

# **Yoon Yesu Ye Weng Amun Yoonbed Wongkoon**

## *Yoon Ye Buk Komo Dowad Wongkoon*

Yoon ye buk andowoon yiri kuu Keresu kuu kane kuu ambobandoon. Yoon ye dowaken kuu ye buk kimingkaibdan kuu Yesu kuu Godbed Kionoona Monoonman Keresu, Ye kuu God ye Mingki kii ande anam andibka Ye yaambed wadkeri kandime anded (20:31). Kwane, Yesu komo komo kamenaboon kuye id kuu Yoonbed korokboon. Kwane, Yuudan yi korok korok yedmimaib kuu Yesu ye yoman winiwendan kuu arewa andimaib kowe, Yoonbed inande Yuudan yi inamen kuu arewa ande korokboon.

## *Wongkoonman*

Yoon kuu Yesu ye kedmengkandeendan wad ayooob kuyaom kuu ye kuu maa. Kowe, ye indobbed komo keroon wedmenaboon kuu wongkoon. Yoon kuu “Yesumbed ye mimyob dowaken keenembirimaan ye karub” (13:23, 19:26, 20:2, 21:7,20,24). Wongkoon ye weeb kuu AD 87 areb.

## *Korok Weng*

1. Yesu Kuu Kane Andi Ye Weng (1:1-18)
2. Yesu Kuu God Ye Deme Andowe Awinoon (1:19-51)
3. Yesu Kidangkambon God Ye Deme Awinoon (sapta 2—11)

4. Yesu Burudandoon Ye Orokbon Arimingku Aom Komo Kamoon (sapta 12—19)
5. Yesu Bobnoon Yirimbed Nenkoonoon (20:1-29)
6. Buk Kee Komo Dowad Wongkoon Ye Weng Kowoon (20:30-31)
7. Yesu Galeli Angkambed Angkadoroona Ye Karub Ediib Wedmeniwen (sapta 21)

### *Weng Kuu Karub Keroon*

<sup>1</sup> Yimin andowoon yiri kuu Weng doreen, kwane Weng kuu God yoom ibmo dobiriwen, kwane Weng kuu God. <sup>2</sup> Andowoon yiri kuu ye kuu God yoom ibmo dobiriwen.

<sup>3</sup> Kumkam korem kuu Weng ye yaambéd kowene ongmenaboon, yeyiibbanbed kuu ma ongmindo kui. <sup>4</sup> Weng kuu wadkeri ye ambokab, kwane kuye wadkeri kuu nimakarub korem yi nambiri. <sup>5</sup> Kumun aom kuu nambiri yuroon, kumban kumonbed nambiri kuu kebenenindeban keroon.

<sup>6</sup> Karub maa God yaambéd kowoona monoon kuu, yaningko kuu Yoon. <sup>7</sup> Ye kuu kuye nambiri ye dowad Godbed yedmenoona wengamboroon kuu daandok monoon. Kwanikob ye komo daandoon yaambéd nimakarub korem anam andiwéd yimin. <sup>8</sup> Yoon ye kumbed ye kuu nambirimban. Ye kuu nambiri ye weng daandi ye dowadmo monoon. <sup>9</sup> Nambiri anam kee nimakarub korem yaa nambiri kondimaan kuu okad kiri monoon kii!

<sup>10</sup> Kwane, ye kuu okad kiri menene doboroon. Okad kiri kuu ye yaambéd ongmoon kumban,

okad kiridanbed ye kuu kuiyoo ande kaadkerune baamonindo. <sup>11</sup> Ye kuu yekanmo yaa monoon, kumban yi kuu wedmendandiwen. <sup>12</sup> Kuned kane kanembed ye weng wengambere awinenib ye yaa anam andiwen kuu, yembed yi kuu God ye dana meed keru ye dowad kingkoon. <sup>13</sup> Yi kuu God ye dana meed keru kuu ayowa ayowa dobere dobere miniwen yaambadban o ambimban yi dowaken yaambadban o karub ye dowaken yaambadban, kukuu God yaambad kui.

<sup>14</sup> Weng kee karub kerekore nub aom doboroon. Ye aromkono nambiri kuu wedmuwen, God ye Mingki mimo ye aromkono nambiri kui, ye kuu Ambe God yaambad monoon. Ye kuu kabamoon kondoon ye mimyob dowakeniib anam anamiibbed ibnenoon.

<sup>15</sup> Yoonbed ye dowad daande baandoon, “Ne yoman mananeen ye karub kuu darewoob arimbed, ne arebban, amborom kuu yedin anukbed doboroon kowe ande daandimain kuye karub kukei.” andoon.

<sup>16</sup> Ye kabamoon kondoon ye mimyob dowakeniib anam anamiibbed ibnenoon yaambad nub yaa amun kerundi yemoon kondimaan. <sup>17</sup> Kedi, amob kuu Moses yaambad kowe kondoon, kumban kabamoon kondoon ye mimyob dowakeniib anam anamiib kuu Yesu Keresu yaambad kowe kondoon. <sup>18</sup> Kane kane mim kuu God ma wedmenindo, kumban ye Dana Mingki mimo, ye kuu God kumbed ye yoom Ambe God yoom kuu ibmo kowe, ye kuu God kuu komarewa nub yaa korokbendoon kui.

*Yesu Ye Dowad Yoonbed Dakmoon*

<sup>19</sup> Ke Yoon ye weng kei. Yuudan yi korok korok Yerusalem aom doriib kumbed God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yenayiib kurikuri awandidan yenayiib ben Yooniib yaa kiribiiwa menenib kaamoniwen, “Eb kuu kane?” andiwen.

<sup>20</sup> Kwanandiiwa, Yoonbed nindorokiibbed yi yaa ongme inandoon, “Ne kuu Godbed kinaneena mananeenman Keresumban.” andoon.

<sup>21</sup> Kwanandoona, yimbed ika kaamoneniwen, “Kwani kowe, ma eb kuu kane? Eb kuu Elaidyayoo?” andiwen. Kwanandiiwa, Yoonbed yedmoon, “Ne kuu kuimban.” andoona kaamoneniwen, “Kwani kowe, eb kuu profesiman ande meedmuub kuiyoo?” andiiwa, Yoonbed inandoon, “Yii.” andoon.

<sup>22</sup> Kwane, yimbed yedmiwen, “Kwani kowe, eb kuu kane kui? Ebmeren ye dowad inande kondebko, wene karub nub ben kiribiiwa munuwendan kuu ika wene yedmemdem.” andiwen.

<sup>23</sup> Kwane, Yoonbed profesiman Aisaiya ye weng keyiib kwane yedmendoon, “Ne kuu karub amboon angkambed baande daandimain, ‘Kwane, Yariman ye dowad kiwaan kuu yorokmo ong-mime.’ andimain.” andoon.

<sup>24</sup> Kwanandoona, Farisidan yena ben kiribi-iwa miniwen kumbed <sup>25</sup> Yoon yaa kaamoniwen, “Kwani kowe, ebka dakmeeb kuu eb kuu Godbed kinaneena mananeenman Keresumban, eb kuu Elaidyamban, eb kuu profesiman ande meedmuubban. Kowe, komande nimakarub kuu baptais kamendeeb?” andiwen.

<sup>26</sup> Kwane, Yoonbed inande yedmendoon, “Ne kuu okbed baptais kamendiin, kumban karub mimo yiib aom doreen kuu yiib yiibkaadban. <sup>27</sup>Ye

kuu ne yoman mananeenman kui. Nembed ye yonkad nong dudmungki kuu ne yiminban, ye kuu aningko ambab ariyiib kowe.” andoon.

<sup>28</sup> Kee kwane wonoon kuu ok Yooden kebed yarambed kambong Betani dia Yoonbed baptais kamendimaan kuyaa kwanoon.

### *Yesu Kuu God Ye Sibi Mana*

<sup>29</sup> Kuye awarimbed Yesu kuu Yooniib yaa me-  
neena wedmenekore yedmoon, “Kee God ye Sibi  
Mana, okad ye nimakarub korem yi ambarakmi  
araneenman kii! <sup>30</sup> Nembed kamune yedmaan  
kui, ‘Ne yoman mananeen ye karub kuu dare-  
woob arimbed, ne arebban, amborom kuu yedin  
anukbed doboroon kowe.’ andaan kuye karub  
kukei. <sup>31</sup> Ne kangkon ye kuu ne nekaadban kum-  
ban, nembed okiib baptais kerundimain kuye  
dowad kuu Israeldan yaa ye nen korokbena-  
neen.” andoon.

<sup>32</sup> Kwanandekore, Yoonbed weng kekane yed-  
mendoon, “Kingkin Karadmo kuu wedmaane am-  
bid aombed on arud areb kumbed kamene ye ari  
doreen. <sup>33</sup> Ye kuu ne nekaadban kumban okiib  
baptais kerune ande yedmewoon ye Godbed ne  
yaa yedmoon, ‘Karub kane kuu Kingkin Karad-  
mombed kamene ye ari dibaraneen kuu Kingkin  
Karadmoyiib baptais kerunaneen.’ andoon, ne  
yaa. <sup>34</sup> Kwamunemo wedmaan kowe, dakmiin  
kuu karub kee God ye Mingki kii.” andoon.

### *Yesu Ye Kedmengkandaneendan Ibduruk Boon (Mt 4:18-22, Mk 1:14-20, Lk 5:1-11)*

<sup>35</sup> Kwane kuye awarimbed, Yoon kuu ye ked-  
mengkandaneendan ayooob yoom angkon kuyaa

doriiwa, <sup>36</sup> Yesu kuu meneen. Meneene, Yoonbed wedmenekore yedmoon, “Kedi, yakuu God ye Sibi Mana meneen kii!” andoon. <sup>37</sup> Kee kwane Yoonbed yedmoona ye kedmengkandeendan ayooob kuu kwane Yesu ye yoman winiwen.

<sup>38</sup> Kwaniiwe, Yesu amonombe anuk yi ayooob ku meniib yaa wedmendene kaamondoona, “Yiib kuu komarewa?” andoon.

Andoona, yimbed inandiwen, “Rebai.” (weng id kuu kedmengkandi korok) “Eb kuu kunayambed dobirimaab?” andiwen.

<sup>39</sup> Kwane, Yesumbed inande yedmoon, “Yiibka mene wedmime.” andoon. Kwane, yi kuu wene yembed dobirimaan kuu wedmiwen. Kwane, aron kuu 4 oklok areb yaa doreen kowe, kuye aronki kuu ye yoom dohiriwen.

<sup>40</sup> Yesu ye yoman wonoon karub mim maa kuyaa kuu Saimon Pita ye aagorok Endru kui.

<sup>41</sup> Endrumbled ibduruk awinoon kuu ye aagorok Saimon kerekanmo wene yedmenoon, “Godbed Kinoona Monoonman Keresu kuu wedmenuwen kii.” andoon. (Keresu Hibru wengbed kuu “Mesaiya” kui.) <sup>42</sup> Kwanandekore, nen Yesuyiib yaa wonoona Yesumbed Saimon yaa wedmene yedmoon, “Eb kuu Yoon ye mingki Saimon. Kumban eb kuu Sefas yedmimamaniib kii.” andoon. (Aningko kuye weng id kuu Pita.)

### *Filip Yoom Natenio Yoom Yaa Baandoon*

<sup>43</sup> Kwane kuye awari, Yesu kuu Galeli angka wanandamene meenoon. Kwane, Filip wedmenekore yedmenoon, “Eb ne yoman mene.” andoon. <sup>44</sup> Filip yoom Endru yoom Pita yoom kuu kambong mimodan, kambong Betsaidadan

kui. <sup>45</sup> Kwane, Filipbed Natenio wedmenekore yedmoon, “Mosesbed ye amob weng aombed wongkoon ye karub, profesidanbed ye dowad kwangkoon wongkiwen kuu wedmenuwen. Kuku Yesu Nasaretman, Yosef ye mingki kui.” andoon.

<sup>46</sup> Kwanandoona, Nateniombed kaamonoon, “Nasaret kuyaombed kwamune ye karub ma mananeenoo?” andoon. Kwane, Filipbed inande yedmoon, “Mene wedme.” andoon.

<sup>47</sup> Kwane, Natenio meneena Yesumbed wedmene yedmoon, “Karub kee Israelman anam kii. Ye yaa kuu dudiyiibban.” andoon.

<sup>48</sup> Kwanandoona, Nateniombed kaamonoon, “Komarewa kere ne kuu ebkaadkerewen?” andoon.

Andoona, Yesumbed man inande yedmoon, “Filipbed eb yaa baandindo kumbed eb kuu yedob at kubun yiri doreeb kuu wedmebdaan.” andoon.

<sup>49</sup> Kwanandoona, Nateniombed yedme nare yedmoon, “Kedmengkandi korok, eb kuu God ye Mingki, kwane eb kuu Israeldan yi King kii!” andoon.

<sup>50</sup> Kwane, Yesumbed yedmoon, “Eb kuu yedob at kubun aom doreewa wedmebdaan andaan kumbed eb ne yaa anam andeewoo? Kedi, ke kwanandaan kee burudande yeka mamaa yeman yena kwane korokbebdaniina wedmaneeb.” andoon. <sup>51</sup> Kwanandekore, yi yaa yedmoon, “Nembbed yiib yaa ke anammo yedmendaan kei, yiib kuu wedmaniiwa ambid arimbed ambongko maa nandaneena engyus kuu Karub Ye Mingki ari kubune daane kamaniib.” andoon.

## 2

### *Yesumbed Ok Kuu Amonombe Wain Ok Ongmoon*

<sup>1</sup> Aron ayoobmim arimbed kambong Kena Galeli angka wonong orok derebi andowiwen kowe, Yesu ye awaan kuu kuyaa wuneen.

<sup>2</sup> Kwane, Yesu yoom ye kedmengkandeendan yoom kwangkong yiyiib wonong orokbon kuyaa minime ande dowok keendiwe miniwen.

<sup>3</sup> Kwane, wain ok kuu orokdanbed yoobkane dowan keriwon kowe, Yesu ye awaanbed ye yaa yedmeneen, “Yi wain ok kuu dowan.” andeen.

<sup>4</sup> Kumban Yesumbed inande yedmoon, “Ena, neyiib nen kumaom daboknewaab, amborom kuu ne aron kuu mokabik minindo kowe.” andoon. <sup>5</sup> Kwane, awaanbed demedan yaa yedmeen, “Yembed komo dakmoka, kuyaamo kwane awinime.” andeen.

<sup>6</sup> Ok yeman botbed ongmiwen kumbed Yuudan yi amowamob yaambbed oganabi yeman benmeyib dia dangoon. Ok kuyaom yuungkimaib kuu mimo aom kuu 20 o 30 galon areb kuyaa.

<sup>7</sup> Kwane, Yesumbed demedan yaa yedmendoon, “Ok kuyaom bunabime.” andoon. Kwane, yimbed bunabiwe daamene yaro badbadmo keroon. <sup>8</sup> Kwanekore, yembed yedmoon, “Ok bunabiwen kuu yena kuu orok yariman yaa konime.” andoon. Kwane, demedanbed ok yuundenib wene orok yariman yaa koniwen.

<sup>9</sup> Kumban ok kuu amonombe wain ok keroon. Kwane, orok yariman ane wedmoon kumban, wain ok kee kunayambbed monoon kuu yekaadban, demedan yimbedmo yi



yikaadkeriwen. Kwane, orok yarimanbed wonong awanandameen ye karub yaa baandekore <sup>10</sup> yedmenoon, “Orokbon yaa kuu wain ok amun kudin bangkandaiwe ane dowan kere awarak yaane yomanbed od embeng ye wain ok ambod amunban bangkandimaib. Kumban eb kuu ambod amun yeman ye wain ok kuu kibirebmombed bangkandeeb kii.” andoon.

<sup>11</sup> Kee Yesumbed ibduruk yeka mamaa ye dud kami ongmoon kuu kambong Kena Galeli angkambed. Kwane, ye aromkono nambiri korok-boona, ye kedmengkandeendan kuu wedmeko-riwa ye yaa anam ande meeniwen.

<sup>12</sup> Kuye yoman kuu Yesu yoom ye awaan yoom Yesu ye damana yoom ye kedmengkandeendan yoom kambong Kapeenaum yiri wene kuyaa kuu aron yemoonban dohiriwen.

*Yesumbed Kurikuri Boyambib Darewoob Aroon  
(Mt 21:12-22, Mk 11:12-19, Lk 19:45-48)*

<sup>13</sup> Yuudan yi Burudandoon ye orok aron dia kere wenuun kowe, Yesu kuu Yerusalem aom wonoon. <sup>14</sup> Kwane, kurikuri boyambib darewoob kuuk aom wedmoonka, karub yena kuu buromakauyiib sibiyyiib on arudiib berengkanabiwe kwane karub yena kuu arak yaa dibonib od ingke baib. <sup>15</sup> Kowe, Yesumbed nong wurud kandene karub buromakauyiib sibiyyiib berengkaib korem kuu yenburoona angkanebiiwa, od murubkob kuu ben boketawere kwane od ingke baibdan yi arak kuu ben amonombenaboon. <sup>16</sup> Kwane, on arud berengkaibdan yaa yedmoon, “Keyaom

kee angkanime! Komoyiibkob ne Ambe ye ambiwoom kuu berengkimbon keriwen?” andoon.

<sup>17</sup> Kwane, ye kedmengkandeendan kuu God Ye Weng aom kurin kwane wongkoon, “Ne mimyob darewoob kuu eb kurikuri yumbon ye dowadbed ne kuu amot areb denobewoon.” ande wongkoon kuu meeniwen.

<sup>18</sup> Kwane, Yuudan yi korok korokbed Yesu yaa yobdoodmo kaamoneniwen, “God ye aromkono wedmi yeman komarewa ongme korokbaneebkob, anam ebbled kee kwane ambangkeeb kuu yimin andanuub?” andiwen.

<sup>19</sup> Kwane, Yesumbed yi yaa inande yedmoon, “Kurikuri boyambib darewoob kee monmaraniib kuu aron ayoobmim aombled ika yenbaniin.” andoon.

<sup>20</sup> Kwane, Yuudanbed inandiwen, “Kurikuri boyambib darewoob kee weeb 46iibbed yenbiwen, kumban ebbled yedmeeb kuu aron ayoobmimmombled yenbaniin andeewoo?” andiwen.

<sup>21</sup> Kumban kurikuri boyambib darewoob Yesumbed meene dakmeen kuu yeka ye id ande dakmeen.

<sup>22</sup> Kowe, Yesu bobnoon yiri ika demboon kuye yomanbed, Yesu ye kedmengkandeendan kuu Yesumbed kwane dakmoon kuu monkone meenekoriwa, God Ye Weng Karadmoyiib Yesu komo yedmooniiib kuu anam ande meeniwen.

<sup>23</sup> Yuudan yi Burudandoon ye orok aron aombled, Yesu kuu Yerusalem aom dorene yeka maaaa ye dud kami ongmenaboone nimakarub wedmekoriwa ye yaa anam andiwen.

<sup>24</sup> Kumban Yesu kuu nimakarub yi inamen korem kuu yekaadkeroon kowe, yi yaa daboknindo.

<sup>25</sup> Nimakarub yi kerekmen kuu karub maambed yedmenod kaadkerimban, amborom kuu Yesu kuu nimakarub yi inamen meendobenabi korem yi niindem aom kuu yekaadkeroon kowe.

### 3

#### *Nikodemus Yaa Kedmengkanoon*

<sup>1</sup> Yuuman maa yaningko Nikodemus, ye kuu Farisiman kerene Yuudan korem ooni yi kaunsolman keroon. <sup>2</sup> Ye kuu amnoombed Yesuyiib yaa mene yedmoon, “Kedmengkandi korok ee, nub nubkaadkeruwen kuu eb kuu kedmengkandi korok Godbed nenkowoona menewen kui. Amborom kuu yeka mamaa ye dud kami kuu Godiib eb yaa doreenkob kwamune kuu ongimimaab.” andoon.

<sup>3</sup> Kwane, Yesumbed neman inande yedmoon, “Nembed ke anammo yedmebdaan kei, God ye oonimbon aom kuu angkon ika woonaneeb kumbed wedmaneeb.” andoon.

<sup>4</sup> Kwanandoone, Nikodemus neman kaamonoon, “Karub kaine aamnoon kuu komarewa kere angkon woonaneen? Kowe komo kere ika awaan yu kabeyob aom kuu awunekore ika kuu woonaneenka? Yiminbanii!” andoon.

<sup>5</sup> Kwane, Yesumbed inande yedmoon, “Nembed ke anammo yedmebdaan kei, karub mim kanembed God ye oonimbon aom kuu aomnaanban, kumban okiib Kingkiniib yaambbed woonaneen kumbedmo. <sup>6</sup> Nimakarub kuu okaddanbed woonimaib. Kwane kowe kingkin kuu Kingkin Karadmo yaambbed woonimaan. <sup>7</sup> Kowe, ika

wooni ye weng kee dakmiin keyaa binangkimban. <sup>8</sup> Nuub kuu ye dowakenmo kunaya awu-une wanandameen kuu kwane kuyaa winimaan. Kwane kuna weneen o kunayambed monoon kuu baamonindeban. Kowe nimakarub korem Kingkin Karadmo yaambed wooniwen kuu kwamune.” andoon.

<sup>9</sup> Kwanandoone, Nikodemusbed neman kaamonoon, “Kee komarewa kwananeen?” andoon.

<sup>10</sup> Kwane, Yesumbed man inandunoon, “Eb kuu Israeldan yi kedmengkandi korok darewoob kumbed akee, komande kaadkerindo kerewen?

<sup>11</sup> Nembed ke anammo yedmebdaan kei, nub kuu komo nubkaadkeriwen kumbed dakmimaub. Kwane nuwiib wedmimaub kumbed dakme korokbimaub. Kumban yiib kuu nubbed komo dakme korokbimaub kuu ma wengambere awine kandimokban. <sup>12</sup> Ne kuu okad kiri ye do-

biri yaambed koweni dakmaan kumban, eb kuu ne yaa anam anduwokban. Kwani kowe, Ewen ari ye dohiri ye kerekmen yaambed dakmaniin kuu komarewa anam kiyi anduwaneeb? Dowan!

<sup>13</sup> Karub mim kanembed Ewen aom kuu ma winindo kumban, karub mim yembedmo Ewen aombed monoon kuu Karub Ye Mingki yembedmo kui.

<sup>14</sup> “Mosesbed amiibban ye amboon angka niin kuu at arimbed kankoonoon areb kuu, Karub Ye Mingki yaa kwangkon kwananiib. <sup>15</sup> Kuyaa kuu kane kanembed ye yaa anam andaniib kuu wadkeri aron korem korem kandaniib.

<sup>16</sup> Kwamune, God kuu okad nimakarub yaa ye mimyob dowaken darewoob keendoon kumbed ye Mingki mimo kondoon. Kowe, kane kanembed

ye yaa anam andaniib kuu bobnaibban, wadkeri aron korem korem kandaniib. <sup>17</sup> Kwane, God kuu ye Mingki okad nimakarub yaa kowoona monoon kuu ye yaambed bobni yaa burudande bindi ye dowad monoon, wengyunde dabab kondi dowad minindo.

<sup>18</sup> “Kane kane ye yaa anam andaniib kuu yi yaa wengyunde dabab kondaanban, kumban kane kanembed God ye Mingki mimo yaa anam andaibban kuu yi yaa wengyunde dabab konde dowan keroon kii. <sup>19</sup> Wengyundi ye weng kuu kamune kii, Nambiri kuu okad yiri monoon, kumban nimakarub kuu nambiri korondenib kumunbed yi dowaken darewoob keriwon, amborom kuu yi kuu arewamo kamimaib kowe. <sup>20</sup> Karub korem kanembed arewa kamimaib kuu nambiri yaa kuu arud wandembirimaib kowe, nambiri yaa kuu manaibban keriwon, amborom kuu komo ambangkiwen kuu ben dian yuraan andiwed kowe uniwen. <sup>21</sup> Kumban kane kanembed anam anam yaambed awine dobirimaib kuu nambiri aom aomdaraniib. Kwane, komo kamiwen kuu God yaambed kwaniwen kuu dianbonmo keraneen.” andoon.

### *Yoon Baptaismanbed Yesu Ye Dowad Dakmoon*

<sup>22</sup> Keye yoman, Yesu yoom ye kedmengkandeendan yoom kuu siti domonde Yudea ye kambong kambong yaa winiwen. Kwane kuyaambed aron yena yi yoom doberene kuyaambed nimakarub baptais kerimaan. <sup>23</sup> Kuyaron kuu Yoon kuu kambong Salim dia Aenon yaambed nimakarub yemoon baptais dowad womoniyiibban menebiiwa baptais kamenandeen, amborom

kuu kuyaa kuu ok yemoon kowe. <sup>24</sup> Kwanoon kuu Yoon kuu wii aom kankamonindo yaron yaambed.

<sup>25</sup> Kwane, Yoon ye kedmengkandeendan dore Yuuman maa dore okambe yimin kere kurikuri kami ye amowamob yaambed wengbiriwen.

<sup>26</sup> Kwane, Yoon yaa menenib yedmiwen, “Kedmengkandi korok ee, Yooden yara wim yaa menene ewiib yaa doboroon ye karub, ebedd ye dowad dakme korokbendewen kui, ye kuu baptais kameena nimakarub korem kuu ye yaa wenebiib kii.” andiwen.

<sup>27</sup> Kwane kuyaa kuu Yoonbed inandoon, “Karub kuu Ewen arimbed komo konoon kumbedmo awine kandaneen. <sup>28</sup> Nembed yedmaan, ‘Ne kuu Godbed kinoona monoonman Keresumban, kumban ne kuu ye dowad nedin Godbed nenkwoonkob manaan.’ andaan kuu yiib yiibkaadkeriwen kui. <sup>29</sup> Wonong boriwen kuu karub kane yaa boreniwen kuu kuye wonong. Ye awani ye angkodmi awanimbon kuyaa wonoon kuu boriwenman yaa wengambarande meenme dibirimaan. Kowe ye wengiib wengambirimaan kuu kubi darewoob kerimaan. Ne kubi kuu kwamune areb, yiminmo keroon. <sup>30</sup> Yesu kuu darewoob ari keraneene, ne kuu embeng yiri keraniin.” andoon, Yoonbed.

<sup>31</sup> Arimbed monoonman kuu ye kuu arimbed korem kuu burudadmoon. Ma okad kirimbed monoonman kuu okad kiriman kowe, ye dakmi kuu okad kiridanbed dakmimaib kwanemo. Ewen arimbed monoonman kuu yembedmo korem burudandoon arimbed. <sup>32</sup> Yembed wedmooniiib wengamborooniiib kuu dakme

korokbendoon kumban, nimakarub korem kuu wengamberedandiwen ma awine kandindo. <sup>33</sup> Kowe kane kanembed arimbed monoonman ye weng wengambere awine kandiwen kuu “God kuu anammo kii.” andiwen. <sup>34</sup> Kane kuu Godbed nenkwoona monoon kuu God ye weng dakmimaan, amborom kuu God kuu ye Kingkin yiminmo konoon kowe. <sup>35</sup> Awodki kuu Dana Mingki yaa mimyob dowaken keenoon kowe, kumkam korem kuu ye dingki ari wuroon. <sup>36</sup> Kane kanembed Dana Mingki yaa anam andiwen kuu wadkeri aron korem yeman kuu kandiwen, kumban kane kanembed Dana Mingki ye weng wengambere awine kandindo kuu wadkeri kuu wedmaibban, amborom kuu God ye norin arud darewoob kuu yi ari kowaneene angkimbaraneen.

## 4

### *Yesu Yoom Samaria Wonong Yoom*

<sup>1</sup> Yariman Yesu kuu Yoon burudande kedmengkandeendan yemoon yemooniib bene baptais kamoon kuu Farisidanbed wengambiriwen. <sup>2</sup> Anam kukuu baptais kamendiib kuu ye kedmengkandeendanbed kamiib, Yesu yembedban. <sup>3</sup> Kwane, wengambiriwen kuu yekaadkerekore Yudea domonde ika yookmen Galeli angka wonoon. <sup>4</sup> Kuned Yudea dore Galeli dore wedya kuu ambibkin Samaria kowe, Samaria nandoon. <sup>5</sup> Kowe, ye kuu mene Samaria aom taun maa Saikaa andimaib yaa monoon. Kuye dia okad kuu Yekobbed ye dana Yosef yaa konoone, <sup>6</sup> kuyaa

kuu Yekob ye okdobon angkuun. Kwane, kiwaan meniib kumbed Yesu kuu yonka ambab monoon kowe, aromkono dowan kerene aronkob arimbed okdobon kuyaa dibeen.

<sup>7-8</sup> Ye kedmengkandeendan kuu taun aom animan berengkok winiwen. Winiwena, Samaria wonong kuu ok yuundok muneen. Menuune, Yesumbed yedmendoon, “Ubbed ok maa yuun kawaneewa ananiinoo?” andoon.

<sup>9</sup> Kumban Yuudaniib Samariadaniib kuu ma dabokne wimokban kowe, Samaria wonongbed Yesu yaa inandeen, “Ma eb kuu Yuuman, ne kuu Samaria wonong kowe, komo dowad ‘Ne yaa ok maa yuun kawaneewa ananiinoo?’ ande kaamowewen?” andeen.

<sup>10</sup> Anduune, Yesumbed inandundoon, “Ub kuu Godbed komo munob kondooniib ne kuu kaneyiib kuu ubkaadkerewen karen, ub kuu kaamoweewa wadkeri ok kabdaana anewen karen.” andoon.

<sup>11</sup> Kwane, wonongbed man inandeen, “Korok aa, ma ok kuu kongdem yiri kereene eb kuu yuungki yeman ma maandindo. Kwani kuu wadkeri ok kee kunayambed yuundaneeb?

<sup>12</sup> Nub awo aman yiri Yekob kuu ye okdobon kee yeyiib animamoone, ye meediib ye sibi kawiiib buromakauyiib kuu kuyaambed animaiwe, nub awoya yaa kondoonaa! Ebbed ye burudande ebbed darewoob kerandewedoo?” andeen.

<sup>13</sup> Kwananduune, Yesumbed inandoon, “Ok kekeembed ananiib kuu ika ok moom keraniib, <sup>14</sup> kumban kane kuu nembed ok konaniin kumbed ananeen kuu ika ok moom ma keraanban. Anamaa, nembed ok kee konaniin



kuyiib kuu kirubdem kere yingke kamenene wadkeri aron korem yeman keraneen.” andoon.

<sup>15</sup> Kwane, wonongbed yedmeneen, “Korok ee, ok kuu neyiib maaweewa, ok moomiib kerimban kereni, okdobon keyaa mene yuungkanabembiri kuu koronda.” andeen.

<sup>16</sup> Kwananduuna, Yesumbed yedmendoon, “Wene ub karub yedmenebko, ye yoom ikakman minime.” andoon.

<sup>17</sup> Kwane, yumbed man inandeen, “Ne kuu ne ambiyiibban.” andeen.

Kwane, Yesumbed yedmendoon, “Ubbed ne ambiyiibban ande yedmeeb kuu yorokmo weng.

<sup>18</sup> Kumban anam kuu ubbed anukbed karub awanmewen kuu angkoyiib kerewen kii, kwane kibireb kuu ub karub yoom dibeeb kuu ub ambimban, awanindo kii. Ke yedmeeb kee anamaa.” andoon.

<sup>19</sup> Kwanandoone, wonongbed yedmeen, “Korok ee, nembed meene wedmaan kuu eb kuu profesi-man kii. <sup>20</sup> Nub awoya yiri kuu aangko karimbed God yaningko kankoonimaib. Kumban yiib Yuudan kuu Yerusalem aombed yaningko kankoonime andimaib.” andeen.

<sup>21</sup> Kwane Yesumbed yedmoon, “Wonong ee, ne weng kee awine. Nimakarub kuu aangko kwarimbedban Yerusalem aombedban kuu Ambe God yaningko kankoonaniib kuye aron kuu mananuun kii. <sup>22</sup> Yiib Samariadan kuu yiib koronbed no God yaningko kankoonimaib. Ma, nub Yuudan kuu kane yaa yaningko kankoonimaub kuu nub nubkaad, amborom kuu bobni yaa kuu burudande bindi ye weng kuu Yuudan yaambed kowe. <sup>23</sup> Kumban aron

kuu menuun kukuu kibireb kee muneen kii, Ambe God yaningko kankoonimaibdan anam kuu kingkiniib anammoyiib yaambbed yaningko kankoonaniib, amborom kuu nimakarub kwamunemo kuu ye dowaken kowe. <sup>24</sup> God kuu kingkin ye kerekmen angka doreen kowe, yaningko kankoonidan kuu kingkiniib anammoyiib yaambbed yaningko kankoonime.” andoon.

<sup>25</sup> Kwane wonongbed inandeen, “Nekaadker-  
aan kuu Godbed Kinaneena Mananeenman,  
Keresu kui, ye kuu mananeen. Yembed menene  
inameniwa meenyiwa korem kuu nub yaa  
ambobande kedmengkandaneen.” andeen.  
(Keresu Hibru wengbed kuu “Mesaiya” kui.)

<sup>26</sup> Kwananduune, Yesumbed nadwarene yed-  
moon, “Ubbed kuu dakmeeb ye karubka ne kei, ne  
andewed kii.” andoon.

<sup>27</sup> Kwane, kuyaambbed Yesu ye kedmengkan-  
deendan kuu ika mene wedmibka, Yesu kuu  
wonong yoom dakmiib kowe, yi kuu binangki  
darewoob keriwen, kumban “Eb kuu komo  
dowaken kerewenka?” o “Komande yu yoom  
dakmibka?” ande kamindo.

<sup>28</sup> Kwane, wonong kuu yu ok yuundi yeman  
kuri keende ika taun aom wenenu nimakarub yaa  
dakmeen, <sup>29</sup> “Mene wedmime, karub kee nembed  
komo kamaan korem kuu daawoon. Kowe kee  
Godbed Kinoona Monoonman Keresu keraneen  
dee kii?” andeen. <sup>30</sup> Kwane, yi kuu taun aombed  
angkadere Yesuyiib yaa andowe winiwen.

<sup>31</sup> Kwane kuye aronbed ye kedmengkandeen-  
danbed yedmiwen, “Kedmengkandi korok ee, an-  
iman kee ma ane.” andiwen.

<sup>32</sup> Kumban Yesumbed yedmendoon, “Ne kangkon ne animaniiwa kuu yiiib koron yeman kumbed ne kuu animain.” andoon.

<sup>33</sup> Kwane, ye kedmengkandeendan kuu yika neman kaamonenoon kaamonenoon kamiwen, “Komarewa karub maa animan kuu kanmene konoonkoo?” andiwen.

<sup>34</sup> Kwane, Yesumbed yedmoon, “Ne animan kuu ne nenkwoona manaan ye God ye dowaken kui, ye deme awine downan kera. <sup>35</sup> Yiiib kuu wood kaningiib downan keranuun kuu yumu wandi aron kuu kamune ma yedmimaiwoo? Ee, kui. Kwani kowe nembed yiiib yaa ke yedmendaan kei, yiiib indob nandenib wedmime, Godbed nimakarub yi niindem aom nekwoon kowe idiib keroon areb yumunoon kowe wandi aron kereen kii. <sup>36</sup> Kedi, kibireb kwangkon yumu wandi ye karub kwangkon ye kakman kuu kandimaan. Kwane kibireb kwangkon, ye kuu wadkeri aron korem ye dowad kab wandimaan. Kwani kowe, kibingkoonmaniib yumu wandi ye karuwiib kuu ibmo kubaniib. <sup>37</sup> Keye weng kee, karub maambbed kab kibingkoone karub maambbed yumu wandoon kuu anamaa. <sup>38</sup> Yiiib arumindo kuyaa kuu nembed ‘Wene kab wandime,’ ande yedmaan. Kowe karub yena yi yobdood deme ye id kuu yiiibbed wande biwen kui.” andoon.

<sup>39</sup> Kwane, wonongbed “Komo kamaan korem kuu dakmewoon.” ande yedmeen kumbed Samariadan taun keyaom doriib yemoon kuu Yesu yaa anam andiwen. <sup>40</sup> Kwane yi ku miniwon kumbed Yesu yaa nangkane yedmeniwen,

“Eb kuu nub yoom doberem.” ande kamiib kowe, Yesu kuu aron ayoob yi yoom doboroon. <sup>41</sup> Kwane, ye weng ku dakmoon kumbed angkon nimakarub yena yemooniib anam andiwen.

<sup>42</sup> Kwane wonong kuyaa yedmendiwen, “Ubbed dakmewen kumbedmo nub anam andokban, amborom kuu nubka nubkarewiib wengamberenub kwane kaadkeruwen kuu, anam kuu ye kuu okad-dan Bobni Yaa Burudande Bindi Ye Karub kii.” andiwen.

*Yesumbed King Ye Korok Maa Ye Mingki Ongmoon*

<sup>43</sup> Aron ayoob dowan keruuna, Yesu kuu Galeli angka wonoon. <sup>44</sup> Anuk kuu Yesu yekareb korokboon kuu, profesidan kuu yika ye ambibkin-danbed yi kuu wedmendandimaib. <sup>45</sup> Kwane, Galeli aom mene awudoroon kuu Galelidanbed kubeniwen, amborom kuu Yuudan yi Burudandoon ye orokbon Yerusalem aom yiyiib winiwen kumbed Yesumbed komo ambangkoon korem kuu wedme yikaadkeriwen kowe.

<sup>46</sup> Kowe angkon ika yookmen mimo kambong Kena Galeli angka wonoon. Anuk kuu kuyaambéd ok amonombe wain ok ongmoon. Kwane, king ye korok maa kuu kuyaa doboroona ye dana mingki kuu taun Kapeenaum aom anikad angkeen. <sup>47</sup> Kwane dana kuu bobnandamoon kowe, karub kee wengamboroonka Yesu kuu Yudea angkambéd Galeli aom monoon kowe, ye kuu Yesuyiib yaa wonoon. Wenene, yiri wunubko ebbéd ne dana ongme ande nangkanoon.

<sup>48</sup> Kwane, Yesumbed yedmenoon, “Yiib kuu yeka maaaa ye dud kamiyiib yeka maaaa ye

wedme binangki yemaniib kuu wedmekoriwed kumbed yiib kuu anam andandiwedoo?” andoon.

<sup>49</sup> Kumban king ye korokbed yedmoon, “Korok, ne dana bobnindo keye aron keembed wenemaa.” andoon.

<sup>50</sup> Kwane Yesumbed inandoon, “Eb dana kuu amun kere wadkeraneen kowe meenimban, wene.” andoon.

Kwane karub kee Yesu ye weng wengambere awine kande wonoon. <sup>51</sup> Kwane, karub kuu

kiwaan yaa weneena, ye demedanbed weng kanmene kiwaan wedyambed durunene dana wadnoon ye weng kuu ye yaa yedmeniwen.

<sup>52</sup> Kwanandiiwa kaamonendoon, “Aron komo yaambbed kuu kwanoon?” andoona, yedmeniwen, “Kinon aron kuu 1 oklok yaambbed anikad dowan keroon.” andiwen. <sup>53</sup> Kwane, awodki kuu meenoon, “Aron kuu kuyaambbed, Yesu kuu ‘Eb dana kuu wadkeraneen.’ ande yedmewoon kiyo.” andoon. Kwanoon kumbed ye yoom ye nimadana yoom korem yambiwoom doriibdan kuu anam andiwen.

<sup>54</sup> Kowe, Yesu kuu Yudea domonde Galeli ambibkin aom monoon kuu kami yeka mamaa ye dud kuu ayooob ongmenaboon.

## 5

### *Okwumbon Diambon Id Yidnoon Ye Karub Ongmoon*

<sup>1</sup> Kuye yoman kuu Yesu kuu Yuudan yi Burudandoon ye orok dowad Yerusalem ari wonoon.

<sup>2</sup> Yerusalem aom siti kuuk ye sibi ambongko dia kuu okwumbon angkuun. Yaningko Hibu wengbed kuu Betsata andimaib. Kuyaa kuu

bot dongka emekdem angkoyiib dowadbed dare kanawanewandiwen. <sup>3-4</sup> Yumbon keyaa kee indob tutiib wana kerewononiib id yidnooniib kuu karub yemoon dangembirimaib.\* <sup>5</sup> Karub maa kuu weeb 38iib id yidnoon kuu kuyaa angeen.

<sup>6</sup> Kwane, Yesumbed menene karub kee wedmenekore, karub maa yaambéd wengamboroon kuu karub kee kamune aron doboob id yidnoon kowe, Yesumbed kaamonoon, “Eb dowaken amun kera ande meenewenoo?” andoon.

<sup>7</sup> Kwane, id yidnoonmanbed inandoon, “Korok, ne kuu karub maa kanembed okwumbon buudmimaan kuyaom kuu awawe nen kamoni ye karuwiibban. Kwane, ne kuu kumaom aomnande kaimain kumban, karub maambéd yedin kuyaom aomnimaan.” andoon.

<sup>8</sup> Kwane, Yesumbed yedmenoon, “Yaro yeedere. Eb keta nande wene.” andoone, <sup>9</sup> kwane kirodmo amunmo keroon, ye keta nande wonoon.

Kee kwanooniib kuu Sabat aron arimbed. <sup>10</sup> Weneene, Yuudan yi korok korokbed ye yaa yedmeniwen, “Amobbed yedmoon kuu Sabat aron ari kuu eb keta nan wanaabban.” andiwen.

<sup>11</sup> Kwanandiwe, neman inandundoon, “Ne ongmewoon ye karubbed ‘Eb keta nande wene.’ ande yedmewoon.” andoon.

---

\* **5:3-4:** Buk Yoon kurin kurin wongkiwen yenamo kuu weng keyiib: Yi kuu ok buudmi dowad meedmimaib. Aron yabyeb mimo mimombéd Yariman ye engyumbéd okwumbon yiri buudmimaan. Kwane, kanembed ibduruk okwumbon aom aomnimaan kuu komo arewa keroon kuu wadkere amun kerimaan.

<sup>12</sup> Kowe ye yaa kaamoneniwen, “Karub kuu keta nande wene andoon kuu kane yee?” andiwen.

<sup>13</sup> Karub kanembed ye ongmoon kuu ye koron, amborom kuu Yesu kuu karub yemoon nimingkaib aom andokbe aomnoon kowe. <sup>14</sup> Kwane, amaanbed kurikuri boyambib darewoob yaa Yesumbed karub kuu wedmenekore yedmenoon, “Meenme, eb kuu angkon ika amun kerewen kowe. Ambarakmi yaa deerewande. Arewa yaa korondaabban kuu dabab darewoob eb anuk yiri ye dabab arebban kandaneeb.” andoon.

<sup>15</sup> Kwane, karub kumbed Yesu domonene Yuudan yi korok korok yaa wenene Yesumbed ne ongmewoon ande daandoon.

### *Yesu Yoom God Yoom Kuu Ibmo*

<sup>16</sup> Kwane, Yesumbed kwanoon kuu Sabat arimbed kowe, Yuudan yi korok korokbed Yesu yaa manmo keriwen. <sup>17</sup> Kumban Yesumbed yi yaa yedmendoon, “Ne Ambe kuu aron korem kwamune ambangkimaan mene kibikee kowe, ne kangkon kwamunemo ambangkimain.” andoon.

<sup>18</sup> Yesu kuu Sabat ye amob domabangkimaan kuye dowadiib God kuu ye Awodki andimaan kowe God kuu ye yoom ibmo ande korokbimaan kuye dowadiib kumbed Yuudan yi korok korokbed aye kowi ye inamen darewoob keriwen.

<sup>19</sup> Kwane, Yesumbed inandundoon, “Nembed yiyib yaa ke anammo yedmendaan kei, Mingki kuu yeka ye kabamoonmo kuu awinaanban. Kwane, Awodkimbed komo awinimaan kumbedmo wedmene kwane ambangkimaan.

Awodkimbed komo ambangkimaan kuu Dana Mingki kwangkon ibmo kere ambangkimaan, <sup>20</sup> amborom kuu Awodkimbed Dana Mingki yaa mimyob dowaken keenimaan kowe, yembed komo awinimaan korem kuu korokbenimaan. Ee, kwane yiib kuu binangkaniib kii, ye yaa kami darewoob darewoob kamunemban yena arimbed Dana Mingki yaa korokbenaneen kowe. <sup>21</sup> Awodkimbed bobni yiri kankoone wadkeri kondimaan kowe, ye Mingki kwangkon kamunemo kane kane yaa wadkeri kondande dowaken keroon kuyaa kondimaan. <sup>22</sup> Awodki kuu wengyunde dabab ma kondimokban, wengyundi deme korem kuu kande Dana Mingki ari kowoon. <sup>23</sup> Kwanoon ye dowad kuu nimakarub korem kuu Awodki yaningko kankoonimaib areb kwane, Dana Mingki yaningko kwangkon kankoonime anded. Dana Mingki kuu Awodkimbed nenkwoona monoon kowe, kane kanembed Dana Mingki yaningko kankoonokban kuu Awodki yaningko kwangkon kankoonokban keriwen.

*Dukni Ye Kiwaaniib Wadkeri Ye Kiwaaniib*

<sup>24</sup> “Kwani kowe, nembed yiib yaa ke anammo yedmendaan kei, karub kanembed ne weng wengambere Godbed ne nenkwoona manaan yaa anam andoon kuu, wadkeri aron korem kuu kandoon kii. Kowe ye kuu dabab kandaanban, kwane bobni yaa domone wadkeri yaa yanoon. <sup>25</sup> Nembed yiib yaa ke anammo yedmendaan kei, aron menuun kuu kibireb kee muneen. Aron kuu kei, kane kane ambarakme kingkin ye kerekmen yaambad bobnemoon areb keriwendan kuu God



ye Mingki ye weng wengambere awine kandaniib kuu wadkere doraniib. <sup>26</sup> Awodki ye kuu yeka wadkeri ye ambokab kowe, ye Dana Mingki yaa konoone kamunemo keroon. <sup>27</sup> Kwane, ye yaa kuu wengyunde dabab kondi ye aromkonoyiib konoon, amborom kuu ye kuu Karub Ye Mingki kowe.

<sup>28</sup> “Weng keyaa binangkanabaib. Aron menuun kuu dukniwendan kwangkong ye weng wengambere, <sup>29</sup> yi bobkonombon yirimbed ika dembaniib. Kwane, amun amun kamiwendan kuu wadkeri kandi ye dowad dembaniib, kumban arewa kamiwendan kuu bene dabab kondaneen ye dowad dembaniib. <sup>30</sup> Neka ne kabamoonmo kuu awinainban. God ye weng wengambirimain kumbed wengyundimain. Ne wengyundi kuu yorokmo, amborom kuu neka ne kubi dowadban kwanimain, yedme kowoona manaan ye God ye kubi dowad kwanimain.

### *Yesu Kuu God Ye Mingki Kwane Dakmiibdan*

<sup>31</sup> “Neka nemeren ne dowad daandaniin kumbedmo kuu yiminban keraneen. <sup>32</sup> Kumban karub maambad ne dowad yaa daandimaan, ye kuu God kui. Ne nekaad, ye weng ne dowad dakmeen kuu yiminmo yee.

<sup>33</sup> “Yoon, ye yaa kuu yiibbed weng yukbenbidan yedmendiibkob winiwe, kwane weng anam kuye dowad kuu daandoon. <sup>34</sup> Nimakarub yi weng ne dowad kuu ne weng yimin keru yemanban, kumban Yoon ye weng dakmaan kuu yiib ne yaa anam andibka bobni yaa burudande bindok andid. <sup>35</sup> Yoon kuu lem areb, namberene deneen. Ye weng kuu nambiri areb kumbed yiib kuu aron

dukmen nambiri kuyaa dowaken kerenib kubiwen.

<sup>36</sup> “Kumban ne dowad daandoon yeman maambed Yoonbed ne dowad daandoon burudande darewoob arimbed kukei. Ne Ambembed deme kawoona awinaan kuu yembed nenkwoona manaan ye korokbendi yeman kui.

<sup>37</sup> Ne Ambe yembed ne nenkwoona manaan kuu ye kangkon ne dowad daandoon. Kumban yiib kuu ye weng yuudiib ye murubiayiib kuu ma wedmimokban kerenib, <sup>38</sup> ye weng kuu wengambere kande yiib mimyob aom amuknimokban keriwon, amborom kuu Ambembed ne nenkwoona manaan kuyaa kuu yiibbed anam andenindo kii. <sup>39</sup> Yiib kuu God Ye Weng Karadmo kuu kimingke andangkembirimaib kumbed wadkeri aron korem yeman kandanuub manok ande kamimaib. Kedi, God Ye Weng Karadmo kee dakmeen kuu ne dowad dakmeen, <sup>40</sup> kumban yiib kuu mene wadkeri kandi dowad kuu ne yaa wunekariwen.

<sup>41</sup> “Ne kuu karubbed kubewe amun andewime ande meenimokban, <sup>42</sup> kumban yiib meeni kuu nekaad. Ne nekaad kuu God ye mimyob dowakeniib yiib niindem aom ma angkokban keriwon. <sup>43</sup> Ne kuu Ambe yaromkonombed manaan, kumban yiib kuu ne yaa anam ande awinindo. Kwane, yiib kuu karub mamaambed yeka yaromkonombed mananeen kuu ye yaa wengambere amun ande awinenaniib kii. <sup>44</sup> Yiib kuu karub yiib amborongaad yaambed neman karub amun ande kubenoon kubenoon kamiimaib. Kumban yiib kuu yembedmo ye God ye

dowaken yaambed doburubko nub yaa karub amun ande kubendok andimokban. Kwaniyiib kowe, komarewa kere ne yaa anam anduwaniib?

<sup>45</sup> “Kwani kowe, nembed Ambe ye arinambo ari yiib wengyundandaniin ande meenaib. Yiibka mene anam andiwen kuu Moses kuu nub awandi ye karub kuyaa kowiwen kowe, Mosesbed yiib yaa kuu wengyundandaneen kii.

<sup>46</sup> Yiib kuu Moses yaa anam anduniwen karen, ne yaa kangkon anam andiwen karen, amborom kuu Moses ye kuu ne dowad wongkoon kowe.

<sup>47</sup> Kumban yiib kuu yembed wongkoon ande anam andunindo kowe, komarewa angkon ne weng kee dakmiin keyaa kee wengambere anam andaniib? Dowan.” andoon.

## 6

### *Yesumbed 5,000iib Animan Bangkandoon (Mt 14:13-21, Mk 6:30-44, Lk 9:10-17)*

<sup>1</sup> Kee kwanoon kuye yoman, Yesu kuu ok bowan Galeli yara yanoon. (Kuu ok bowan Taiberias andimaib.)

<sup>2</sup> Kwane, kadaareb yemoon Yesu ye yoman winiwen, amborom kuu wedmeniwa yeka mamaa ye dud kamimbed bob anikad korere ongmenaboona amun keriwon kowe.

<sup>3</sup> Kwane, Yesu kuu wene aangko kawene aangko kebed yaa ye kedmengkandeendan yoom dibiriwen.

<sup>4</sup> Yuudan yi Burudandoon ye orok kuye aron kuu dia dore wenuun.

<sup>5</sup> Kwane, Yesu kankoone wedmoon kuu kadaareb yemoon kuu yeyiib yaa menebiib kowe, Filip yaa kaamonenoon, “Animan kuu nimakarub keyi dowad kuu kee kunayambed

berengkaneub?” andoon. <sup>6</sup> Yesu kuu yemeren ye meeni aom komo kerandameen kuu yekaadkeron, kumban Filip ye komboon kaamoneni dowadmo kwanandoon.

<sup>7</sup> Kwane Filipbed inandunoon, “Wood kaning kaningiib ye deme kakman kandaneeb kumbed karub mimim yi korem yi animan berengkaneeb kuu yi korem kuu embengmo ben ananiib.” andoon.

<sup>8</sup> Kumban ye kedmengkandeenman maa Saimon Pita ye aagorok Endrumbed kankoone dakmoon, <sup>9</sup> “Kei dana kee baali ye om angkoyiib okyiri oon embeng ayoowiib benmonoon kumban, nimakarub korem kee nekwanuub kuu yimin keranban kii.” andoon.

<sup>10</sup> Kwane Yesumbed yedmoon, “Nimakarub kuu awinandibko dibirime.” andoon. Kereekbonmo kowe nimakarub korem kuu kwari dibiriwen. Karubmo kimingki kuu 5,000iib areb. <sup>11</sup> Kwane, Yesumbed om kandene God yaa eso andekore nimakarub diberiiib yaa yi dowaken ane iib keraniib yaambed bangkandenmo yaroon. Kwane areb kuu okyiri oon kwangkon kwamune keroon.

<sup>12</sup> Kwane, yi korem kuu anenib mikmone yimin keriwen kowe, Yesumbed ye kedmengkandeen dan yaa yedmoon, “Animan korondiwen ye dungkun dungkun kuu anwaubban kowe, ben wenorime.” andoon. <sup>13</sup> Kwane, om angkoyiib ane korondiwen ye dungkun dungkun biwen kuu ben kabed darewoob wad ayoowiib aom kambiriiwe ambonmo wirewonoon.

<sup>14</sup> Kwane, nimakarub kuu kami yeka maaa dud kuu Yesumbed ongmoona wedmekorib yedmiwen, “Profesiman darewoob kuu okad yiri

mananeen andimaib kuu anam kuu ye keiyo.” andiwen. <sup>15</sup> Kwane, nimakarub yi dowaken kuu Yesu kuu nende king kowem ande meeniwen kuu ye yekaadkeroon kowe, Yesu kuu yekirimo koronde aangko angka wonoon.

*Yesu Ok Ari Dodkanmo Wonoon  
(Mt 14:22-33, Mk 6:45-56)*

<sup>16</sup> Mirikne wonoone ye kedmengkandeendan kuu bowan yiri winiwen. <sup>17</sup> Kwane, yi kuu wene ud motod aom aomnekorowa, bowan kuu andowe yane ika Kapeenaum yaa yane weniib kumban, Yesu kuu yiyiib yaa mene durunde daboknindo kwane miriknoon. <sup>18</sup> Kwane, nuub darewoob wuruwoone ok ari kuu oknondok kameen. <sup>19</sup> Kwane, ye kedmengkandeendan kuu ud domenmo weniib ye ambab kuu kilomita benmeyib areb kere wedmibka, Yesu kuu ok ari dodkanmo meneen kowe, uni miin darewoob keruwen. <sup>20</sup> Kumban Yesumbed yi yaa yedmoon, “Unaib, nembed kei.” andoon. <sup>21</sup> Kwane, dowakeniib kerenib Yesu nendenib motod aom kamoniib kumbed erebnarimban kwane motod kuu yimbed domenmo weniib kuye okbon yaa yaro wirineen.

<sup>22</sup> Kwane kuye awarimbed, kadaareb ok yara kuyaa doriibdan kuu meene kaadkeruwen kuu motod mimo dobureen kumbed ye kedmengkandeendan yimbirimo Yesuyiibban motod aom kuu awune winiwen. <sup>23</sup> Kwane, Taiberiasdan kuu yi motod yenambed yaro Yariman Yesumbed animan be God yaa eso ande bangkandoona aniwen ye yumbon yaa wiribiwen. <sup>24</sup> Kwane, yikaadkeruwen kuu Yesu yoom ye kedmengkandeendan

yoom kuu kuyaamban keroona yi kuu motod aom aomne Yesu ande Kapeenaum yaa yane onmenmo winiwen.

*Yesu Kuu Wadkeri Ye Om*

<sup>25</sup> Kwane ok bowan yarambed wedmenekoriwa kaamoneniwen, “Kedmengkandi korok, eb kuu keyaa kee aron komo arimbed menewen?” andiwen.

<sup>26</sup> Kwane, Yesumbed yi yaa inandunde yedmoon, “Nembed yiib yaa ke anammo yedmen-daan kei, yiib kuu nembed yeka maaaa ye dud kami ongmenabaan wedmiwen kwande ne ande onmenmo yarokban. Yiib kuu animan anene yimin keroona korondiwen kwandiwed kei. <sup>27</sup> Kwani kowe, arewa kere deendaneen ye animan ye dowadbed deme awinaib. Kumban arewa kere deendaanban ye animan ye dowadbed deme awinime. Kukuw wadkeri aron korem ye animan Karub Ye Mingkimbed kondaneen kui. Kedi, Ambe Godbed ye yaa kuu dowakeniib kowene kine kowoonman kui.” andoon.

<sup>28</sup> Kwane, yimbed kaamoniwen, “Komo komo deme God ye dowaken yaambad ambangkanuub?” andiwen.

<sup>29</sup> Kwane Yesumbed inandundoon, “God ye dowaken ambangki yiib yaa kuu, yembed yedme kowoona monoonman yaa anam andime anded.” andoon.

<sup>30</sup> Kwane yimbed inandiwen, “Komo kami yeka maaaa ye dud kuu ongmaneebkob wedmekorub, nub kuu eb yaa anam andanuub? Kwani kowe komo kamaneeb? <sup>31</sup> Nub awoya aman yiri kuu amiibban ye amboon angkambad om

mena kuu aniwen. God Ye Weng Karadmombed kwane ‘Ewen arimbed yi yaa Mosesbed om animan bangkandoona aniwen.’ ande wongkoon.” andiwen.

<sup>32</sup> Kwanandiiwe, Yesumbed yedmendoon, “Nembed yiib yaa ke anammo yedmendaan kei, Ewen arimbed om animan kuu yiib yaa bangkandoon kuu Mosesbedban. Kuku ne Ambe Godbed Ewen arimbed om animan anam yiib yaa bangkandimaan, <sup>33</sup> amborom kuu God ye om animan anam kuu Ewen arimbed kamenene okaddan yaa wadkeri kondi ye karub kui.” andoon.

<sup>34</sup> Kwanandoone yimbed yedmeniwen, “Yariman, kwani kowe om animan kee kwane nub yaa bangkandembere.” andiwen.

<sup>35</sup> Kwane Yesumbed yi yaa yedmoon, “Ne kuu wadkeri ye om animan. Kane kanembed ne yaa mananeen kuu ma mungi bobnaanban. Kane kanembed ne yaa anam andaneen kuu ma ok moom bobnaanban. <sup>36</sup> Kuned yiib yaa anukbed yedmendaan kuu kamune ika yedmendaniin kei, yiib kuu ne kee wedmewiib kumban anam andewaibban. <sup>37</sup> Nimakarub korem kane kane kuu ne Ambembed bangkawoon kuu ne yaa mananiib. Kowe kanembed ne yaa monoon kuu dankare-nainban.

<sup>38</sup> “Ne kee Ewen arimbed kee kamanaan kuu neka ne dowaken ambangki dowad minindo. Ne nenkwoona manaan ye God ye dowaken yaambbed ambangkok manaan. <sup>39</sup> Yembed ne nenkwoona manaan ye God ye dowaken kuu kei, yembed ne yaa ben kawoondan kuu mimo ma bikne nombaranban, kwane wene aron yeenbon

keraneene yi korem ben yeedere wadkeri kon-daniin. <sup>40</sup> Amborom kuu ne Ambe ye dowaken kuu nimakarub korem kanembed ne yaa wed-mewe anam andaniib kuu wadkeri aron korem yeman kandaniib kowe. Kwane aron yeenbon yaambad yi kuu benkoobaniin.” andoon.

<sup>41</sup> Ne kuu Ewen arimbed kamoonon ye om animan kui ande Yesumbed yedmoon kuye dowadbed Yuudan kuu ye yaa andowe kankowe daani yeman keruwen. <sup>42</sup> Kwane yimbed yedmiwen, “Akee Yosef ye mingki Yesu kuiyoo? Ma, ye awodkia awaana kuu nub nubkaad kuda. Komarewakob ne kuu Ewen arimbed kamanaan ande yedmoon ee?” andiwen.

<sup>43</sup> Kwane Yesumbed inandoon, “Yiibkanmo kuyaom kankowe daani yeman keraib. <sup>44</sup> Karub kanembed ye dowakenmo ne yaa mini kuu yiminban, Ambembed ye inamen konaneene ne yaa mananeen kumbedmo. Kwane aron yeenbon arimbed ye kuu nen yeedere wadkeri konaniin. <sup>45</sup> Profesidanbed wongkiwen kuu, ‘Yi korem kuu Godbed kedmengkandaneen.’ ande wongkiwen kui. Karub kanembed Ambe ye weng wengamberene ye kedmengki awine kandaneen kuu ne yaa mananeen. <sup>46</sup> Karub mimo kanembed Ambe kuu ma wedmenindo, kumban karub mimo Ambe God yaambad monoonman yembedmo Ambe kuu wedmenoon.

<sup>47</sup> “Kowe nembed yiib yaa ke anammo yedmen-daan kei, karub kanembed anam andoon kuu aron korem ye wadkeri kandoon kii. <sup>48</sup> Ne kuu wadkeri ye om animan kii. <sup>49</sup> Yiib awoya aman yiri kuu amiibban ye amboon angka om mena



aniwen kumban yi kuu dukniwen. <sup>50</sup> Kumban kekei Ewen arimbed kamoon ye om animan kuu karub kanembed kee ananeen kuu bobnaanban. <sup>51</sup> Ne kuu wad doreen ye om animan Ewen arimbed kamoon kui. Kane kuu keye om ananeen kuu aron korem dobaraneen. Om kee ne id kui. Kuku okaddan korem yaa wadkeri dowad kondaniin.” andoon.

<sup>52</sup> Kwane, Yuudan yikanmo kuyaom wengber-enabiwen, “Karub kee komarewa kere ye komkad kuu kondaneenkob nub kuu ananuub?” ande kamiwen.

<sup>53</sup> Kwane, Yesumbed yi yaa yedmendoon, “Nembed yiib yaa ke anammo yedmendaan kei, yiib kuu Karub Ye Mingki ye idiib umkaniib anaibban keraniib kuu wadkeraibban. <sup>54</sup> Kowe, karub kanembed ne idiib umkaniib ananeen kuu aron korem ye wadkeri kandaneen, kwane aron yeenbon arimbed ye kuu nen yeedere wadkeri konaniin. <sup>55</sup> Amborom kuu ne id kuu animan anam, ne umkan kuu ok anam kui. <sup>56</sup> Karub kanembed ne idiib umkaniib ananeen kuu ye kuu ne aom doreena ne kuu ye aom doriin kii. <sup>57</sup> Kwane, ne Ambe wad doreenmanbed ne nenkonona manaan kowe, ne kuu wad doriin. Kwani kowe, kanembed ne idiib umkaniib yaambad ane dobaraneen kuu wad doraneen. <sup>58</sup> Keye om kee Ewen arimbed kamoon kui. Yiib awoya aman yiri kuu om mena aniwen kumban dukniwen. Kumban kanembed om keyaambad ananeen kuu bobnaanban, aron korem korem wad dobaraneen.” andoon. <sup>59</sup> Yesumbed kee kwane kedmengkande dakmoon kuu kurikuri ambib embeng Kapeenaum aombad dakmoon.

*Yemoon Kuu Yesu Domonene Wenebiwen*

<sup>60</sup> Kwane dakmoone wengambiriwen kuu ye kedmengkandeendan yemoonbed yedmiwen, “Keye kedmengki kuu yobdoodii. Kanembed kuyaa kuu awine kandaneen?” andiwen.

<sup>61</sup> Kwane, Yesu kuu yi mungkubmangkab kuu yekaadkeroon kowe kaamondo, “Weng kee yiib yaa kaarundoonoo? <sup>62</sup> Ma, yiib kuu Karub Ye Mingki kuu kamoon yaa ika kuyaa kawana-neene wedmaniib kuu komarewa meenaniib?

<sup>63</sup> Wadkeri kuu God ye Kingkinbed kondimaan, karub yi aromkono kuu ma ambangkindeban. Yiib yaa ne idiib umkaniib anime ande dakmaan kuye weng kuu kingkin kerekmen yeman, angkon wadkeri kandi yeman kui. <sup>64</sup> Kumban yiib yena kuu anam andindo.” andoon. Kwanandoon amborom kuu andowiwen yirimbed Yesu kuu kane kanembed anam andaibbaniwa kanembed ambodanganeeniwa kuu yekaadkeroon kowe.

<sup>65</sup> Kwane ika yedmoon, “Kuye dowad kuu yiib yaa kwamune daandaan kei, ne yaa mini kuu karub ye dowakenmo kuu yiminban, Ambembed yimin dowakeniib konaneen kumbed yimin.” andoon.

<sup>66</sup> Kwane, keye aron yaambded ye kedmengkandeendan yemoon kuu ye yoman wini kuu koronde amonombe wenebiwen.

<sup>67</sup> Kwane, Yesumbed ye kedmengkandeendan wad ayoob yaa kaamonendo, “Yiib kwangkon koronde wanaibbankowoo?” andoon.

<sup>68</sup> Kwane, Pitambded inandoon, “Yariman, eb kuu wadkeri aron korem kondi ye wengiib kowe, nub kuu koronde kane yaa wananuub? <sup>69</sup> Eb kuu God ye Karadmoman ande kaadkere anam anduwen.” andoon.

<sup>70</sup> Kwane, Yesumbed inandoon, “Yiib wad ayooiib kuu nembed kingkaan kumban, yiib korem mimo kuyaa kuu awad arewa kii!” andoon. <sup>71</sup> Ye kuu Saimon Iskeriot ye dana mingki Yudas ande dakmeen. Yudas kuu kedmengkandeendan wad ayoowiib kuyaa mim mamaa yembed amaan Yesu ambodanganeenman kui.

## 7

### *Kombon Aom Dobiri Ye Orokbon Yaa Wonoon*

<sup>1</sup> Keye yoman, Yudea aom yarebi kuu korondon, amborom kuu Yuudan yi korok korokbed ye kuu aye kowem ande kamiib kowe, kuye dowadbed Yesu kuu Galeli angka yareboon. <sup>2</sup> Kwane, Yuudan Kombon Aom Dobiri ye orokbon kuye aron kuu dia kerewenuun kowe, <sup>3</sup> Yesu ye damanambed ye yaa yedmeniwen, “Eb kuu kemaom kee koronde Yudea aom wenebko eb yoman weniibdan kuu dud kami yeka mamaa ebbed ongmenabaneeb kuu wedmenabime. <sup>4</sup> Kane kuu kidangka dobiri ye karub kerande dowaken kerimaan kuu yemyeb biknende ambangkimokban. Dud kami yeka mamaa kwane ambangkaab keroka okaddan korem yaa kuu ebka korokbende.” andiwen. <sup>5</sup> Kwanandiwen amborom kuu Yesu ye damana kumbed ye yaa anam andunindo kowe.

<sup>6</sup> Kwanikob Yesu kuu yi yaa yedmendoon, “Ne aron minindo, mogeed, kumban yiib yaa kuu aron korem kuu yiminmo. <sup>7</sup> Okad kiridan kuu yiib yaa arud wandembirindeban kumban, ne yaa kuu arud wandembirimaib, amborom kuu yi arewa kami kara yaa korokbende dakmiin

kowe. <sup>8</sup> Yiib kuu orokbon kuyaa winime. Ne aron kuu minindo kowe, ne kuu orokbon kuyaa kuu wanainban.” andoon. <sup>9</sup> Kee kwane yedmekore koronde Galeli angka kwane doboroon.

<sup>10</sup> Kwane, Yesu ye damanambed orokbon yaa winiwen ye yoman kuu, Yesu kuu yemyebbed orokbon yaa wonoon. <sup>11</sup> Yuudan yi korok korokbed orokbon kuyaa kuu Yesu andenib onme kereknonib, “Karub ye kuu kunaya kee?” ande kaamobiwen.

<sup>12</sup> Kwane, kadaareb yemoon ku mene nedbiwen kwaom kumbed yika man yi angkodmia yaa koraawengbed yedmenoon yedmenoon kamenabiib. Nimakarub yenambed kuu “Ye kuu karub amunaa.” andaiwa, kwane nimakarub yenambed kuu “Ye kuu nimakarub birande abdon benweneena.” andaiwa kamiwen. <sup>13</sup> Kumban karub mim kanembed yaro dore nimakarub yemoon ku nedbiwen kuyaom kuu ma mongkod daande ye dowad ma dakmino, amborom kuu yi kuu yi korok korok yaa unendiwen kowe.

### *Orokbon Yaa Kedmengkandoon*

<sup>14</sup> Orokbon yaron wedya doriwen kumbed Yesumbed mene kurikuri boyambib darewoob ye kuuk aom aomdere andowe kedmengkandoon.

<sup>15</sup> Kedmengkandeena, Yuudan yi korok korok kuu binangkanabenib dakmiwen, “Karub kuu siku ma winindo kumbed ye kaadkeri kuu komarewa kaadkeron kii?” andiwen.

<sup>16</sup> Kwanandiiwe, Yesumbed man inandundoon, “Nembed kee kedmengkandiin kuu ne yaambedban. Ne nenkwoona manaanman

kuyaambed menebeen. <sup>17</sup> Karub kane kuu dowaken kerene Godbed ye dowaken keroon yaa ambangkaneen kuu, nembed kee kedmengkandiin kuu God yaambed monoon dee, neka ne meeni dakmiin dee kuu yekareb andangke yekaadkeraneen. <sup>18</sup> Karub kanembed yeka ye aromkonombed dakmaneen kuu yeka ye aningko kankooni yeman. Kumban karub kanembed ye nenkwoona monoonman kuye aningko kankooni dowad ambangkaneen kuu anam anam ye karub, kowe ye yaa kuu dudanabiyibban. <sup>19</sup> Mosesbed yiib yaa amob kondoonoo? Eeyoo? Kumban yiib mim kuyaa kane kane kuu amob kuu awine kandindo. Komande ne kuu ayubko bobnok andiwed?” andoon.

<sup>20</sup> Kwanandoone, kadaarebbed inanduniwen, “Eb kuu kanembed andameen kii? Awad arewa kuu eb niindem aom doreenii!” andiwen.

<sup>21</sup> Kwane Yesumbed man inandoon, “Ne kuu dud kami yeka maaaa mimo ongmaana yiib korem kuu binangkiwen. <sup>22</sup> Mosesbed kuu yiib karub dana yi kad wanabime andi ye weng kondoon. (Kumban anam kuu Mosesbedban, yiib awoya unyeman yirimbed andowiwen kii.) Kwani kowe, yiib kuu yiib karub dana yi kad kuu Sabat aron arimbed wanabimaib kii. <sup>23</sup> Moses ye amob domokbaub andi ye dowad kuu karub dana kad kuu Sabat aron arimbed wanabimaib. Kwani kowe, komande yiib kuu nembed Sabat arimbed karub ongmaana korem amun keroon kuye dowadbed ne yaa norin wanduwiwen? <sup>24</sup> Kwani kowe, bunangkamo wedmenib wengyundaib. Kwane yorokmo wengyundi ye kerekmen

yaambéd wengyundime.” andoon.

*Yesu Kuu Godbed Kinoona Monoonman Dee Ande Kamiwen*

<sup>25</sup> Kwane, Yerusalem dan yenambéd kekane yedmiwen, “Karub kuu korok korokbed ayem ande kamiib kuu keiyoo? <sup>26</sup> Kedi, ye kuu kadaareb yi arinambo ari dakmeen kumban, korok korokbed kuu ye yaa weng ma inande yedmenindo. Kowe, Yesu kuu Godbed Kinoona Monoonman Keresu kui ande meedmuub ye karub kuu yikaadkeriwen dee? <sup>27</sup> Godbed Kinoona Monoonman Keresu kuu mananeen kuu, ye kambong kuu kane kuu karub korem kuu koron keraniib kumban, karub keye kambong kuu nubkaadkeruwen.” andiwen.

<sup>28</sup> Kwane, Yesu kuu kurikuri boyambib darewoob ye kuuk aom kedmengkandeen yaambéd inande baande yedmoon, “Ne kuu yibkaadkeriwenoo? Ne kambong kangkon yibkaadkeriwenoo? Ne kiri manaan kuu ne kabamoon minindo, kunéd ne nenkwoona manaanman kuu anam. Ye kuu yibkaadban, <sup>29</sup> kumban ye kuu nekaad, amborom kuu ne kuu ye yaambéd manaan, yembéd nenkwoona manaan kii.” andoon.

<sup>30</sup> Kwane, yi kuu Yesu awinenande kamiib kumban, yiminban keruwen, amborom kuu ye awineni ye aron kerindo kowe. <sup>31</sup> Kunéd nimakarub yemoon kuu ye yaa anam andiwen. Kwane yimbed yedmiwen, “Godbed kinaneena mananeenman Keresu kuu ye kuu Yesu kee burudande yeka maaa ye dud kami yemoon yemoon kamaneeen dee? Kowe Yesu kuu Keresu dee?” andiwen.

<sup>32</sup> Kadaareb kuu Yesu ye dowad kwamune koraaweng dakmenabiiwa Farisidan wengamberekoriwa, kurikuri boyambib darewoob ye ooni ye ana nangmidan ben nongkobiwe mene Yesu awinenok miniwen.

<sup>33</sup> Kwane, Yesumbed yedmoon, “Ne kuu yiiib yoom aron doboobban dobaraniin. Kwanekori, ne nenkwoona manaanman kuyaa yeyiib yaa wananiin. <sup>34</sup> Yiiib kuu ne ande kereknaniib kumban, yiiib kuu ne wedmewaibban. Angkon nembbed wananiin kuyaa kuu yiiib kuu winindeban keraniib.” andoon.

<sup>35</sup> Kwane Yuudan yi korok korok kuu yikanmo dakmenabe yedmiwen, “Nubbed wenenub ye wedmenaubban yaa kuu kunaya wanandamoned kii? Nub karub buyokbayok kere Gurik yi kambong kambong yaa dohiriweniib yaa wene Gurikdan yaa kedmengkandanded dee? <sup>36</sup> Yembed kwane yedmoon kuu nub kuu ye ande kereknanuub kuu wedmenaubban, kwane ye wanaanen kuyaa kuu winindeban keranuub kwanandoon kuye id kuu komo?” andiwen.

<sup>37</sup> Kwane, orokbon ye aronki yeenbon kuu darewoob arimbed kowe, kuyaron kuu Yesu yaro dorene naawon baande yedmoon, “Kane kanembed ok moom bobniwen kuu ne yaa mene ok anime. <sup>38</sup> Kwane, kane kanembed ne yaa anam andaniib kuu God Ye Weng Karadmo aom wongkiwen areb kuu yi mimyob aombed wadkeri ok kuu iringkobanuun.” andoon. <sup>39</sup> Kee kwane yedmoon kuu Kingkin Karadmo anded. Kane kanembed ye yaa anam andiwen kuu kandaniib. Kuye aron yaa kuu Kingkin Karadmo kuu kondindo, amborom

kuu Yesu kuu bobne yeedere nambiri ye yumbon yaa winindo kowe.

<sup>40</sup> Kwane, yembed dakmeen kuu wengamberekorib, karub yenambed yedmiwen, “Kwana kowe, anam kuu profesiman darewoob kiyoo!” andiwen. <sup>41</sup> Kwane karub yenambed yedmiwen, “Godbed Kinoona Monoonman Keresu kuu ye kei.” andiwen. Kwane karub yenambed yedmiwen, “Godbed kinaneena mananeenman Keresu kuu Galeli angkambed mananeenoo? Dowan! <sup>42</sup> God Ye Weng Karadmombed kwane ande wongkoon kuu Godbed kinaneena mananeenman Keresu kuu Dewid ye awo awoya aman ari kui. Kwane, Dewidbed doboroon ye kambong Betlehem yaambed woonanuun kui. Kowe, ye kuyoo? Dowan kii!” andiwen. <sup>43</sup> Kowe, nimakarub korem kuu mene nedbiwen kuyaom kuu Yesu ye dowadbed wengbere andokbiwen. <sup>44</sup> Karub yena kuu Yesu awinenandamiib kumban, ye yaa karub mim ma awinenindo.

*Yuudan Yi Korok Korok Yi Anam Andinban*

<sup>45</sup> Kwane, kurikuri boyambib darewoob ooni ye ana nangmidan kuu God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok korokiib Farisidaniib yaa ika winiwe korok korokbed kaamonendiwen, “Komoyiibkob Yesu kuu nen monokban keriiib kee?” andiwen.

<sup>46</sup> Kwane, ana nangmidanbed inandundiwen, “Karub ma kanembed yembed dakmeen kamune ye kiwaan kuu dakmimokban.” andiwe, <sup>47</sup> Farisidanbed yedmiwen, “Kwani kowe, yembed yiib kangkon birande ben ereknewandundoon manoka? <sup>48</sup> Yiib kuu ma yiibkaadkeriwa korok



korok o Farisiman mimo awene ma Yesu yaa anam andoonoo? Dowan! <sup>49</sup> Kadaareb kee Moses ye amob kuu ma yikaadkerindo keriiwe, God ye butun kuu yi ari kowoon kii.” andiwen.

<sup>50</sup> Kwane, Farisiman maa Nikodemus kuu aron maa anuk Yesuyiib yaa wonoon kumbed, ye amborongaad yaa yedmoon, <sup>51</sup> “Kwani kowe, nub amobbed yedmoon kuu karub komo kmoon ye weng kuu yeka dakmaneene kaadkerekoruwed dabab koni kuu yimin.” andoon.

<sup>52</sup> Kwane yimbed inandiwen, “Kwani kowe, eb kwangkong Galelimanoo? God Ye Weng aom kuu ongme andangke kaadkere ebka wedme. Profesiman kuu Galeli angkambed ma mananeen andindo.” andiwen.\* <sup>53</sup> Kwane karub korem kuu yi ambiwoom wenebiwen.

## 8

### *Nenem Kameen Ye Wonong*

<sup>1</sup> Kumban Yesu kuu aangko Olif angka wonoon.

<sup>2</sup> Kwane amkimo kaimbed Yesu kuu ika kurikuri boyambib darewoob ye kuuk aom monoone, nimakarub korembed ye kuu kanawanewandiwe, dibere andowe yi yaa kedmengkandoon.

<sup>3</sup> Kwane, Farisidan yoom Yuudan yi amob kedmengkandidan yoombed wonong nenembon yirimbed awinende nenminiwen. Kwane, nenmene nimakarub kuu nedbiwen kuyi arinambo ari domondiiwa doburuuna, <sup>4</sup> kwane Yesu yaa yedmeniwen, “Kedmengkandi korok ee, wonong kee nenembon yirimbed awinenduwen. <sup>5</sup> Kowe

---

\* **7:52:** Buk Yoon yemoon kurin kurin wongkiwen kuu 7:53bed wene 8:11 kuyiibban.

Moses ye amobbed kwanime andoon kuu wonong kee botbed barambere weene kowi yeman. Kowe yu dowad kuu eb komo andundaneeb?” andiwen. <sup>6</sup> Yi kaamoni kumbed ye kuu kebenenub, kwane kuyaambed nenwene kangdod kerunem ande meeniwen.

Kumban Yesu kuu ambokibine, dingkiodbed okad yiri wongkanaana, <sup>7</sup> ye yaa kwane kaamobenibmo kamiwa, yaro korok kankoone yi yaa yedmendoon, “Yiib mim kane ye kuu ambarakmiyiibban kuu yedin bot kande yu yaa korare wok.” andekore, <sup>8</sup> ye kuu ika okad yiri ambokibine wongkaan.

<sup>9</sup> Kwane, yi kuu ye weng wengambiriweniib kuu karub aamkonodandin wenebiiwe, kwane kobkandidan yi korem kuu mimo mimo wenebe dowan kere, kuri kuu Yesu yoom wonong kuyoommo domondiwen.

<sup>10</sup> Kowe Yesu kuu yaro dore wonong kuyaa kaamondoan, “Karub korem kuu kuna? Ub yaa dabab ma kabdindoyoo?” andoona, <sup>11</sup> yumbed inanduneen, “Yariman, dowan.” andeen.

Anduune, Yesumbed yedmendoon, “Kwani kowe, nangkon ub yaa dabab kabdainban. Kumban wene, ub ambarakmi dobiri kara kuu deerewande.” andoon.

### *Yesu Kuu Okaddan Korem Yi Nambiri*

<sup>12</sup> Kwane, Yesumbed nedbiwendan yaa ika dakmoon, “Ne kuu okaddan ye nambiri kii. Kowe kanembed ne yoman mananeen kuu kumun aom wanaanban kuned wadkeri ye nambiri kandaneeen.” andoon.

<sup>13</sup> Kwane Farisidanbed Yesu yaa yedmiwen, “Ebbed ebka ebmeren dakmeeb kowe, kangdod aom anam kerindeban.” andiwen.

<sup>14</sup> Kwane, Yesumbed neman inandundoon, “Neka nemeren dakmaniin kwangkong kangdod aom anam keraneen, amborom kuu ne kuu kunayambed manaaniwa angkon kunaya wananiiniwa kuu nekaad kowe. Yiib kuned kuu ne kunayambed manaaniwa kunaya wananiiniwa kuye inamen kuned kuu yiibkaadban. <sup>15</sup> Yiib kuu karub yi inamen yaambedm wengyundimaib. Kumban ne kuu karub kane yaa ma wengyundokban.

<sup>16</sup> Kumban nembéd wengyundaniin kuu weng yorokmo ongmaniin, amborom kuu ne kuu ne kirimomban, ne kuu ne nenkowoona manaanman Nambe yaa doriin kowe. <sup>17</sup> Yiibka yiib amob aombéd yedmoon kuu karub ayoobbed dakmi kuu kangdod aom anam keraneen andoon.

<sup>18</sup> Ne kuu neka nemeren dakmiina, Ambembéd ne nenkowoona manaanman kwangkong ye kuu ne kerekmen dowad kuu dakmeen.” andoon.

<sup>19</sup> Kwanandoone, yimbed kaamoneniwen, “Eb ambe kuu kuna?” andiwen.

Kwane, Yesumbed inande yedmoon, “Yiib kuu ne yoom ne Ambe yoom kuu yiib koron. Kwane kuu ne kuu yiibkaadkeraniib kuu Ambe kwangkong yiibkaadkeraniib.” andoon. <sup>20</sup> Kee kwane kedmengkande dakmoon kuu kurikuri boyambib darewoob ye kuuk aom God yaa kubi ye od benmene bangkaniimaib ye yumbon yaambéd dobere dakmoon. Kumban karub mim kanembéd ye awinenindo, amborom kuu ye awineni yaron kuu minindo kowe.

<sup>21</sup> Kwane, Yesumbed yi yaa angkon yedmoon, “Wananiin kowe yiib kuu ne ande kereknaniib kumban, yiib kuu ambarakmimaib kumbed duknaniib. Kwane, nembed wananiin yaa kuu yiib manaibban.” andoon.

<sup>22</sup> Kwanandoon kowe, Yuudan yi korok korokbed yedmiwen, “Yembed yedmoon kuu yembed wananeen kuyaa kuu nub kuu wanaubban kuye meeni id kuu, yeka yemeren aye kowandameenkob dee?” andiwen.

<sup>23</sup> Kumban Yesumbed inandundoon, “Yiib kuu kiridan, ne kuu arimbed manaan. Yiib kuu okad kirikeedan. Ma, ne kuu okad kirikee ye karubban.

<sup>24</sup> Yiib kuu ambarakmimaib kumbed duknaniib kuu kwanandaan kii. Kedi, ne kuu kane andimain yaa anam andokban keraniib kuu, anamaa, yiib kuu ambarakmimaib kumbed duknaniib.” andoon.

<sup>25</sup> Kwane yimbed kaamoniwen, “Eb kuu kane?” andiwen.

Kwane Yesumbed inandundoon, “Ne kane kuu, anukbed kuu dakmenmo meniin kui. <sup>26</sup> Ne kuu yiib yaa wengyundi yemooniib kumban ne nenkwoona manaanman, ye kuu anam kii. Ye yaambbed wengambaraan kumbedmo kwane okad kiridan yaa dakmimain.” andoon.

<sup>27</sup> Yesu ye Ambe ye dowad andene dakmeen kuu yikaadkerunindo. <sup>28</sup> Kwanikob Yesumbed

yedmoon, “Yiibbed Karub Ye Mingki at ming ari kankoonaniib kuyaambbed, ne kuu kane andimain kuu yiibkaadkeraniib. Kwananeene angkon ari yiibkaadkeraniib kuu ne ambangki korem kuu ne kabamoonmomban, Ambembed komo kedmengkawoon kumbedmo dakmimain

kui. <sup>29</sup> Kwane ne nenkowoona manaanman kuu ne domowindo, neyiib yaa doreen, amborom kuu nembed ambangkimain kuu yembed kubi dowakeniib keroon yaambéd awinaan kowe.” andoon. <sup>30</sup> Yesu kuu kwane dakmeene nimakarub yemooon kuu ye yaa anam andiwen.

*Abraham Ye Awoya Ari Kuu Kane?*

<sup>31</sup> Kwane, Yesumbed Yuudan ye yaa anam andiwen yaa yedmoon, “Yiib kane kane ne kedmengkandi wengambere awine kandiib kuu yiib kuu ne kedmengkandiindan anam kii. <sup>32</sup> Kwane, yiib kuu anam anam yaa yiibkaadkeraniwe anam anam yaambéd Godbed yiib dudbaraneen kii.” andoon.

<sup>33</sup> Kwane yimbed inandiwen, “Nub kuu Abraham ye awoya kei. Kowe, nub kuu karub mamaa ye dabderem yiri dobere ye dememo awinembiri yaa ma yerengkindo. Kowe komande nub yaa kuu Godbed nub dudbaraneen ande yedmewen?” andiwen.

<sup>34</sup> Kwane, Yesumbed inandundoon, “Nembed yiib yaa ke anammo yedmendaan kei, karub korem kanembed ambarakmoon kuu ambarakmimbed ye yenboone, ye kuu ambarakmi ye dabderem yiri dobere ambarakmi ye dememo awinembiri ye karub keroon. <sup>35</sup> Kedi, dabderem yiri dobere dememo awinembiri ye karub kuu ye kuu ye yariman ye dana arebban kowe, ye yariman ye nimadana yaa kuu ye yumboniibban, kumban yariman ye dana kuu dowan kerindeban ye yumboniib. <sup>36</sup> Kwani kowe, Dana Mingkimbed yiib dudbaraneen kuu, anamaa, ambarakmi ye yenbi yiib yaa kuu korem dowan keraneen. <sup>37</sup> Yiib kuu

Abraham ye awoya ari kuu nekaadkeraan kumban, yiib kuu ne kedmengkandi awine kandindo kowe, yiib kuu ne yaa aye kowi ye inamen kowiwen. <sup>38</sup> Ne Ambembed ye kerebiri arimbed komo wedmaan kuu yiib yaa ku dakmendiin kui. Kwane, yiib ambembed komo yedmendoon kuu yiib kamune ambangkimaib kui.” andoon.

<sup>39</sup> Kwane yimbed inandiwen, “Abraham kuu nub ambe kii!” andiwen.

Kwanandiiwe Yesumbed yedmendoon, “Yiib kuu Abraham ye awoya ari keriwen karen, yembed ambangkoonkin kwane kamimaib karen. <sup>40</sup> Ne kuu anam anam kuu God yaambbed wengambaraan kuu yiib yaa dakmaan, kumban yiib kuu ne yaa aye kowi ye inamen darewoowiib kowiwen. Abraham kuu kamune ma ambangkindo. <sup>41</sup> Yiib kuu yiib awodkimbed awinoonkinmo kwane kamimaib.” andoon.

Kwane, Yuudan inandiwen, “Nub kuu nenem danambanaa! God yembedmo kuu nub Ambe kii!” andiwen.

### *Seten Ye Meed Kuu Kane?*

<sup>42</sup> Kwane, Yesumbed yi yaa inandundoon, “God kuu yiib Ambe kuu anam keraneen kuu yiib kuu ne yaa mimyob dowaken keewaniib, amborom kuu ne kuu God yaambbed manaan kowe. Ne kuu ne kabamoon minindo. Ne kuu yembed nenkwoonkob manaan. <sup>43</sup> Yiib kuu komoyiibkob, ne dakmi ye id kuu ongme kaadkeruwindo? Yiib kwane keriwen amborom kuu yiib kuu ne weng dakmi kuu wengambere awinindeban keriwen kowe. <sup>44</sup> Kwani kowe yiib kuu yiib ambe Seten ye meed kii, kwane yiib ambe kuye dowaken yaamo awine kanwenemberem

ande kamimaib kii. Ye kuu andowoon yirimbed kumka kuman yenbandi ye karub. Ye kuu anam anam yaa awinindeban, amborom kuu ye niindem aom kuu anamiibban kowe. Kwane dudanabi kuu ye weng anam, amborom kuu ye kuu dudanabi ye karub, kwane ye kuu dudanabi korem kuye awodki kowe. <sup>45</sup> Kuned nembed anam anam kuu yedmendaan kumbed yiib kuu ne yaa anam andewimokban. <sup>46</sup> Yiib kuyaa kuu kanembed ne kuu ma ambarakmewen ande korokbendaneen? Dowan! Kwane, nembed anam anam kuu dakmain kowe, komande ne yaa anam andewimokban? <sup>47</sup> Kane ye kuu God ye karub keroon kuu God ye weng wengambirimaan. Kwani kowe, yiib kuu wengambere awine kandimokban ye id kuu, yiib kuu God ye karuwa nimayamban kowe.” andoon.

### *Yesu Yeka Koromone Inandoon*

<sup>48</sup> Kwanandoone, Yuudanbed damangkane inandiwen, “Kwani kowe, nubbed ke yedmuub kei, eb kuu Samarianan, eb kuu awad arewayiib ibnebdoon kii! Anamoo?” andiwen.

<sup>49</sup> Kwane Yesumbed inandundoon, “Ne kuu awad arewambed ma ibnewindo. Ne kuu ne Ambe ye aningko kankoonaan kumban, yiib kuu ne aningko kan kubuniwen. <sup>50</sup> Ne kuu neka nambiri kandi dowad onmokban. God yembed ne yaa nambiri kawi ye kiwaan onmimaan. Yembedmo wengyundandimaan. <sup>51</sup> Nembed yiib yaa ke anammo yedmendaan kei, karub kanembed ne kedmengkandi yaa awine kandaneen kuu bobnaanban.” andoon.

<sup>52</sup> Kwanandoone, Yuudanbed yedmiwen, “Kedi, kwamune dakmewen kowe anammo nub

nubkaadkeruwen kuu eb kuu awad arewayiib ibnebdoon kii! Nub awo Abraham kuu bobnoon kuda. Kwane profesidan kwangkoon kwaniwen kuda. Kumban ebbed kuu karub kanembed ne kedmengkandi yaa awine kandaneen kuu bobnaanban andeewoo? <sup>53</sup> Ebbed nub awo Abraham burudande darewoob kerewenoo? Ye yoom profesidan yoom dukniwen. Kowe, ebbed meeneeb kuu eb kane?” andiwen.

<sup>54</sup> Kwane Yesumbed inandundoon, “Neka nemergen nambiri kowaniin kuu idiibban keraneen. Kumban ne Ambe kui, yiibbed nub God ande yedmiib kumbed naningko kankoonoon. <sup>55</sup> Ye kuu yiib koron kumban ye kuu ne nekaad. Kwane God kuu ne nekaadban andaniin kuu yiibbed dudanabimaib kwamune keraniin. Kumban ye kuu ne nekaadkereni, ye wengmo wengambere awine kandimain. <sup>56</sup> Yiib awo Abraham kuu ne mini aron wedmoon kuu kubi darewoob keroon. Kee wedmoon kuu ye kuu dowakeniib keroon.” andoon.

<sup>57</sup> Kwane, Yuudanbed Yesu yaa yedmeniwen, “Eb weeb kuu 50 ari ma daanindo kumbed Abraham kuu wedmemaan andeeb deeka?” andiwen.

<sup>58</sup> Kwanandiiwe Yesumbed inandoon, “Nembed yiib yaa ke anammo yedmendaan kei, Abraham kuu woonindombed ne kuu dobaraan.” andoon.

<sup>59</sup> Kwanandoon kowe, yi kuu Yesu ayande bot yiri ben barambarandamiiwe, Yesu kuu yaro bikne wenene kurikuri boyambib darewoob ye kuuk aombed domonde woonoon.

## 9

*Indob Tutnoonman Kuu Ongmoon*



<sup>1</sup> Kwane, Yesu wenone karub wooneen yaambéd indob tutnoon kuu wedmenoon.

<sup>2</sup> Kwane, Yesu ye kedmengkandeendanbed kaamoniwen, “Kedmengkandi korok, karub kee wooneen yaambéd indob tutnoon kuu arian yi ambarakmimbed dee, karub yeka ye ambarakmimbed dee?” andiwen.

<sup>3</sup> Kwane Yesumbed inandoon, “Indob tutnoon kuu karub kuye ambarakmimbedban, arian yi ambarakmimbedban. Kee kwanoon kuu ye wadkeri yaa God ye aromkono korokbi dowad keroon. <sup>4</sup> Aronbed namberemoon areb, denekmen aroniib angkuun kumbed ne nenkowoona manaan ye God ye deme kuu ambangkem. Kwane amaan miriknemoon areb denekmen aroniibban keraneen kowe, nimakarub kuu deme kuu aw-inindeban keraniib. <sup>5</sup> Ne kuu okad kiri dobaraan ye aron kuyaom kuu ne kuu okaddan yi nambiri kui.” andoon.

<sup>6</sup> Yesumbed kee kwane yedmoon ye yoman kuu okad yiri kamok darene, ongkeb kumbed birin ongme kandene karub kuye indob yaa kowekore <sup>7</sup> yedmenoon, “Wene, Sailoom ok wumbon yiri ambe are.” andoon. (Sailoom ye weng id kuu “Yedme kowoona wonoon.”) Kwane karub kuu wene amboone indob kuu nandoona kerekanmo ambiwoom wonoon.

<sup>8</sup> Wonoone, yambib dia dobirimaibdan yoom ye dibere eekmimaan wedmenimaibdan yoom kuu wedmenenib dakmiwen, “Karub kuu eekmimaan kukuiyoo?” andiwen. <sup>9</sup> Kwane yenambéd “Ye kuiyaa.” andiwe, yenambéd kuu “Ye murubia areb kumban karub maaaa.” andiwe kamiwen.

Karub indob tut amun keroon kumbed yedmoon, “Ne kuu ne kei.” andoon.

<sup>10</sup> Kwane yimbed yedmiwen, “Komo keroonkob eb indob kuu nandoon?” andiwen.

<sup>11</sup> Kwane yembed inandundoon, “Karub kuu Yesu ande yedmimaib kumbed birin ongmene ne indob yaa kowekore, ne yaa yedmoon, ‘Wene Sailoom ok wumbon yiri ambe.’ andoon kowe, wene ambaankob ne indob kuu nandoone ne kee kereknain.” andoon.

<sup>12</sup> Kwane yimbed karub kuyaa kaamoniwen, “Karub kuu ye kuu kuna?” andiwe, “Ne kaadban.” ande inandundoon.

### *Farisidanbed Ongmoon Ye Dowad Yunbiwen*

<sup>13</sup> Kwane, indob tut ye karub kuu yimbed Farisidaniib yaa nenwiniwen. <sup>14</sup> Yesumbed birin ongmene indob tut karub yaa kowene ongmoone amun keroon kuye aron kuu Sabat aron arimbed.

<sup>15</sup> Kwanakob Farisidan kangkon ye yaa ye indob ongmoon ye dowad kaamoneniwe, karub kumbed inandundoon, “Yembed birin kandene ne indob yaa kowoone wene okambaan kumbed ne kuu kereknain.” andoon.

<sup>16</sup> Kwanandoone, Farisidan yenambed yedmiwen, “Karub kuu Sabat aron ye amowamob kuu awinindo kowe, ye kuu God yaambad minindo.” andiwe, yenambed yedmiwen, “Ambarakmi ye karub kuu komarewa yeka mamaa ye dud kami ongmenabaneen? Dowan!” andiwen. Kwane, yikanmo kumaom kuu andokbiwen. <sup>17</sup> Kwane, karub kuyaa ika kaamoneniwen, “Ye kuu eb indob ongmoon kowe, ye dowad komo andaneeb?” andiwen.

Kwane, karub kumbed man inandundoon, “Ye kuu profesiman.” andoon.

<sup>18</sup> Kumban Yuudan yi korok korok kuu karub kuu anuk kuu ye indob kuu tut keroon ande ma anam andunindo. Kowe karub kuye ambe ena weng yuk yedme keendiiwa miniwen. <sup>19</sup> Kwane, korok korokbed kaamondiwen, “Karub kee yiiib dana mingki kuiyoo? Yiiibbed kwane yedmimaib kuu wooneen yaambbed indob tut keroon ye karub kukeiyoo? Komo keroonkob ye kuu wedme kereknoon?” andiwen.

<sup>20</sup> Kwane ambe enambbed inandiwen, “Nub nubkaad karub kee nub dana kii. Kowe ye kuu wooneen kuu indob tut kwane wooneen.

<sup>21</sup> Kumban komarewa kere ye indob kuu nandoon kuu nub koron. Kanembed ye indob kuu nandoon kangkon nub koron. Kowe yeka ye yaambbed kaamonenime, ye kuu amnoon kowe yeka ye dowad dakmi kuu yimin.” andiwen. <sup>22</sup> Karub kuye ambe ena kuu kwane yedmiwen amborom kuu Yuudan yi korok korok yaa unendiwen kowe.

Yuudan yi korok korokbed weng mimo keriwon kuu kane kanembed Godbed Kinoona Monoonman kuu Yesu kui ande yedmaneen kuye karub kuu kurikuri ambiwoom wini kuu dankoraraniib.

<sup>23</sup> Kwanikob ye ambe ena kuu “Amnoon kowe ye yaa kaamonenime.” ande yedmiwen.

<sup>24</sup> Kwane, korok korokbed karub indob tut wooneen kuyaa angkon ika baandiiwe monoone yedmeniwen, “God ye arinambo arimbed weng anammo dakme. Nubkaad kuu ku dakmeeb ye karub kuu ambarakmi karub kui.” andiwen.

<sup>25</sup> Kwane, karub kumbed inandundoon, “Ye kuu ambarakmi karub deeyo kuu ne nekaadban kum-

ban, nembed nekaadkeraan kuu ne kuu indob tut kumban kibik kee ne kuu kerekne wedmiin.” andoon.

<sup>26</sup> Kwane yimbed ye yaa kaamoneniwen, “Ye kuu eb yaa kuu komo kamebdoon? Kwane eb indob kuu komo kere nandoon?” andiwen.

<sup>27</sup> Kwane yembed inandundoon, “Anuk yaa yedmendaan kumban yiib kuu wengambirindo. Komo dowad yiib kuu angkon ika wengamberem andiwed? Kwani kowe, yiib kwangkon ye ked-mengkandeendan kerandiwedoo?” andoon.

<sup>28</sup> Kwane, yimbed ye yaa arandarune nongdomatom ande yedmiwen, “Eb kuned kuu karub kuye kedmengkandeenman kui. Ma, nub kuu Moses ye kedmengkandi awinidan kuda. <sup>29</sup> Nubbed nubkaad kuu Moses yaa kuu Godbed dakmoon kumban, karub keyiib kee ye kuu kunayambed monoon kuu ma nubkaadkerindo.” andiwen.

<sup>30</sup> Kwane, karub kumbed inandundoon, “Ai, binangkaan amborom kuu ye kuu kunayambed monoon kuu yiib yiibkaadban kumban, ne indob tut kuu yembed nandoon. <sup>31</sup> Nub nubkaad kui, God kuu ambarakmidan yaa kuu wengamberendimokban. Kumban God ye kerekmen ye kiwaan ari doriibdan kwane Godbed dowakeniib keroon yaa awinimaib kuu Godbed wengamberendimaan. <sup>32</sup> Karub woonimaib yaambed indob tut kuu karub mim kanembed ma nandoona kerekne wedmoon ande ma yedmindo. <sup>33</sup> Kwani kowe, karub kee God yaambed minindo karen kuu kekamune kuu ma ongmaanban karen.” andoon.

<sup>34</sup> Kuye kerekmen kuu yimbed inandiwen, “Eb kuu ambarakmi ye niindem aombed wooneen. Kamune kumbed ebbed nub yaa kedmengkan-dandewedoo?” andiwen. Andenib kurikuri ambib embeng aombed dankorariwen.

*Kingkin Ye Kerekmen Ye Indob Tut*

<sup>35</sup> Kwane, Yesu wengamбороонka karub kuu dankorariwen kowe, ye kuu wene durunene wedmenekore kaamonenoon, “Eb kuu Karub Ye Mingki yaa kuu anam andewenoo?” andoon.

<sup>36</sup> Kwane, karub kumbed kaamonenoon, “Ye kuu kane? Yedmewebko ye yaa anam anda.” andoon.

<sup>37</sup> Kwane, Yesumbed yedmoon, “Karub ye kuyiib kuu kibireb wedmeneeb. Anamaa, yembed eb yaa ke daabdeen kei.” andoon.

<sup>38</sup> Kwane, karub kumbed Yesu yaa yedmenoon, “Yariman, ne eb yaa anam andaan.” andekore, ye yaa bumangke ye aningko kankoonoon.

<sup>39</sup> Kwane, Yesumbed yedmoon, “Wengyundi dowadbed ne kuu okad yiri manaan. Kwanako indob tut kuu wedmiwo, yena wedmiib kuu tut kerewonoko.” andoon.

<sup>40</sup> Kwane, Farisidan yena kuu kee kwane Yesu wengambereniwen kowe kaamoneniwen, “Komarewa kii? Nub kwangkōn indob tutnuwenkowoo?” andiwen.

<sup>41</sup> Kwane, Yesumbed yedmoon, “Yiib kuu indob tutniwen karen kuu ambarakmi ye dabab yiib yaa daboknindo karen. Kumban yiib kuu yimin kereknaub andiib kowe, yiib ambarakmi ye dabab kuu angkeen.” andoon.

# 10

## *Sibi Ooni Ye Yariman Ye Ooni Kerekmen*

<sup>1</sup> “Nembed yiib yaa ke anammo yedmendaan kei, karub kanembed sibi kuu bot kuuk wiriniwen ye ambongkumbed aomdorokban keraneen kerene kiwaan yenambed aomdaraneen kuu yid bi ye karub kii. <sup>2</sup> Karub ambongkumbed aomdirimaan kuu sibi yi ooni ye karub kui. <sup>3</sup> Kowe, ye dowadbed ambongko oonimaan ye karub kuu ambongko nandimaan. Kwane, sibi kuu yi ooni ye karub ye weng yuud kumbed wengambaraniib kuu yeyiib yaa winimaib. Kwane, yi aningkumbed baande ben angkanimaan. <sup>4</sup> Kwane, ye sibi baande ben angkadirimaan kuu yembed yi kuu arine ben winimaan. Ye weng yuud kuu yi yikaad kowe, wengambere ye yoman winimaib. <sup>5</sup> Kumban yi kuu norod karub ye yoman kuu wanaibban, yi kuu koronde kirokmone wenebaniib, amborom kuu norod karub ye weng yuud kuu wengambere kaadkerunaibban kowe.” andoon. <sup>6</sup> Yesumbed kuruwak wengbed dakmoon kumban nimakarub yoom korok korok yoom kuu yi yaa komo daandeen kuu kaadkerunindo.

<sup>7</sup> Kwani kowe, Yesumbed ika yedmendoon, “Nembed yiib yaa ke anammo yedmendaan kei, ne kuu sibi yi ambongko. <sup>8</sup> Korem kane kane yidin miniwen kuu yid benabidan kowe, sibi kuu yi weng wengambere awine kandindo. <sup>9</sup> Ne kuu ambongko kowe, kane kanembed ne yaambad awudaraniib kuu, yi kuu bobni yaa burudande bindaneen. Kwane, yi kuu awune angkane yeedaraniibe animbon amun yaa benwananiine

animamaniib. <sup>10</sup> Yid karub minimaan kuu yid biyiib yenbandiyiib monmariyiib ye dowadbed minimaan. Kumban ne manaan kuyiib kuu yi kuu wadkeri kumundinmo kandime andi ye dowadbed manaan.

<sup>11</sup> “Ne kuu sibi ooni yariman amun. Sibi ooni yariman amun kuu sibi yi dowadbed ye wadkeri kondaneen. <sup>12</sup> Araben mene ooni karub kuu sibi yariman arebban. Ye kuu od dowadmo deme awinimaan kowe, dura anon wedmaana manaana, sibi domonde kombiri winimaan. Kwanaana dura anonbed yenbandaane yena kuu ben buyokbayok kerimaib. <sup>13</sup> Karub kuu araben dememan kowe, ye kuu sibi yaa meenimokban, kombere winimaan.

<sup>14-15</sup> “Ne kuu sibi ooni yariman amun. Ambe kuu ne nekaad angkon ne kuu Ambe ye yekaad kamune areb kuu, ne sibi kuu nekaad, angkon ne kuu yi yikaad. Kowe, ne sibi dowadbed ne wadkeri kondaniin. <sup>16</sup> Ne kuu sibi yena kuuk kemaomban, kwangkon yi kuu ben kuuk kemaom ben awudaraniin. Kwane, yi korem kuu sibi ooni yariman mimo keraniib, sibi yi kuu dabokne mimo keraniib. Kwane, ne weng yuud yaa kuu yi korem wengambaraniib.

<sup>17</sup> “Ne Ambembed ne yaa mimyob dowaken keewoon, amborom kuu neka ne wadkeri yiri kankowaniin, ika kande kankooni dowadbed. <sup>18</sup> Karub maambened ne yaa ne wadkeri kandi kuu yiminban, kumban neka ne inamen ongmekorid yiri kankowaniin. Ne kuu yimin kwani ye aromkonoyiib kui, kandune yiri kowiyiib ye aromkonoyiwa, ika kankooniyiib

ye aromkonoyiiwa kui. Kwane, wadkeri yiri kan kowekore ika kande kankoone andi ye weng kuu Ambembed ne yaa kawoon.” andoon.

<sup>19</sup> Weng kee wengambiriweniib kuu Yuudan kuu ika wengbere andokbiwen. <sup>20</sup> Kwane, yi yemoonbed yedmiwen, “Ye kuu awad arewambed ibnenoona korem warudki keroon kowe, ye weng kuu wengamberenaubban.” andiwen. <sup>21</sup> Kumban yi yenambed yedmiwen, “Awad arewambed ibnenoonman kuu kamune dakmaanban. Kwane, awad arewambed ibnenoonman kuu indob tut nandaneeno? Dowan!” andiwen.

*Yesu Yoom Ambe God Yoom Kuu Mimo*

<sup>22</sup> Yuruk yaron kuyaa kuu, Yerusalem aom kuu Kurikuri Boyambib Darewoob God Yaa Kowiwen ye orokbon aron kereen. <sup>23</sup> Kowe, Yesu kuu kurikuri boyambib darewoob ye kuuk aom Solomon ye bot dongka emekdembon yiri yareena, <sup>24</sup> Yuudan Yesuyiib yaa mene nedbe kanawanewandenib kaamoneniwen, “Eb kuu kane ande meedmuub wene aron doboob kereen kii! Eb kuu Godbed Kinoona Menewenman Keresu keroka, ongme idmo yedmende.” andiwen.

<sup>25</sup> Kwanandiiwe, Yesumbed man inandoon, “Ne kuu kane kuu yiib yaa yedmendaan. Kumban yiib kuu ma anam andindo. God yaromkono wedmi yeman nembed ne Ambe yaambed ongmimain kuu ne dowad dakmeen kii. <sup>26</sup> Kumban yiib anam andokban amborom kuu yiib kuu ne sibimban kowe. <sup>27</sup> Ne sibi kuu ne nekaad. Kwane, ne sibi kuu ne weng yuud wengamberenib yi kuu ne yoman minimaib. <sup>28</sup> Yi kuu nembed wadkeri aron



korem kondaniina, kwane yi kuu ma bobnaibban. Kane karub maambéd ne dingki aom kuu burudande ma baanban. <sup>29</sup> Ne Ambe yembed yi ne yaa ben bangkawoon kuu, korem yaa kuu yembedmo miin darewoob arimbed. Kanembed yi kuu ma ne Ambe ye dingki aom kuu burudande ma baanban. <sup>30</sup> Ne yoom Ambe yoom kuu mimo.” andoon.

<sup>31</sup> Kwane, Yuudanbed ika bot benib Yesu ayande kamiwen. <sup>32</sup> Kwane, Yesumbed yi yaa yedmendoon, “Ne kuu kamenabi amun amun yemoon Ambe yaambéd yiib yaa kedmengkandaan. Mimo kuna ye dowadbed botbed ne kuu nandiwed?” andoon.

<sup>33</sup> Kwanandoona, Yuudanbed man inandiwen, “Kamenabi amun amun ye dowadban. Eb kuu karub kabamoon kumbed ne kuu God ande kameeb kumbed God yaningko monmarewen kowe andamuub kii.” andiwen.

<sup>34</sup> Kwane, Yesumbed yi yaa inandundoon, “Yiibka God Ye Amob Weng kande oonimaib kumaombéd Godbed yedmoon kuu ‘Nembed yedmaan, “Yiib kuu goddan.” ’ ande wongkoon kui. <sup>35</sup> Yi kuu goddan ande yedmendoon kuu Godbed ye weng ande kowoon. God Ye Weng Karadmo kee domokbindeban kowe, <sup>36</sup> ‘Ne kuu God ye Dana Mingki.’ ande yedmaan kuu komande yiib kuu ne yaa ‘God yaningko monmarewen.’ ande yedmiib? Ne kuu Ambembed yeka ye dowad nenkine kowekore okad yiri nenkwoona manaan. <sup>37</sup> Kowe, ne Ambe ye dowaken yaambéd ambangkaka kumbed ne yaa anam andime. Kwanainban kuu anam andaib. <sup>38</sup> Ne yaa kuu anam andewokban keroka,

nembed ye dowaken yaambed ongmimain kuye kamenabi amun amun kuu meenme anam andime. Kwananiib kumbed Ambe ne niindem aom doreena, ne kuu Ambe ye niindem aom doriin kuu kaadkerenib kuye inamen kandaniib.” andoon. <sup>39</sup> Kwanandoone, ye kuu yimbed ika awinenande kamiwen, kumban ye kuu yi yaambed mondokbe wonoon.

<sup>40</sup> Kwane, Yesu kuu ok Yooden yara ikakman wene Yoonbed aron ibduruk yiri anuk ni-makarub baptais kamendoon yebon yaa yane wonoon. Kuyaombed doboroon <sup>41</sup> kwane ni-makarub yemoon ye yaa menebiwen. Kwane yimbed dakmiwen, “God yaromkono wedmi ye dud mamaa kamune kuu Yoon kuu ma kamune ma ongmenabindo. Kumban karub keye dowad Yoonbed dakmoon ye weng korem kuu anam id keroon.” andiwen. <sup>42</sup> Kwane, yumbon kuyaa kuu nimakarub yemoonbed Yesu yaa anam andiwen.

## 11

### *Lasares Bobnoon*

<sup>1-2</sup> Karub maa yaningko Lasares kuu anikad yiminban keroon. Ye oniya kuu Meri yoom Maata yoom. Yi kuu kambong Betanidan. Meri kee Yesu ye yon ari baeb amun ye ok bunenenu yu awung doboobbed anmeen kui. <sup>3</sup> Kwane, ye oniyambed Yesu yaa weng kowiwen, “Yariman, ebbed mimyob dowaken keenimaab ye karub kuu anikad yiminban keroon kii.” andiwen.

<sup>4</sup> Yesu kekee kwane wengamberekore yedmoon, “Anikad kee bobni yemanban. Yii, kwanoon kuu God ye nambiri kankooni dowad

kumbed God ye Mingki kuu kuyaambed nambiri kandaneen.” andoon. <sup>5</sup> Maata yoom Meri yoom Lasares yoom kuu Yesumbed yi yaa kuu mimyob dowaken keendembirimaan. <sup>6</sup> Kuned Yesu kuu Lasares kuu anikad yiminban keroon ye weng wengamboroon kuu, ye kuu doreen kuyaa aron ayoowiib ika doboroon.

<sup>7</sup> Kwane, yembed ye kedmengkandeendan yaa yedmoon, “Kwane, ikakman Yudea aom wenem.” andoon. <sup>8</sup> Kwanandoone yedmeniwen, “Ked-mengkandi korok, amun kumban, aron dukmen mana anuk yirimbed Yuudan yi korok korokbed botbed andamiwa menewen kii! Kowe komande kuyaom ikakman wanandameeb?” andiwen.

<sup>9</sup> Kwane, Yesumbed inandundoon, “Awingyab kuu awas wad ayoowiib, eeyoo? Karub kanembed awingyabbed winimaan kuu boknande kombirimokban, amborom kuu aron okad ye nambirimbed ye kuu wedme winimaan kowe. <sup>10</sup> Kuned amnoombed wananeen kuu ee nambiriyiibban kowe boknande kombaraneen.” andoon.

<sup>11</sup> Kee kwane dakmekore angkon ari yedmendoon, “Nub angkodmi Lasares kuu unuk angkoon, kumban ye kuu kaakmenako dembok ande kuyaa wanandamiin.” andoon.

<sup>12</sup> Kwanandoone, ye kedmengkandeendanbed inandiwen, “Yariman, ye angkoon keraneen kuu ye kuu amun keraneen.” andiwen. <sup>13</sup> Ye kedmengkandeendanbed meeniwen kuu unuk angki ande meeniwen kumban, Yesu kuu Lasares ye bobni ye kerekmen dowad dakmeen.

<sup>14</sup> Kwani kowe, dianmo yedmendoon, “Lasares kuu bobnoon kii. <sup>15</sup> Kuyaa winindo kuu ne

kubaan, amborom kuu komo wedmaniib kuu yiiib anam andi darewoob keru yeman kowe, yeyiib yaa wenem.” andoon.

<sup>16</sup> Kwane, Tomas yaningko maa kuu Didimus andimaib kumbed Yesu ye kedmengkandeendan amborongaad yaa yedmendoon, “Nub kangkon nub yoom wenenub ye yoom ibmo duknem.” andoon.

### *Yesu Kuu Lasares Ye Oniya Yaa Awandok Woonoon*

<sup>17</sup> Yesu monoonkin wedmoonka Lasares kuu aron kaningiib kuu bobkonombon yiri mangkiwen. <sup>18</sup> Yerusalem yaambbed Betani yaa kuu ambabban, yonka wini kuu awa mimo areb. <sup>19</sup> Yuudan yemoon kuu Maata yoom Meri yoom yi daman Lasares bobnoon kuye dowad awandem ande menebiwen. <sup>20</sup> Kwane, Maata kuu wengamburuunka Yesu kuu meneen kowe, yu kuu wene wedya ye durunenok wuneeen, kumban Meri kuu ambiwoom dobureen.

<sup>21</sup> Kwane, Maata kuu yeyiib yaa wenekoru yedmeen, “Yariman, ewiib doberewen karen, ne daman kuu bobnindo karen. <sup>22</sup> Kumban ne nekaad, kibireb kwangkono komo God yaa kaamonaneeb kuu eb yaa kabdaneen.” andeen.

<sup>23</sup> Kwane, Yesumbed yu yaa yedmendoon, “Ub daman kuu bobnoon yiri kuu ika dembaneen.” andoon.

<sup>24</sup> Kwanandoone, Maatambbed inanduneen, “Ne nekaadaa, ye kuu aron yimin wandaneen yaambbed dukniwen yiri ika dembi yaron kuu ye kangkon ika dembaneen.” andeen.

<sup>25</sup> Kwane, Yesumbed yu yaa yedmendoon, “Ne kuu bobne ika dembi ye ambokab, angkon ne kuu wadkeri ye ambokab. Kane kanembed ne yaa anam andaniib kuu duknaniib kumban dobaraniib. <sup>26</sup> Kwane, kane kanembed ne yaa anam ande dobaraniib kuu yi kingkin kuu duknaibban. Keyaa kee ub kuu anam andeewoo?” andoon.

<sup>27</sup> Kwanandoone, Maatambed ye yaa inandune yedmeen, “Ee, Yariman, anam andaan kuu eb kuu Godbed Kinoona Menewenman Keresu, God ye Mingki, eb kuu okad kiri menewen kui.” andeen.

<sup>28</sup> Kwanandekoru, ika wene yu daman Meri nen angkanenu wengande yedmeen, “Kedmengkandi Korok kuu keyaa monoon kii. Ub ande baandoon kii.” andeen. <sup>29</sup> Kee kwane wengamberekoru, kirodmo yaro dore Yesuyiib yaa wuneen. <sup>30</sup> Yesu kuu kambong aom wene awunindo, ye kuu Maatambed duruneneen kuyaa kuri kwane doreen. <sup>31</sup> Kwane, Yuudan yemoon Meri awandi dowad miniwen wedmendiwen kuu yu kuu kirodmo yeedere yaro angkane wuneen kowe, yimbed meeniwen kuu bobkonombon yaa ameng kamok wenuun ande yu yoman yiyiib winiwen.

<sup>32</sup> Kwane, Meri wene Yesumbed doreen yaa nande Yesu wedmeneenkin bumangke korok kankibinenu ye yaa yedmeen, “Yariman, ewiib doberewen karen, ne daman kuu bobnindo karen.” andeen. <sup>33</sup> Yesu Meri wedmendoonka yuudi ameng kamuuna kwane Yuudan yu yoom meniib kwangkon yuudi ameng kamiib kowe, ye niindem aom mimyob dabab kandoon.

<sup>34</sup> Kwane, yi yaa kaamondoan, “Bob kuu kunaya mangkiwen?” andoon.

Kowe, yimbed man inanduniwen, “Yariman, ke mene wedme.” andiwen.

<sup>35</sup> Kwane, Yesu kuu yuudi inok woon.

<sup>36</sup> Kwanoone, Yuudanbed yikanmo yedmiwen, “Kedi, Lasares yaa mimyob dowaken darewoob keenoon.” andiwen. <sup>37</sup> Kumban yi kuyaom yenambed yedmiwen, “Yembed indob tut karub nandoona kereknoon. Kowe, ye kuu Lasares bobnindo yaronbed monoon karen ongmenoona wad doreen karen. Anam deeka?” andiwen.

*Yesumbed Lasares Bobnoon Yiri Nen Demboon*

<sup>38</sup> Kwane, Yesu ye niindem aom ika mimyob dabab kandekore, bobkonombon yaa wonoon. Ye bobkonombon kuu botdem, kuye ambongkodeem kuu botbed kebeniwen. <sup>39</sup> Kwane, Yesumbed yedmoon, “Bot kan angka angkanime.” andoon.

Kwanandoone, Maatambed yedmeen, “Yariman, ye kuu aron kaningiibbed mangkuwen kowe, aniib arewa kamaneen.” andeen.

<sup>40</sup> Kwane, Yesumbed yedmoon, “Anam anda-neeb kuu God ye aromkono nambiriyiib wedma-neeb andaan, eeyoo?” andoon.

<sup>41</sup> Kwane yimbed bot kan angkaniibe, Yesumbed indob kankoone yedmoon, “Ambe, eb kuu ne wengaweeb kowe eso andaan. <sup>42</sup> Ne nekaad, eb kuu wengamberewimaab kumban, nimakarub dooberiib keyi dowadbed kwamune andaan kuu, ne kuu ebbed nenkoweewa manaan kuu yimbed anam andime andid.” andoon.

<sup>43</sup> Kee kwane yedmekore, naawonmo baande yedmoon, “Lasares, eb yaro angkadere.” andoon. <sup>44</sup> Kwanandoone, Lasares kuu ye yona dingkia mangkanabi ye ebkadiib murubia dabuni

ye ebkadiibbed bedme yenbiwen kumbed yaro mene angkadoroon. Kwane, Yesumbed yedmoon, “Mangkanabi ye ebkad dudmunganibko wonok.” andoon.

*Yuudan Yi Korok Korokbed Yesu Yaa Nuubnaan Kamiwen*

<sup>45</sup> Kwane, Yuudan Meriyiib yaa miniwen kumbed Yesumbed komo ambangkoon kuu wedmiwen kowe, yemoon ye yaa anam andiwen.

<sup>46</sup> Kumban yena kuu ika wene Yesumbed komo ambangkoon kuu Farisidan yaa yedmendiwen.

<sup>47</sup> Kwane, Farisidaniib God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok korok mene nedbe Sanidirin kangdod keriwen. Kwane nedbekoriwa yedmiwen, “Ye yaa ma kamuwen dee? Dowan! Karub kee yeka maaaa ye dud kami yemoon ongmenaboon kii! <sup>48</sup> Kee kamune korondanuwa ambangkembaraneen kuu, nimakarub korem kuu ye yaa anam andaniiwa Romdanbed menenib nub kurikuri boyambib darewoowiib nub ambibkindaniib monmaraniib kii.” andiwen.

<sup>49</sup> Kwanandiiwe, yi kuyaom kuu karub maa yaningko Kaiyafas, ye kuu kuye weeb yaa God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok darewoob keroon kumbed yedmoon, “Yiib kuu inamen mim maa yiib koron. <sup>50</sup> Nub ambibkindan korem monmari kuu yiminban kowe, amun kuu karub mimombed nimakarub yi dowad bobnaaneen kumbed yimin.” andoon. <sup>51</sup> Weng kee yedmoon kuu ye inamenmo meene yedmindoo, ye kuu kuye weeb yaa God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok darewoob keroon kumbed Yesu

kuu Yuudan yi dowad bobnaneen ye profesi weng kee kande yedmoon. <sup>52</sup> Kee Yuudanmomban, God ye dana meed ambibkin korem yaa buyokbayok keriwen kuyiib ben wenore ben dabokne mimo keranded. <sup>53</sup> Kowe kuye aron yaambed ari kuu Yesu kuu korok korokbed nuubnaan kamiwen.

<sup>54</sup> Kwani kowe, Yesu kuu Yuudan kuyaom kuu dian yarebindo. Ye kuu koronde wene amboon dia kambong yaningko Efraim aombed ye ked-mengkandeendan yoom dohiriwen.

<sup>55</sup> Kwane, Yuudan yi Burudandoon ye orokbon yaron dia keruune, God ye indob ari Yuudan yi ambarakmi arodned orok kandi dowad, nimakarub yemoon kuu kambong mimim kuyaombed Yerusalem ari menebiwen.

<sup>56</sup> Kwane, yi kuu Yesu ande kereknenib kurikuri boyambib darewoob ye kuuk aom nedbenib yikanmo neman “Komo meenewen? Yesu kuu orokbon yaa mananeen dee korondoos dee?” ande kaamonenoon kaamonenoon kamiwen.

<sup>57</sup> Kumban God dore Yuudan dore wedyiri dohiridan yi korok korok yoom Farisidan yoombed karub yena yaa Yesu kuu wedmenibka mene nub yaa yedmendime ye weng kondiwen, awineni dowad.

## 12

### *Yesu Ari Baeb Amun Ye Ok Buneen* (Mt 26:6-13, Mk 14:3-9)

<sup>1</sup> Kwane, Yesu kuu Yuudan yi Burudandoon ye orok yaron kerindo, aron benmeyib dangeen kumbed kambong Betani yaa wonoon. Lasares bobnoon yirimbed nenkoonoon ye ambiwom



wonoon kui. <sup>2</sup> Oobnon yaa animan kuu yimbed Yesu yaa kubiwen ye orok nekwiwen. Kwane, animan kuu Maatambed konduune, arakbon yaa Yesu yoom dibiib kuu Lasares kuyaa diboroon. <sup>3</sup> Kwane, Meri kuu od darewoob ye baeb amun ye ok aningko naad botoro mimombed kumundinmo kanmene Yesu ye yon ari bunekoru yu awungbed anmeen. Kwane, baeb amun yeman kuu ambiwoom kuu derenkoroon.

<sup>4</sup> Kumban Yesu ye kedmengkandeenman yembed amaan Yesu yaa ambodanganeen ye karub Yudas Iskeriot kumbed yedmoon, <sup>5</sup> “Komoyiibkob baeb amun kee moone od kande kamboknondan yaa bangkandokbanka? Kuye od kuu weeb mimo ye deme ye kakman areb kii.” andoon. <sup>6</sup> Kee kwane yedmoon kuu kamboknondan yaa meenende yedmokban. Yened kuu yid ye karub kowe, Yesu awene yi od yowo ooni ye deme nenkowiwen kumbed yeka yemyeb od yid bimaan. Kwamune ye inamen kumbed kwanandoon.

<sup>7</sup> Kwane, Yesumbed yedmoon, “Yu yaa koronde. Kwaneen kuu ne bobnaniine mangkaniib yaron ye dowad kui, kekee yumbed awinuk.

<sup>8</sup> Kamboknondan kuu aron korem yiib yoom doberembaraniib, kumban ne kuu yiib yoom aron korem doberembarainban.” andoon.

<sup>9</sup> Kwane, Yuudan kadaareb yemoon kuu wengambiribka Yesu kuu Betani kuyaa doreen kowe Yesuyiib yaa miniwen. Kuu Yesu ye dowadmomban, Lasares Yesumbed nenkoone wadkeri konoon kuye karub kuyiib wedmenok miniwen. <sup>10</sup> Kwani kowe, God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok korok kuu Lasares

aye kowi ye inameniib kangkon nekwiwen,  
<sup>11</sup> amborom kuu Lasares yaa kwanoona  
 wedmiwen kumbed Yuudan yemoon kuu korok  
 korok yaa dabokniwen kuu korondenib Yesu yaa  
 anam andenib ye yaa doriwen kowe.

*Yesu King Areb Kere Yerusalem Aom Awunoon  
 (Mt 21:1-9, Mk 11:1-11, Lk 19:28-38)*

<sup>12</sup> Kuye awarimbed, kadaareb yemoon Yuudan  
 yi Burudandoon ye orok ani dowad menebiwen  
 kuu wengambiribka, Yesu kuu Yerusalem ye ki-  
 waan ari wedya meneen kowe, <sup>13</sup> yuum biida  
 orom biida kwamune awene benib Yesu durune-  
 nande komkanmo winiwen,  
 “Karub ke meneen keye aningko kankoonem.  
 Karub kee Yariman yaambed meneen kuu amun  
 kerunok,  
 Yuudan yi King kukui!” ande kamiwen.

<sup>14</sup> Kwane, Yesu kuu donki ingkod wedmekore  
 kwari diboroon. Kuku God Ye Weng aombed  
 ande wongkoon kuu,

<sup>15</sup> “Yerusalem dan, unaib,  
 wedmime, yiib king ku meneen kii,  
 donki ingkod ari dibo meneen kii.” ande  
 wongkoon.

<sup>16</sup> Kwanoone, ye kedmengkandeendan kuu ib-  
 duruk wedmiwen kuu ye inamen kaadkerunindo.  
 Kumban Yesu nenkoone nambiri ko noon kumbed  
 yi meeniwen kuu weng kee wongkoon kuu ye  
 dowadbed wongkoone ye yaa kwamunemo kami-  
 wen kuu kuiyoo andiwen.

<sup>17</sup> Kwane, kadaareb Yesuyiib yaa doriwa  
 yembed Lasares bobkonombon aombed angkeen  
 yaa baande bobnoon yirimbed nen yaro wadkeri

konoon wedmiwen ye nimakarub kuu, Yesu ye weng kee dakmenmo yariwen. <sup>18</sup> Kowe, nimakarub yemooon kuu God yaromkono korokbi yeman kee Yesumbed korokboon ye weng kee wengambiriwenkob yi kuu Yerusalem bunangka durunenande winiwen. <sup>19</sup> Kwani kowe, Farisidanbed yika neman yedmoon yedmoon kamiwen, “Wedmiiwoo? Nub ye kebenande kamuwen kuu korem kwaninban keroon. Kedi, kakumundin kuu ye yoman winiwen kii!” andiwen.

*Yesu Kuu Bobnaniin Ye Weng Daandoon*

<sup>20</sup> Yerusalem ari orokbon menebe God yaningko kankoonok miniwen kuu karub yena kuyaom kuu Gurikdaniib. <sup>21</sup> Kwane, yi kuu Galeli ye kambong Betsaida ye karub Filipiib yaa menenib yedmeniwen, “Aamkono yee, nub dowaken kuu Yesu wedmandamuub.” andiwen. <sup>22</sup> Kwane, Filipbed wene Endru yedmenoona kwane yi ayoob kuu wene Yesu yedmeniwen.

<sup>23</sup> Kwanandiwe, Yesumbed inandundoon, “Karub Ye Mingki nambiri kandi yaron kuu muneen kii. <sup>24</sup> Nembed yiib yaa ke anammo yedmendaan kei, wiit yob mimo kuu kwane yob mimo angkimbaraneen kuned, okad yiri kombere bobnaneen kumbed yeedere amne id yemooon keraneen. <sup>25</sup> Karub kanembed ye okad yiri doreen ye wadkeri dowadmo kube meenaneen kuu ye wadkeri kuu kombere biknaneen, kumban karub kanembed okad kiri ye kiwaan yaa bon keraneen kuu ye wadkeri kuu biknaanban, amonombe wadkeri anam keraneen. <sup>26</sup> Karub kanembed ne deme awinandamoka ne yoman monok. Kwane,

ne kunaya dobaraniin kuu ne dememan neyiib dobaraneen. Kwane, karub kanembed ne deme awinaneen kuu ne Ambembed ye aningko kuu darewoob ari kankowaneen.

<sup>27</sup> “Kibireb kee ne mimyob kuu dabab keroon. Kowe, ne kuu kee komarewa yedmaniin? ‘Ambe, keye aron kuu ne yaa manaun, ne yaa nen burudande.’ andaniin dee? Yii, ne manaan kuu kwane keye aron ye dowadmo manaan. <sup>28</sup> Ambe, komo kamandameeb kumbed ewaningko yaa nambiriyiib kerok.” andoon.

Andoona, Ewen aombed weng yedmoon, “Nembed kuyaa nambiri konaan, angkon ikakman ari konaniin.” andoon. <sup>29</sup> Kwane, kadaareb kuu doriib kuyaa weng wengambiriwen kuu, yenambed kuu nambad andiwe yenambed yedmiwen kuu God ye engyumbed Yesu yaa daanoon andiwe kamiwen.

<sup>30</sup> Kwane, Yesumbed neman yi yaa yedmen-  
doon, “Weng yuud kuu ne dowadban, kee yiib dowad dakmoon. <sup>31</sup> Kibik aron kee okad kiri wengyundi yaron kii. Kwane, okad kiri oonoon-  
man kuu Godbed kan bunangka koraraneen. <sup>32</sup> Kumban, ne kuu okad kirimbed nenkoonaniib kuu nimakarub korem kuu ben wenoraniin.” andoon. <sup>33</sup> Kee kwane yedmoon kuu bobnaneen ye kiwaan ye dowad dedmone korokboon.

<sup>34</sup> Kwane, kadaareb ku nedbiwen kumbed inanduniwen, “God ye amob aombed nub wengamburuwen kuu Godbed kinaneena mananeenman Keresu kuu aron korem dobaraneen kowe, komarewa kere ebbed ‘Karub Ye Mingki kuu nenkoonaniib.’ ande yedmebka? Karub Ye Mingki kuu kane?” andiwen.

<sup>35</sup> Kwane, Yesumbed yi yaa yedmendoon, “Nambiri kuu yiiwiib aom kuu aron doboobban angkimbaraneen. Kwane, kumunbed mene dabundandameen kowe, nambiriyiib kembed yarime. Karub kanembed kumun aom winimaan kuu yembed kunaya weneen kuu yekaadban kowe. <sup>36</sup> Nambiri kuu yiib yoom yeyiib doreen kumbed ye yaa anam andime. Kwananiib kuu yiib kuu nambiri ye nimakarub keraniib.” andoon. Kwanandekore, yiyiib yaa koronde wene biknoon.

*Yesu Yaa Yenamo Anam Andiwen*

<sup>37</sup> Yeka mamaa ye dud kami korem kee yi kerebiri arimbed ongmenaboon kumban, yi kuu ye yaa ma anam andindo. <sup>38</sup> Kwamune keriwon kuu profesiman Aisaiya ye weng maa yi yaa anam id keroon, ke yedmoon kei,

“Yariman, weng yedmenuwen kuu kanembed wengambere awinon? Dowan!

Angkon, eb aromkono korokbendewen kuu kanembed wedme anam andoon? Dowan!” andoon.

<sup>39</sup> Yi anam andindeban keriwon keye dowad kee, Aisaiya ye profesi weng maa yi dowad kekamune yedmoon,

<sup>40</sup> “Godbed yi indob kebendene, yi niindem aom ongmoone kamkono keroon. Kwanindo kuu yi indobbed wedmenib, yi niindem aom kaadkerenib amonombani-  
iwe,  
Godbed yi ongmenaba ande ongmaneen.” andoon.

<sup>41</sup> Aisaiyambed kwanandoon amborom kuu Yesu ye nambiri kuu wedmene ye dowad dakmoon kowe.

<sup>42</sup> Kuned kuyaron kuu Yuudan yi korok korok kuyaom kuu yemoon kuu Yesu yaa anam andiwen. Kumban “Nub dianmo dakmanuub kuu Farisidanbed kurikuri ambiwoom nub dankirarenib nub ika mini kebendaniib.” ande uniwen kowe, Yesu yaa anam andiwen ye weng dianmo dakmino. <sup>43</sup> Amborom kuu yi yaa karubbed kubendime ye meeni kuu arimo, yi yaa Godbed kubende ye meeni kuu yirimo kowe.

<sup>44</sup> Kwane, Yesumbed baande yedmoon, “Karub kanembed ne anam andoon kuu ne yaamomban, yembed ne nenkwoona manaan ye yaayiib anam andoon. <sup>45</sup> Karub kanembed ne wedme-woon kuu ne nenkwoona manaan ye karub kwangkong wedme-noon. <sup>46</sup> Ne kuu okad kiri kee nambiri areb kere manaan kowe, karub kanembed ne yaa anam andoon kuu ye kuu kumun aom dobaraan andid.

<sup>47</sup> “Ma, karub kanembed ne weng kuu wengamberekore awine amukderebindo kuu, ne kuu ye yaa wengyundokban, amborom kuu okad yiridan yaa wengyundi dowad minindo, bobni yaa burudande bindi dowad manaan kowe. <sup>48</sup> Kumban wengyundaneenman ku doreen kui, karub kanembed ne wunekarene ne weng wengamberedandaneen kuu, ne weng dakmaan kumbed aron yeenbon arimbed ye yaa wengyunde dabab konaneen. <sup>49</sup> Amborom kuu ne kuu neka ne aromkonombed dakmokban, Ambembed ne nenkwoona manaan kumbed ‘Weng kee dakme, kwamune areb daande.’ ande

yedmewaane dakmimain. <sup>50</sup> Ne nekaad, yembed kwane kame andi ye weng ye yoman wini kuu wadkeri aron korem kandi ye kiwaan. Kowe, nembed komo dakmimain kuu Ambembed kwane dakme ande yedmewoon kumbedmo.” andoon.

## 13

### *Yesumbed Ye Kedmengkandeendan Yi Yon Oganandoon*

<sup>1</sup> Yuudan yi Burudandoon ye orok yaron diamo kereen kowe, Yesu kuu okad kiri kee koronde Ambeyiib yaa wini yaron kuu muneen yekaadkeroon. Ye karuwa nimaya okad kiri doriib yaa mimyob dowaken keendimaan kuu kwane wene bobnoon yaron yimin, ma korondaanban.

<sup>2</sup> Kwane, Yesu yoom ye kedmengkandeendan yoom oobnon amnoon yaa animan aniib. Kuye anuk kuu, awad arewambed Yesu ambodangi ye inamen kuu Saimon ye mingki Yudas Iskeriot ye niindem aom konoon. <sup>3</sup> Ambe Godbed kumkam korem kuu Yesu ye aromkono dabderem yiri nongkobooniib, ye kuu God yaambbed monooniib, ye kuu ikakman Godiib yaa wananeeniib kuu Yesu yekaadkeroon. <sup>4</sup> Kowe, kwane animan aniib yaambbed, Yesu kuu yaro dore animari dereni ebkad biande kowekore, dawero kande koborom yaa boronoon. <sup>5</sup> Boronekore, meneki kobukmo aom ok bunekore, ye kedmengkandeendan yi yon andowe ogandene dawerombbed anmenandimo kamoon.

<sup>6</sup> Kwane kamenmene Saimon Pitayiib yaa monoona kaamonenoon, “Yariman, ebbed ne yon

kuu ogawandewedoo?” andoona, <sup>7</sup> Yesumbed inandunoon, “Nembed ke awinaan kee eb kuu inamen kaadkerindo, kumban amanbed eb ebkaadkeraneeb.” andoon.

<sup>8</sup> Kwane, Pitambed yedmoon, “Ebbbed ne yon ogawi kuu ma kwanuwaabban kii!” andoon.

Kwane Yesumbed inandunoon, “Ogabdokban keraniin kuu ne karub keraabban, ne yaa doombaraneeb.” andoona, <sup>9</sup> Pitambed inandunoon, “Kwani kowe, Yariman, ne yonmomban, ne dingkiyiib korokiib korem ambewe!” andoon.

<sup>10</sup> Kwane, Yesumbed inandunoon, “Karub kanembed kumundin okamboon kuu ye id kumundin kuu koroomiibban, yonka monoon kumbed ye yonmo okambi yeman. Yiib korem kuu koroomiibban kumban karub mimo kumbedmo.” andoon. <sup>11</sup> Kwanandoon amborom kuu kanembed ye ambodanganeen kuu ye yekaadkeroon kowe, karub mimo kuu koroomiibban kerindo ye weng ande yedmoon.

<sup>12</sup> Ye kuu yi yon oganabe dowan keroonkin, ye bunangka ebkad nan derenekore, ye dibirimbon yiri ika wene diboroon. Kwane, yi yaa kaamondoona, “Yiib kuu nembed yiib dowad komo ambangkaan kuu id kande kaadkeriwen dee? <sup>13</sup> Yiibbed ne yaa ‘Kedmengkandi Korok’ o ‘Yariman’ andimaib. Kuu anam, ne kuu kwamune kukui. <sup>14</sup> Ne kuu yiib Yariman kere Kemengkandi Korok kumbed kibirebya yiib yon ogandaan kowe, yiib kwangkong yiibka kankubune yiib yon neman oganoon oganoon kwamime. <sup>15</sup> Nembed kee korokbendaan kuu, yiibbed kwane ambangkime ye dowadbed



kumunkine korokbendaan. <sup>16</sup> Nembed yuib yaa ke anammo yedmendaan kei, deme karubbed ye yariman yaa kuu darewoob arimban, kwane angkon weng yuk kanwini ye karubbed ye nenkwoon ye korok yaa kuu darewoob arimban. <sup>17</sup> Kibireb kee inamen kee yuibkaadkeriwen kowe, kee awine kwamune ambangkaniib kuu yuib yaa amun kerundaneen.

*Ye Ambodanganeen Ye Weng Kuu Yesumbed Daandoon*

<sup>18</sup> “Ne kuu yuib korem yaa weng kee yedmendokban. Kane kane kuu nembed kingkaan kuu nekaad. Kumban, kwamune yedmaan kuu God Ye Weng Karadmo mim kuyaom yedmoon kuu anam id keru yeman. Weng yedme wongkoon kuu, ‘Ne yoom animan ibmo animaub ye karub kuu amonombe ne yaa manmo keroon.’ andoon. <sup>19</sup> Kee kwanindo kumbed ke yedmaan kei, amborom kuu kwananeen kumbed yuib kuu ne kuu ne kane kuu anam andaniib. <sup>20</sup> Nembed yuib yaa ke anammo yedmendaan kei, kane kanembed nembed nenkowaniina mananeen ye karub yaa kubene nendaniib kuu ne kangkon kubewe nendaniib. Kwane, kane kanembed ne yaa kubewe nendaniib kuu nenkwoona manaanman yaa kangkon kubene nendaniib.” andoon.

<sup>21</sup> Kwanandekore, ye kingkin aom dabab kandoon kowe dianmo yedmoon, “Nembed yuib yaa ke anammo yedmendaan kei, yuib mim kuyaa kumbed ne ambodanganeen kii.” andoon.

<sup>22</sup> Ye kedmengkandeendan kuu man kerenomboroon kerenomboroon kamiwen. Kanembed

kwanandameen kuu yikaadkerindo kowe, wute-wate kamiwen. <sup>23</sup> Yesumbed ye kedmengkandeenman maa yaa mimyob dowaken keenembirimaan ye karub kuu Yesu ye dia yone dibeen. <sup>24</sup> Kwane, Saimon Pitambéd keye karub keyaa dingki ok dome yedmenoon, “Kane anded dakmeen kuu ye yaa kaamone.” andoone, <sup>25</sup> ika wene Yesu yaa yone kaamonenoon, “Karub kuu kane kii?” andoon.

<sup>26</sup> Kwane, Yesumbed inandoon, “Karub kuyaa om dibinekori kan konaniin kuu kukui.” andekore, om barad kuu dibinekore kande Yudas Iskeriot Saimon ye mingki yaa konoon. <sup>27</sup> Kwane, Yudas kuu om kandoon kuu ye niindem aom Seten aomnoon.

Kwane, Yesumbed ye yaa yedmenoon, “Komo ambangkandameeb kuu kirod kwane.” andoon. <sup>28</sup> Animan aniib kuyaa kuu Yesumbed Yudas yaa komo yedmenoon kuu yi mim kuyaa kuu ongme kaadkerindo. <sup>29</sup> Yudas, ye kuu od yowo oonoon ye karub kowe, yenambéd meeniwen kuu Yesumbed ye yaa yedmenoon kuu orok animan berengke o kamboknondan yaa konde andoon manok ande kamiwen. <sup>30</sup> Kwane, Yudas kuu om kandoonkin, ye kuu bunangka angkane wonoon. Kuku amnoombéd.

*Pitambéd Aadikmaneen Dowad Yesumbed Yedmoon*

*(Mt 26:31-35, Mk 14:27-31, Lk 22:31-34)*

<sup>31</sup> Kwane Yudas wonoon ye yomanbéd, Yesumbed yedmendoon, “Kibirebya kee, Karub Ye Mingki kuu nambiriyiib kandaneene ye yaambéd God kangkon nambiriyiib kandaneen.

<sup>32</sup> God kuu ye yaambed nambiriyiib kandaneen kuu yeka ye yaambed ye Mingki yaa nambiriyiib konaneen, erebnarokban kumbed nambiriyiib konaneen kii.

<sup>33</sup> “Ne danaya, yiib yoom kuu aron dukmenmo dobaranuub. Yiib kuu ne ande onmenabaniib kowe, Yuudan yaa yedmendaan kwane yiib kibireb ke yedmendandamaan kei, nembed wananiin yaa kuu yiib kuu minindeban keraniib kii.

<sup>34</sup> “Kwanime ye weng yeeb kee yiib yaa kondandamaan kii, yiib kuu neman mimyob dowaken keenoon keenoon kamime. Yiib yaa nembed mimyob dowaken keendaankin, yiib kwangkong neman mimyob dowaken keenoon keenoon kamime. <sup>35</sup> Yiib kuu mimyob dowaken keenoon keenoon kamaniib kumbed nimakarub yena kuu wedme yikaadkeraniib kuu anam yiib kuu Yesu ye kedmengkandeendan andendaniib kii.” andoon.

<sup>36</sup> Kwane, Saimon Pitambed Yesu yaa kaamonoon, “Yariman, eb kuu kunaya wanandameeb?” andoon.

Kwane, Yesumbed inandunoon, “Kunaya wananiin kuu kibireb kee yiib manaibban, kumban amanbed yiib kuu ne yoman mananiib.” andoon.

<sup>37</sup> Kwane, Pitambed kaamonoon, “Yariman, komoyiibkob kibireb kumbed eb yoman manainban? Ne kuu eb dowad bobnaniin ande nekwaan.” andoon.

<sup>38</sup> Kwane, Yesumbed inandoon, “Eb kuu ne dowad bobnaniin andewen kuu anam nekwewen dee? Nembed ke anammo yedmebdaan kei, ayam

kuu komkaanbanbed eb kuu Yesu nekaadban ande dakme ayoobmimiib keraneeb kii!” andoon.

## 14

### *Yesu Kuu Ambe Godiib Yaa Wini Ye Kiwaan*

<sup>1</sup> Kwane, Yesumbed ye kedmengkandeendan yaa yedmoon, “Yiib kuu niindem aom korondaiwe yiib mimyob dabab keraib. Godbed anam nub oonaneen ande dobirime. Ne yaa kangkon kwanime. <sup>2</sup> Ne Ambe yambiwoom kuu wadnarimbon yemoon. Kwamunemban karen yiib yaa kee kwane daandindo karen. Kedi, ne kuu kuyaom yiib dowad yumbon nekwandok wananiin. <sup>3</sup> Kwane, ne kuu wene yiib dowad yumbon nekwandeni dowan keraniin kuu, ne ika meneni yiib kwangkon neyiib yaa dobaraniib ye dowad yiib be wananiin. <sup>4</sup> Kuyaa wananiin ye kiwaan wuneen kuu yiibkaadkeriwen.” andoon.

<sup>5</sup> Kwane, Tomasbed Yesu yaa yedmoon, “Yariman, nub kuu ebbed kunaya wananeeb kuu nub koron kowe, komarewa kere kiwaan kee nubkaadkeranuub?” andoon.

<sup>6</sup> Kwane, Yesumbed inandoon, “Nembedmo kuu kiwaaniib anamiib wadkeriyiib. Ambe yaa wananiib kuu ne yaambed dore dangkoro wananiib, kumbedmo. <sup>7</sup> Ne kuu yiib korobe yiibkaadkeraniib kuu ne Ambe kangkon yiib korobe kaadkerunaniib. Kibireb ari kuu ye kuu wedmenenib yiibkaadkeruniwen.” andoon.

<sup>8</sup> Kwane, Filipbed yedmoon, “Yariman, Ambe kuu nub yaa korokbende. Kwananeeb kumbed nub yaa kuu yimin keraneen kii.” andoon.

<sup>9</sup> Kwanandoone, Yesumbed inandoon, “Filip, ne kuu yiib yoom aron doboob dobaraan kumban, ne kuu eb koronoo? Karub kane kane ne wedmewiwen kuu Ambe kuu wedmeniwen kii. Kowe, eb komande ‘Ambe kuu nub yaa korokbende.’ andewen? <sup>10</sup> Ne kuu Ambe ye niindem aom doriina, Ambe kuu ne niindem aom doreen kii. Kuyaa kuu eb anam andindoyoo? Weng yiib yaa yedmimain kuu neka ne meenimbedmomban, kukuu Ambe ne niindem aom doreen kumbed ye deme awinimaan. <sup>11</sup> Ne kuu Ambe ye niindem aom doriina, Ambe kuu ne niindem aom doreen ye weng yedmaan yaa anam andime. Kumban kuyaa kuu yiib anam andi yiminban keriiikob God ye aromkono wedmi yeman maa maa kedmengkandaan yiibbed wedmiwen kumbed anam andime. <sup>12</sup> Nembed yiib yaa ke anammo yedmendaan kei, karub kanembed ne yaa anam andiyiib keroon kuu, nembed ambangkain kukwane kuu yembed awinaneen. Ne kuu Ambeyiib yaa wanandamiin kowe, anam andoonman kuu kekwanemomban kami arimbed darewoowiib kwangkön ambangkaneen. <sup>13</sup> Kwane, yiib kuu naningko yaambbed komo kaamowaniib kuu kwananiin. Kukuu Ambe ye Mingki nembed ye yaa nambiri koni yeman kui. <sup>14</sup> Yiib kuu kumkam korem dowad naningko yaambbed kaamowaniib kuu kwane ambangkaniin.

*Yesumbed Kingkin Karadmo Kondaneen*

<sup>15</sup> “Ne yaa mimyob dowaken keewaniib kuu kwamime andi ye weng yedme kowaan kuu wengambere awinaniib. <sup>16</sup> Kwane, nembed Ambe kaamonaniina yembed yiib yaa Awandi ye Karub

maa kondaneene yiib yoom aron korem dobara-  
neen. <sup>17</sup> Kukuu anam anam korokbi ye Kingkin.  
Okad yiridan kuu ye wedmenokban kere kaad-  
kerunokban kowe, yi mimyob aom nenkowinde-  
ban keriwen. Kumban yiib kuu yiibkaadkeruni-  
wen, amborom kuu ye kuu yiib yoom doreen  
kuned yiib niindem aom dobaraneen. <sup>18</sup> Ne kuu  
wananiin kumban, yiib kuu yiib kirimo anenab  
areb domondainban. Ne kuu yiib yaa angkon  
ika mananiin. <sup>19</sup> Aron doboobbanbed okad yiri-  
dan kuu wedmewaibban keraniib kumban, yiib  
kuu ne wedmewaniib. Kwane, ne kuu wad-  
kere doraan kowe, yiib kwangkon dobaraniib.  
<sup>20</sup> Kuyaron kuu yiibkaadkeraniib kuu ne kuu  
Ambe ye niindem aom doriina yiib kuu ne ni-  
indem aom doriwa kwane ne kuu yiib niin-  
dem aom doriin. <sup>21</sup> Kane kanembed nembed  
kwamime ye weng kuu wengambere awine kan-  
daniib kuu, yi kuu ne yaa mimyob dowaken  
keewimaib. Kane kanembed ne yaa mimyob  
dowakenbed kawaniib kuu, ne Ambembed yi yaa  
mimyob dowaken keendaneene, ne kangkon yi  
yaa mimyob dowaken keendeni ne kane kuu yi  
yaa korokbendaniin.” andoon.

<sup>22</sup> Kwane, Yudas Iskeriotban, Yudas maambed  
yedmoon, “Yariman, komoyiibkob ebkareb nub  
yaamo korokbendandameeb kumban okad yiri-  
dan yaa korokbendaabban?” andoon.

<sup>23</sup> Kwane, Yesumbed inandoon, “Kane  
kanembed mimyob dowaken keewaniib kuu  
ne kedmengkandi kuu awine kandaniib. Kwane,  
ne Ambembed mimyob dowaken kondaneene,  
ne Ambe yoom ne yoom menenub yi yoom

doberembaranuub. <sup>24</sup> Kane kanembed ne yaa mimyob dowaken kawokban keraniib kuu, ne kedmengkandi kuu awine kandaibban. Weng kee wengambiriib kee neka nemanban, kukuu Ambe yembed ne nenkwoona manaan kumbed.

<sup>25</sup> “Weng kee ne kuu yiib yoom doburuwen kuyaambed yiib yaa dakmendaan kui. <sup>26</sup> Kumban Ambembed naningko yaambed Awandi ye Karub kondaneen kuu Kingkin Karadmo kii. Yembed yiib yaa kumkam korem kedmengkandene nembed yiib yaa komo komo dakmendaan korem kuu monkone korokbendaneene meenme yibkaadkeraniib. <sup>27</sup> Yewenubmo dohiri kuu yiib yaa kowaan, ne yewenubmo ye inamen yiib yaa kowaan kii. Okad kiridanbed kondimaib arebban kowaan. Kowe, yiib niindem aom dabawiib kere meeni darewoob keraib, kwane unaib.

<sup>28</sup> “Yiib kuu anak wengamberewiwa kekane yedmaan, ‘Ne kuu wananiin, kumban angkon yiiwiib yaa ika mananiin.’ andaan. Yiib kuu ne yaa mimyob dowaken keewimaib keraniib kuu, Ambe yaa wananiin ye weng yaa kubaniib, amborom kuu Ambe kuu darewoob arimbed ne arebban kowe. <sup>29</sup> Kee kwane winindombed ne kuu kibireb kee yiib yaa yedmendaan kei. Kowe nembed kwananiin andaan kuu yiib kuu wedme anam andi dowad. <sup>30</sup> Ne kuu yiib yoom aron doboob kekamune dakmaubban, amborom kuu okad kiri oonoonman kuu meneen kowe. Ye kuu ne yaa kukwane kekwane kamindeban, <sup>31</sup> kumban nembed Ambe yaa mimyob dowaken keeneni yembed kwame ande yedmoon korem anammo awinaan kuu, okad yiridan yaa korokbendako yikaadker-

ime andid.” andoon.

Kwanandekore, ika yedmoon, “Minibko, keyaa koronde wenem.” andoon.

## 15

### *Nong Ambokawiib Ye Nondongiib Ye Kuruweng*

<sup>1</sup> Kwanekore, ye kedmengkandeendan yaa yedmoon, “Ne kuu nong ambokab anam, kwane ne Ambe kuu yongbon yariman kii. <sup>2</sup> Yembed ne yaa nondong idiib kowimokban kuu nanme ben kiranmimaan. Kwane, nondong yena korem id irimaan kuu id yemoonmo irok ande kidaye arimaan. <sup>3</sup> Yiib kuu nembed komo weng daandaan kumbed yiib kuu aroon. <sup>4</sup> Kwane, yiib kuu ne niindem aom yone doberembirime. Kwananiib kuu ne kuu yiib niindem aom yone doberembaraniin. Nondong kuu yekamo kuu id iraanban, nong ambokab yaa yone dobaraneen kumbed idiib iraneen. Kwane kuu yiib kwangkong ne yaa yone doberembaraniib kumbed idiib keraniib, yone dobaraibban kuu id iraiibban.

<sup>5</sup> “Ne kuu nong ambokab, yiib kuu nondong. Karub kanembed ye kuu ne niindem aom yone doberembaraneena ye niindem aom yone doberembaraniin kuu ye kuu id yemoon iraneen. Kumban neyiibban kuu yiib kuu ma ambangkaibban. <sup>6</sup> Kane kanembed ne yaa yone dabokne dorokban kuu nondong kankorariwe koknimaan areb. Keye nondong kuu ben wenore amot yiri kiraraiwa denimaan. <sup>7</sup> Kwane, yiib kuu ne niindem aom yone doberembaraniiwe ne weng kuu yiib niindem aom angkimbaraneen kuu, komo komo dowakeniib kere kaamonaniib



kuu kandaniib. <sup>8</sup> Yiib kuu id yemoon iraniib kumbed yiib kuu ne yoman minidan ande korokbaniib. Kee kwananiib kumbed ne Ambe yaa kuu nambiri konaniib.

<sup>9</sup> “Ne Ambembed ne yaa mimyob dowaken keewoon areb ne kwangkong yiib yaa mimyob dowaken keendaan. Kowe, ne mimyob dowaken aombed yone doberembirime. <sup>10</sup> Ne kuu ne Ambembed kwane kame andoon ye weng kuu wengambere awine kandeni, ye mimyob dowaken aombed yone doberembaraan. Kwamune areb kuu yiib kuu nembed kwamime ye weng awine kandaniib kuu, yiib kuu ne mimyob dowaken aombed yone doberembaraniib kii. <sup>11</sup> Weng keyiib kee yiib yaa daandaan kuu, ne kubi kuu yiib niindem aom angkimboroko yiib kubi kuu yiminmo kerok andid.

<sup>12</sup> “Kwamime andi ye weng nembed yedme kowaan kukei. Nembed yiib yaa mimyob dowaken kondaan areb neman mimyob dowaken keenoon keenoon kamime. <sup>13</sup> Mimyob dowaken korem burudandoon kukei, karub maambed ye angkodmia yi dowad bobnaneen. <sup>14</sup> Yiib kuu nembed kwamime andaan kuu awine kandaniib kuu ne angkodmia keraniib kii. <sup>15</sup> Kibireb kee yiib kuu dabderem yiri dobere no deme awinembiridan andundainban, amborom kuu demedan kuu yi yarimanbed komo komo ambangkimaan kuu yi yikaadban kowe. Kumban kibireb kee yiib kuu nangkodmia andundaniin, amborom kuu Ambe yaambed komo komo wengambaran korem kuu yiib yaa daandaane

wengambiriwen kowe. <sup>16</sup> Yiibbed ne kuu kine nendindo, nembed yiib kuu kingkekori wene dowan keraanban ye id irime andaan. Kwamaniib kuu naningko yaambbed komo komo kaamonaniib kuu Ambembed kondaneen. <sup>17</sup> Kwane, nembed kee kwamime ye weng yedme kowaan kukei. Neman neman mimyob dowaken keenoon keenoon kamime.” andoon.

*Kedmengkandeendan Yaa Ongki Weng*

<sup>18</sup> Kwane, Yesumbed ika yedmoon, “Okad kiridanbed yiib yaa arud wandembiribka, meenime, ibdurukbed ne yaa arud wandembiriwen kowe.

<sup>19</sup> Yiib kuu okad yiridan yi karub keriwon karen, okad yiridan kuu yiib yaa yiman ande mimyob dowaken keendimaib karen. Kumban yiib kuu okad yiridan yimanban, yiib kuu yi yaambbed neman keru dowad bindaan. Kwanakob okad yiridanbed yiib yaa kuu arud wandembirimaib.

<sup>20</sup> Nembed komo weng yiib yaa dakmendaan kuu ika meenime. Weng kukei, ‘Dabderem yiri dobere no deme awinembiridan kuu yi yariman yaa ma burudandindo, yi korem kuu yirimo.’ andaan. Kwane, okad yiridan kuu ne yaa durud yewed kowiwen kowe, yiib yaa kwangkon durud yewed kondaniib. Yi kuu ne kedmengkandi kuu awine kandiwen karen, yiib kedmengkandi kwangkon awine kandaniib karen. <sup>21</sup> Kumban yiib kuu naningko yaambbed ambangkaniib kowe, kekamune korem kuu yiib yaa kwamendaniib, amborom kuu yi kuu ne nenkowoona manaan ye God kuu yikaadban kowe.

<sup>22</sup> “Ne kuu yi yaa kekamune mene dakmendindo karen, ambarakmi ye dabab

kuu yi kandindo karen. Kumban kibikee nub koronkob ambarakmuwen andaibban, yikaad kumbed ambarakmiwen. <sup>23</sup> Kane kanembed ne yaa arud wandembirimaib kuu ne Ambe yaa kwangkön arud wandembirimaib. <sup>24</sup> Yi aom nembed komo komo ambangkaan kuu karub maa kwamune ma awinindo. Ne kuu kekwane ambangkindo karen ambarakmi ye dabab kuu yi kandindo karen. Kumban yimbed God ye aromkono korokbi yeman ongmenabaan kee wedmiwen kuned, ne yoom ne Ambe yoom yaa kuu arud wandembiriwen. <sup>25</sup> Kowe, yi amob aombed wongkoon kuu anam id keroon. Wongkoon kei, ‘Yi kuu ne yaa ogoodmombed arud wandembiriwen.’ andoon.

<sup>26</sup> Awandi ye Karub kuu nembed yiib yaa nenkowaniiin. Ye kuu anam anam korokbi ye Kingkin, Ambe yaambéd wenebimaan kui. Ye mananeen kuu ne dowad dakme korokbendaneen. <sup>27</sup> Kwane, yiib kwangkön karub yena yaa ne dowad dakme korokbendime, amborom kuu nembed andowe kedmengkandaan yaronbed ari kuu yiib yoom kowe.

## 16

<sup>1</sup> “Yiib yaa dakmendaan keyiib kei, yiib anam andi yaa kimyen wene korondaib ye dowadbed. <sup>2</sup> Yimbed yiib kuu kurikuri kerekmen yaa kuu daanme ben bunangka nongkobaniib kii. Kwane, anam kuu, karub yenambéd yiib kuu mene yaniiwa bobnaniiwa yimbed nub kuu God ye deme awinuwen ande meene kamaniib yaron kuu menuun kii. <sup>3</sup> Yi kuu Ambe yi koron kere

ne kangkon yi koron kowe, kee kwamune kamaniib kii. <sup>4</sup> Kumban keye weng kee yiib yaa dakmendaan kowe, kuye aron mananuun kuu yiib kuu nembed ongakandi kuu daandoon ande meenaniib. Ibduruk andowuwen yiri kuu weng keyiib kee ne kuu yiib yedmendindo, amborom kuu ne kuu yiib yoom doriin kowe.

### *Kingkin Karadmo Ye Deme*

<sup>5</sup> “Kumban kibireb kee ne kuu ikakman ne nenkwoona manaanmaniib yaa wananiin kuned, yiib kanembed mim kuu ne yaa ‘Kunaya wananeeb?’ ande ma kaamowokban. <sup>6</sup> Weng kee kibireb yiib yaa dakmaan kumbed kubiyiibban ye mimyob yiib niindem aom demboon. <sup>7</sup> Kumban ne kuu anam yiib yedmendaan kei, yiib amun keridowadbed ne kuu wananiin. Ne wananiin kumbed Awandi ye Kingkin kuu nenkowaniinkob yiib yaa mananeen. Ne wanainban kuu ye kuu yiib yaa manaanban. <sup>8</sup> Mananeen kuu ambemondaneen, ambarakmiwen andi ye dowadiib yorokmo inamen awinindo andi ye dowadiib yi yaa wengyunde dabab kondaneen andi ye dowadiib kui. <sup>9</sup> Yi kuu ne yaa anam andindo kowe, ambarakmi ye dowad ambemondaneen. <sup>10</sup> Ne kuu yorokmoman kowe Ambeyiib yaa wananiine yi kuu wedmewindeban keraniib kowe, yorokmo inamen awinindo ye dowad ambemondaneen. <sup>11</sup> Okad kiri oonoonman kuu Godbed ye yaa wengyundene ambarakmoonman andoon kowe, yi yaa wengyunde dabab kondaneen andi ye dowad ambemondaneen.

<sup>12</sup> Ne kuu yiib yaa weng yemoon dakman-damaan kumban, kibireb kee yiib niindem aom kuu miin kubiyiibban kowe yiibbed wengambere awine kandi kuu yiminban. <sup>13</sup> Kumban anam anam korokbi ye Kingkin mananeen kuu yiib ben kinban wenene anam anam korem kuu korokbendaneen. Kwane, ye kuu yeka ye inamen yaambed dakmaanban, ye kuu komo wengambaraneen kumbedmo dakmaneen, aman ari komarewa keraneen kuu yiib yaa dakmaneen. <sup>14</sup> Ye kuu neman yaambed kandene yiib yaa korokbi-mamaneen kumbed ne yaa nambiri kawaneen. <sup>15</sup> Kumkam korem ne Ambe yeman keroon kuu neman. Kwanikob kekwane yedmaan, Kingkin kuu neman yaambed kandene yiib yaa korokbi-mamaneen.” andoon.

*Kedmengkandeendan Yi Kubiyiibban Kuu Ikakman Kubi Monoon*

<sup>16</sup> Kwanandekore ika yedmoon, “Yiib kuu aron dukmenmo arimbed ne wedmewaibban, kwane aron dukmenmo amanbed yiib kuu ne wedmewaniib.” andoon.

<sup>17</sup> Kwanandoone, kedmengkandeendan yenambed yika yikanmo yaa kaamoniwen, “Yembed ‘Yiib kuu aron dukmenmo arimbed ne wedmewaibban, kwane aron dukmenmo amanbed yiib kuu ne wedmewaniib.’ ande yedmoon kuye id kuu kuna? Yembed kangkon ‘Amborom kuu Ambe yaa wananiin.’ ande yedmoon kuye id kuu kuna kii?” andiwen.

<sup>18</sup> Kwane, yi kuu yika yikanmo yaa kaamoniwen, “Yembed ‘aron dukmenmo’ ande yedmoon kuye

id kuu kuna? Yembed dakmeen ye weng id kuu nub koronii!” ande kamiwen.

<sup>19</sup> Yi kuu Yesu yaa kaamonandamiib kuu yekaadkeroon kowe yedmendoon, “‘Yiib kuu aron dukmenmo arimbed ne wedmewaibban, kwane aron dukmenmo amanbed yiib kuu ne wedmewaniib.’ ande yedmaan kuye dowadbed yiibka yiibkanmo yaa ‘Kuye weng id kuu kuna?’ ande kamiwoo? <sup>20</sup> Nembed yiib yaa ke anammo yedmendaan kei, yiib kuu amengiib yuudanabiyiib kamaniiwe okad yiridan kuu kubenabaniwa kamaniiib kii. Yiib kuu miin kubiyiibban ye dabawiib keraniib kumban, yiib kubiyiibban kuu amonombe kubi dowaken keraneen. <sup>21</sup> Meenime. Wonong kuu dana woonande kamimaun kuu wooni aron keraune yewed darewoob kandimaun. Kumban dana woonanuunbed kuu yu yewed kuu nonondandimaun, amborom kuu yu dana wooneen kowe kubiyiib kereen. <sup>22</sup> Kwamune areb kuu kibireb kee yiib kuu kubiyiibban doriib, kumban yiib kuu angkon ika wedmendaniina kubi dowakeniib keraniib. Kuye kubi dowaken kuu karub kanembed ma de kanwanaanban. <sup>23</sup> Kuye aron mananuun kuu ne yaa ma kaamowaibban. Nembed yiib yaa ke anammo yedmendaan kei, naningko yaambbed komo komo kaamonaniib kuu ne Ambembed kondaneen. <sup>24</sup> Yiib kuu anukbed mene kibireb kee naningko yaambbed komo komo dowad ma kaamonindo. Yiib kuu kaamonaniib kumbed kandaniib. Kumbed yiib kubi kuu yiminmo keraneen.

<sup>25</sup> “Ne kumunkingki kowe dakmi ye wengbed dakmendiin. Kumban aron ku menuun kuu

kamune ye wengbed dakmainban, ne Ambe ye kerekmen kuu dianbonmo dakmendaniin. <sup>26-27</sup> Yiib kuu ne kuu ye yaambbed manaan kuu anam andekoriwa ne yaa mimyob dowaken keewimaib kowe, Ambe, yeka kuu yiib yaa mimyob dowaken keendimaan. Kwani kowe, aron ku mananuun kuu naningko yaambbed Ambe yaa kaamonaniib, nembed ye yaa yiib dowad kaamonainban. <sup>28</sup> Ambe yaambbed meneni okad yiri kemaom manaan. Kwane, okad kee domonde Ambeyiib yaa ika wananiin.” andoon.

<sup>29</sup> Kwanandoone, ye kedmengkandeendanbed yedmeniwen, “Eb kuu kibireb kee dianbonmo dakmendeeb, kwane eb kuu kumunkingki ye wengbed dakmokban. <sup>30</sup> Kibireb kee nubbed wedmuub kuu meeni korem kuu eb ebkaadmo. Kwane, karub kane eb yaa kaamobdindo yaron kuu ebbbed inandi kuu yimin. Kowe keyiib kembed korokboona anam anduub kuu eb kuu God yaambbed menewen ande meenuub.” andiwen.

<sup>31</sup> Kwane, Yesumbed inandundoon, “Kibireb kembedmo yiib kuu anam andiib kiyoo? <sup>32</sup> Aron menuun kuu kibireb kee muneen kuu, yiib korem kuu buyokbayok kere wenebe yiib mimim yiiwambiwoom dobere wananiib kii. Yiib kuu ne kirimo domowaniib kii. Kumban ne Ambe kuu ne yoom kowe, ne kuu ne kirimomban.

<sup>33</sup> “Nembed weng kee dakmenabaan kee ne yaambbed yiib niindem aom yewenubmo kerok andid. Okad kiri dobiri kuu dabab kandi yeman. Kumban yiib niindem aom aromnime, okad kiri kee nembed burudandaan kowe.” andoon.

# 17

## *Yesumbed Yeka Ye Dowad Kurikuri Keroon*

<sup>1</sup> Yesu kee kwane dowan keroonkin, ye ambid ari wedmene kurikuri kere yedmoon, “Ambe, aron kuu muneen. Eb Dana Mingki yaa nambiri kone. Kwanebko eb Dana Mingkimbed eb yaa kangkon nambiri kabdok. <sup>2</sup> Amborom kuu ebbed nimakarub korem yi korok keru ye aromkono konewen kowe, eb karuwa nimaya konewen korem kuyaa kuu eb Dana Mingkimbed wadkeri aron korem kondaneen. <sup>3</sup> Wadkeri aron korem kukei, God mimo anam eb yaayiib, ebbed nenkoweewa monoonman Yesu Keresu yaayiib yikaadkerundi. <sup>4</sup> Deme ebbed kankawewen kuu ambangke dowan keraan kowe, okad kari kee nambiri kabdaan. <sup>5</sup> Ambe, okad ongmino yaronbed nambiri awinaan kumbed eb kerebiri arimbed kibireb kee nambiri kawe.

## *Yesumbed Ye Kedmengkandeendan Yi Dowad Kurikuri Keroon*

<sup>6</sup> “Okad kiridan aombed kane kane ben ne yaa bangkawewen kuu nembed eb kuu yi yaa korokbendaan. Yi kuu ebka ebman, ebbed ne yaa bangkaweewe eweng wengambere awine kandiwen. <sup>7</sup> Kumkam korem ebbed ne yaa bangkawewen kuu yi yikaadkeriwen kuu eb yaambbed menebeen, <sup>8</sup> amborom kuu ebbed weng ne yaa kawewen kuu nimakarub keyaa kondaane awine kandiwen kowe. Yi kuu anammo yikaadkeriwen kuu ne kuu eb yaambbed manaan. Kwane, ebbed ne nenkowewen kuyaa anam andiwen. <sup>9</sup> Yi dowad nembed kibireb kurikuri kerundaan. Nembed kurikuri keraan kuu okad kiridan yi



dowadban, ebbed ne yaa ben bangkawewendan yi dowad, amborom kuu yi kuu ebman kowe. <sup>10</sup> Nembed neman korem kuu ebman, kwane ebbed ebman korem kuu neman. Kwane, nambiri kuu yi yaambed ne yaa meneboon.

<sup>11</sup> “Kibikbed ari kuu ne kuu okad yiri dobarainban, kumban yi kuu okad yiri dobaraniib. Kwane, ne kuu eb yaa mananiin. Ambe Karadmo, ewangingko ye aromkono kumbed yi yaa dorondare. Kwanebko, eb yoom ne yoom nub mimo areb kuu yi kwangkon mimo kerok. Ewaningko kee ebbed kawewen. <sup>12</sup> Ne yi yoom doboruwen kuu ewaningko kawewen kuye aromkonombed dorondaraan. Yi korem kuu ma biknokban, God Ye Weng Karadmo yaa yedmoon kuu anam id keru dowad karub mimo monmari kiwaan ari nenkwoon ye karub kumbedmo.

<sup>13</sup> “Kibirebya ne kuu ewiib yaa manandamiin kii. Kumban weng keyiib kee ne kuu okad yiri doriin yaron kumbed dakmiin kuu, kwanako yi niindem aom kuu ne kubimbed derendarok dowad dakmiin. <sup>14</sup> Eb weng kuu nembed yi yaa kondaane, okad yiridanbed yi yaa arud wandembirwen, amborom kuu yi kuu okad kiridanban ne areb kowe. <sup>15</sup> Ne kaamobdi kuu ebbed yi kuu okad kari kee ben angkanimban. Kuku miin arewaman yaa dorondare yi kuu awande. <sup>16</sup> Ne kuu okad kirimanban areb anam yi kangkon okad kiridanban. <sup>17</sup> Eweng kuu anam anam kii. Kuyaa kumbed ebbed yi kuu ben are karadkonomo kerunde. <sup>18</sup> Ebbed ne nenkoweewa okad yiri manaan kwamune areb, nembed yi kwangkon ben okad yiri nongkobaana weniib kii. <sup>19</sup> Yi dowadbed

ne kuu neka are karadmo kere eb inamenmo awinaan. Kwanaan kumbed yi kwangkon anammo are karadkonomo kere eb inamenmo awinidan kerok andid.

*Yesumbed Anam Andidan Korem Yi Dowad Kurikuri Kerundoon*

<sup>20</sup> “Ne kedmengkandaandanmo kurikuri kerundokban. Yi weng yaambéd kane kane ne yaa anam andaniibdaniib yi dowad kangkon kurikuri kerundaan. <sup>21</sup> Ambe, nembéd kurikuri keraan kuu eb kuu ne niindem aom doreewa ne kuu eb niindem aom doriin kwane areb kuu yi kwangkon mimo kerime andid. Yi kwangkon nub niindem aom dobiribko okad yiridan kuu ne kuu ebbéd nenkoweekob manaan ande anam andime. <sup>22</sup> Ebbéd nambiri kawewen kuu ne yaa anam andiwendan yaa kondaan, eb yoom ne yoom mimo kwane yi kwangkon mimo keridowad. <sup>23</sup> Ne kuu yi niindem aom doriina eb kuu ne niindem aom doreeb kui. Kwamune kumbed yi kuu mimo kai kerok. Kwaniibko, okad yiridanbed wedmekoriwa, ebbéd ne nenkoweneb ebbéd ne yaa mimyob dowaken keewimaab areb eb karuwa nimaya keyaa kwamunemo keendiimaab kuu okad yiridanbed yikaadkerime.

<sup>24</sup> “Ambe, ne dowaken kuu ne yaa ben bangkawewendan kuu nembéd dobaraniin ye yumbon kuyaa kuu yiyiib doberenib ne nambiri wedmaniib kii. Nambiri kee ebbéd kawewen, amborom kuu okadiib ambidiib ongmenabindombéd eb kuu ne yaa mimyob dowaken keewewen kowe. <sup>25</sup> Ambe Yorokmo, okad kiridan kuu eb kuu yi koron, kumban eb kuu ne nekaad. Kwane, ne karuwa nimaya kee

yikaadkeriwen, ne kuu ebbed nenkoweekob manaan. <sup>26</sup> Nembed eb kane kuu yi yaa korokbendaan. Kee kwane kamembaraniin kumbed eb mimyob dowaken ne yaa keewewen kuu yi niindem aom angkimboroko, ne kangkon yi niindem aom dobara.” andoon.

## 18

### *Yesu Awineniwen*

*(Mt 26:47-56, Mk 14:43-50, Lk 22:47-53)*

<sup>1</sup> Yesu kuu kurikuri kere dowan keroonkin, yembed ye kedmengkandeendaniib benwenene dabon Kidron yiri kubune yara daaniwen. Kuyaa kuu at olif ye mongkoboniib kowe, ye yoom ye kedmengkandeendan yoom kuyaom wene aom-niwen.

<sup>2</sup> Ambodangoonman Yudas kuu mongkobon kuu ye yekaad, amborom kuu aron yemoon Yesu yoom ye kedmengkandeendan yoom kuu kuyaambed durunimaib kowe. <sup>3</sup> Kwane, yembed wonoone God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok korok yoom Farisidan yoombed ben nongkobiwe, Yudas kuu Rom ana nangmidan yenayiib kurikuri boyambib darewoob ye ooni ye ana nangmidan yenayiib kwane ben kinban mongkobon angka monoon. Yi kuu angkadmokiib lemiib kumaniib benminiwen.

<sup>4</sup> Yesu kuu ye yaa komo komo kere wanan-dameen kuu yekaadkeroon kowe, yaro wenene yi yaa kaamoon, “Yiib kuu kane ande kereknanmo yariib?” andoon.

<sup>5</sup> Kwane, yimbed “Yesu Nasaretman anduwed.” ande inanduniwen. Ambodangoonman Yudas kuu yi aom kuyaom kuu yeyiib doreen.

Kwanandiiwe, Yesumbed yedmoon, “Ne kei.” andoona, <sup>6</sup> yi kuu ikakman irinambene okad yiri kirobiwen.

<sup>7</sup> Kwane, Yesumbed ikakman kaamondo, “Yiib kuu kane ande kereknaib?” andoon.

Kwane, yimbed “Yesu Nasaretman anduwed.” ande inanduniwen.

<sup>8</sup> Kwanandiiwe, Yesumbed yedmoon, “‘Ne kei.’ ande yedmaan. Yiib kuu ne ande kereknanmo meniib keroonka, yiibbed yena ne yoom doriib kee domondibko winime.” andoon. <sup>9</sup> Kee kwane yedmoon kuu anukbed yedmoon, “Ebbed bangkawewendan kuu ma biknaanban.” andoon kuu anam id keroon.

<sup>10</sup> Kwane, Saimon Pita kuu ye kerewangiib kowe, yembed nandune God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok darewoob ye dememan ye kenood wiwi angka nare daandoon. Kuye karub yaningko kuu Malkus. <sup>11</sup> Kwane, Yesumbed Pita yaa yedmenoon, “Eb kerewang nande yu kud aom kowe. Ebbed meeneeb durud yewed ye dabab kee ne Ambembed kawoon kuu awinainban manok andewedoo?” andoon.

<sup>12</sup> Kwane, Rom ana nangmidan yoom yi korok yoom kurikuri boyambib darewoob ye ooni ye ana nangmidan yoombed Yesu awinene nonganke yenbeniwen.

*Yesu Kuu Anasiib Yaa Nenwiniwen*  
(Mt 26:57)

<sup>13</sup> Kwane, ibduruk kuu Yesu kuu Anasiib yaa nenwiniwen. Anas kuu Kaiyafas ye wonong

yu ambe. Kaiyafas kuu God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok darewoob kuye weeb yaa kinoonman. <sup>14</sup> Yembed Yuudan yaa anukbed yedmoon, “Karub mimombed nimakarub korem yi dowad bobnaneen kuu amun.” andoon kuu ye kumbed yedmoon.

*Pitambed Yesu Nekaadban Andoon*  
(Mt 26:69-71, Mk 14:66-68, Lk 22:54-57)

<sup>15</sup> Kwane, Saimon Pita yoom kedmengkandeenman maa yoom kuu Yesu nenwiniweniib ye yondem kerenden winiwen. Kedmengkandeenman kee God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok darewoobbed yekaadkerunoon kowe, ye kuu korok keye ambib ye kuuk aom Yesu ye yoman yeyiib wonoon, <sup>16</sup> kumban Pita kuu korokbed yekaadban kowe bunangkamo yinmone kuuk ambongko diambed doboroon. Kwane, kedmengkandeenman aomnoon ye karub kuu ikakman mene ambongko ooni ye deme wonong koyu yaa daandekore Pita nende kuuk aom aomnoon.

<sup>17</sup> Kwane, wonong koyumbed Pita yaa, “Eb kuu karub keye kedmengkandeenman dee?” ande kaamonuune, Pitambed inandundoon, “Yii, neyiibban.” andoon.

<sup>18</sup> Kuye amnoom kuu yurukiib kowe, demedan yena yoom kurikuri boyambib darewoob ye ooni ye ana nangmidan yenambed amot nengkekorawe kuyaa dobere kanawanewande dorokanabiib. Pita kwangkon kuyaa dorone yeyiib yuruk dorokaan.

*Anasbed Yesu Kaamoboan*  
(Mt 26:57-68, Mk 14:53-65, Lk 22:66-71)

<sup>19</sup> Kwane, God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok darewoobbed Yesu yaa ye kedmengkandeendaniib ye kedmengkandiyiib ye kerekmen yaa kaamoboan.

<sup>20</sup> Kwane, Yesumbed inandune yedmoon, “Ne kuu nimakarub korem yaa kuu dianbonmo dakmendimain. Kwane, Yuudan nedbimaib ambib embeng embeng aomiib Yuudan korem nedbimaib kurikuri boyambib darewoob yaayiib kedmengkandimain, ma bikne dakmino. <sup>21</sup> Kowe komande ne yaa kaamoniib? Kedi, karub ne dakmaane wengambiriwen kuu yikaad kowe, yi yaambed kaamondime.” andoon.

<sup>22</sup> Kwanandoone, kurikuri boyambib darewoob ye ooni ana nangmi ye karub kuu Yesu ye dia doreen kumbed Yesu ye angkatom yakdarekore yedmoon, “God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok darewoob yaa kuu weng kwamune dakmimaibkowoo?” andoon.

<sup>23</sup> Kwane, Yesumbed inande yedmoon, “Nembéd weng abdon dakmaan keroka, abdon kuna kuu yedme. Kumban nembéd komo dakmaan kuu anam keroonka, komande ne kuu neeb?” andoon.

<sup>24</sup> Kwane, Anasbed yedmoonkob Yesu nong yenbiweniib kumbed God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok darewoob Kaiyafas yaa nenwiniwen.

*Pitambéd Angkon Ika Yesu Kuu Nekaadban Andoon*

*(Mt 26:71-75, Mk 14:69-72, Lk 22:58-62)*

<sup>25</sup> Kwane, Pita kuu kuyaa yeka yuruk dorokane doreena, yenambéd ye yaa kaamoniwen, “Eb kuu

karub yakuye kedmengkandeenman dee?” andiwe, Pitambed bironde yedmoon, “Yii, neyiiban.” andoon.

<sup>26</sup> Kwane, God dore Yuudan dore wedyiri do-biridan yi korok darewoob ye dememan maa kuu kuyaa doreen. Karub kee karub Pitambed kenood daandoon kuye karubkim kumbed aromne dakmoon, “Eb kuu at olif mongkobon aom kuu ewiib wedmebdaan kii.” andoon. <sup>27</sup> Kwane, Pita angkon kwane anamban kii ande bironoona erebnarimbanbed ayam komkoon.

*Yesu Paillet Ye Arinambo Ari Nenwiniwen  
(Mt 27:11-18, Mk 15:1-15, Lk 23:1-3,18-25)*

<sup>28</sup> Kwane, Yesu kuu Kaiyafas yambiwoom kuu koronde Yuudan yi Gavana Romdanbed kowiwen ye karub ye boyambib kwaab yaningko Pretorium yaa nenwiniwen. Kuyaron kuu amkimo kai kowe, Yuudan yi korok korok ye ambiwoom aomnindo bunangkambed do-biriwen, amborom kuu aomnaniib kuu Yuudanban daboknaib ye amowamob domokbaniib kowe Yuudan yi Burudandoon ye orok anindeban keraniib. <sup>29</sup> Kowe Pailletbed mene angkaderene yi yaa kaamondo, “Karub keyaa kee komo dabab weng koniwen?” andoon.

<sup>30</sup> Kwanandoone, yimbed inanduniwen, “Ye kuu amob domokboon ye karubban karen, ye kuu nenmene eb yaa kabdindo karen.” andiwen.

<sup>31</sup> Kwane, Pailletbed yedmoon, “Yiibka nenwene yiiwamob yaambbed wengyundime.” andoon.

Kwanandoone, yimbed inanduniwen, “Kumban nubka nubbed karub mim aye kowi ye dabab koni kuu yiminban.” andiwen. <sup>32</sup> Keyiib kee

kwanodned Yesumbed komo ye yaa kamuneene ye bobni ye kerekmen bobni ye kiwaan dakmoon kwamune id kere wonodned yimin.

<sup>33</sup> Kwane, Pailtbed ye ambiwoom aomne Yesu baandoona wonoona kaamonenoon, “Eb kuu Yuudan yi king dee?” andoon.

<sup>34</sup> Kwane, Yesumbed yedmoon, “Kee eb kaamoni dee, o karub yenambed ne dowad ma yedmebdiwen dee?” andoon.

<sup>35</sup> Kwane, Pailtbed inandoon, “Ne kuu Yumanoo? Dowan! Ebka eb ambibkindan yoom yi korok korok yoombed neyiib yaa kuu nenminiwen. Kowe eb kuu komo ambarakmi kamewen?” andoon.

<sup>36</sup> Kwanandoone, Yesumbed inande yedmoon, “Nembed korok kere oonimbon kuu okad kiri yemanban. Okad kiri yeman keroon karen Yuudanbed ne awine nenminiwen kebeni dowad ne demedanbed nangbiwen karen. Kumban ne oonimbon kuu ambibkin kimyen maaaa yaambed.” andoon.

<sup>37</sup> Kwane Pailtbed yedmoon, “Kowe, eb kuu king kii!” andoon.

Kwane, Yesumbed inandoon, “Ebbbed ne kuu king andeeb kuu anam yedmeeb kii. Anam kuu kuye dowadbed ne kuu wooneen kii. Kwane, anam anam ye weng dakme korokbendi dowad okad kiri manaan. Nimakarub korem anam anam ye kerekmen angka doriib kuu ne yaa wengamberewaniib.” andoon.

<sup>38</sup> Kwanandoone, Pailtbed kaamonoon, “Anam anam kuu kuna?” andekore, Yuudan yaa angkon angkane wene yedmendoon, “Ne kuu ambarakmi yaambed dabab koni yeman



karub keyaa ma wedmokban. <sup>39</sup> Yiib koobdande kwanimaib kuu Yuudan yi Burudandoon orokbon yaron arimbed daawaiwe wii karub mimo bunangka obon keru dowad yiib dingki ari nenkowimain. Kwane, yiib dowaken kuu ‘Yuudan yi king’ nenkondaniinoo?” andoon.

<sup>40</sup> Kwane, yimbed baande komkane inandiwen, “Yii, yembanii! Barabas nub yaa nenkondayaa!” andiwen. Barabas kuu anukbed gapman yaa bon keroon kowe wii aom nenkaaniwen.

## 19

### *Yesu Ayi Dowad Nenkowiiwa Woonon (Mt 27:27-31, Mk 15:16-20)*

<sup>1</sup> Kwane, Yesu kuu nong yikyikiibbed angkurom angka ayi dowad Pailletbed yedmoon na nenwene kwane ayiwen. <sup>2</sup> Kwane, ana nangmidanbed nong yikyikiibbed korok ari dereni yeman bedmekoriwa, Yesu ye korok ari derene kowiwen. Kwane, ebkad doboob minodminodiib kuu kanmene ye yaa kan inwarunekoriwa, <sup>3</sup> ye dia mene “Yuudan yi king, amkim amun eb yaa!” ande ye murubia ari yakdanme ayimo kame ika ika yemoon kameniwen.

<sup>4</sup> Kwane, Pailletbed ikakman angkadere Yuudan yaa yedmoon, “Kedi, karub ke nen angkuro manaan kei, ye yaa dabab koni ye ambarakmi ye id kuu ne ma wedmindo.” andoon. <sup>5</sup> Kowe, Yesu kuu nong yikyik bedmiwen ye korok ari derene ebkad doboob minodminodiib derenoon kumbed mene angkadoroon kuu Pailletbed yi yaa yedmendoon, “Karub kuu kekei!” andoon.

<sup>6</sup> Kwane, God dore Yuudan dore wedyiri do-  
biridan yi korok korok yoom yi ana nangmidan  
kurikuri boyambib darewoob oonimaib yoom  
Yesu wedmenekoriwa, erebnarimban komkane  
yedmiwen, “Ye kuu aye at ming arimbed kinime!  
Ye kuu aye at ming arimbed kinime!” ande kami-  
wen.

Kumban Pailletbed yi yaa inandundoon, “Yiibka  
nenwene at ming arimbed kinime. Ne kuu dabab  
koni ye ambarakmi ye id kuu ma wedmindoo  
kowe.” andoon.

<sup>7</sup> Kwanandoone, Yuudanbed aromkono  
nangkane yedmiwen, “Ye kuu God ye Mingki  
andoon kowe, nub amobbed yedmoon kuu ye  
kuu aye bob kowi yeman.” andiwen.

<sup>8</sup> Paillet kuu kee kwane wengamberekore ye uni  
kuu ari keroon. <sup>9</sup> Kwanekore boyambib kwaab  
aom ika aomne Yesu yaa kaamonoon, “Eb kuu  
kunayambbed menewen?” andoon. Kumban Yesu  
kuu ma inandunindo. <sup>10</sup> Kwane, Pailletbed ye  
yaa yedmoon, “Eb kuu dakmewokban kereewoo?  
Eb koronduwed wini ye kerekmeniib eb at ming  
arimbed ayuwed bobniyiib kuye aromkono kuu  
ne yaambbed angkeen kuu ebkaadbanoo?” an-  
doon.

<sup>11</sup> Kwane, Yesumbed inandoon, “Eb aromkono  
kandewen ne yaa kuu ari doreen ye God yaambbed  
kii. God yaambbedban karen ne yaa ma ka-  
maabban karen. Kwanekob, karub kanembed ne  
nende eb yaa kabdoon kuu ambarakmi darewoob  
kamoon, eb arebban.” andoon.

<sup>12</sup> Kuyaambbed ari kuu Paillet ye dowaken Yesu  
korondenod wini yeman kamoon kumban, Yuu-  
danbed komkane dakmiwen, “Eb kuu karub kee

domonene korondaneewa wananeen kuu, eb kuu Saesaa yangkodmimban. Karub kanembed yeka ‘King keraan kii.’ andaneen kuu, Saesaa yaa bon keroon.” andiwen.

<sup>13</sup> Paillet kuu weng kee kwane wengamberekore, Yesu nenmene angkaderekore, Bot Kudmiwenbon kwarimbed wengyundi ye dibirimbon ari wene diboroon. (Bot Kudmiwenbon kuu Hibru wengbed kuu Gabata andimaib.) <sup>14</sup> Kuye aron kuu Yuudan yi Burudandoon ye orok nekwenabi ye aron. Kuu aronkob yaa kereen. Kwane, Pailletbed Yuudan yaa yedmendoon, “Yiib king kuu kei.” andoon.

<sup>15</sup> Kumban yimbed komkane yedmiwen, “Nenwene! Nenwene! Aye at ming arimbed kine!” andiwen.

Kwanandiwe, Pailletbed kaamonendoon, “Yiib dowaken kuu yiib king aye at ming arimbed kianiinoo?” andoon.

Kwane God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok dareb darebbed inande yedmiwen, “Nub king kuu yenayiibban, Saesaamo.” andiwen.

<sup>16</sup> Kwane, Paillet kuu yi weng wengamberekore, yeenbon arimbed at ming arimbed aye kowi dowad ana nangmidan yaa nenkondoon.

### *Yesu At Ming Arimbed Dare Kanmaniwen*

*(Mt 27:32-44, Mk 15:21-32, Lk 23:32-43)*

Kowe, Romdan yi ana nangmidanbed Yesu nenwenib <sup>17</sup> at ming kankoniwe, yeka Nangkarakbon yaa kankarine wonoon. (Nangkarakbon kuu Hibru wengbed kuu Golgota andimaib.) <sup>18</sup> Kwane, kwari kumbed ye kuu

at ming arimbed bakumbed dare kankoone maniwen. Kwane, karub ayoob kuu ben at ming ayoob arimbed bakumbed darekorib Yesu ye angkara angkara benkoobe dariwen.

<sup>19</sup> Pailletbed kerek yaa korok weng kwamune wongkoon, “YESU NASARETMAN, YUUDAN YI KING”. Kerek kee kondoone at ming dungkun ari deriwen. <sup>20</sup> Weng kee Hibru wengbed Romdan yi weng Latinbed Gurik wengbed wongkanaboon. Kwane, weng kee Yuudan yemoon kimingkiwen, amborom kuu Yesu aye at ming arimbed kiniwen yaambbed siti aom kuu ambabban kowe. <sup>21</sup> Kwane, God dore Yuudan dore wedyiri dobiridan yi korok korokbed Paillet yaa yedmiwen, “‘Yuudan Yi King’ ande wongkaab. ‘ “Ne kuu Yuudan Yi King.” ande yedmoon.’ kwane wongke.” andiwen.

<sup>22</sup> Kwanandiiwe, Pailletbed inandoon, “Komo nembbed wongkaan kuu angkimbaraneen, kuyaa kuu inamen maa kandainban.” andoon.

<sup>23</sup> Kwane, Romdan yi ana nangmidanbed Yesu at ming arimbed dare kanmanekoriwa, Yesu ye ebkad nandenib andokbe wenore kaningiib kere nekwiwen, yi kaningiib kowe. Ebkad maaaa kuu kad yaa yoni yebkad kuu nandiwen. Kuye ebkad kuu barad manayiib ma kan dabokne karangkindo mimo kumbed kongkono yaambbed wene konomed yaa wene emkong yaa yiminbed karangkiwen. <sup>24</sup> Kwane, yika neman yedmoon yedmoon kamiwen, “Nub kuu ebkad kee birindaub. Bot ari nuwaningko wongke kirarem, kane yaningko wedmanuub kuu yeka ebkad kandaneen.” andiwen. Kwaniwen kuu God Ye Weng Karadmo ke wongkoon kei, “Yika nebkad

kuu bene andokbe wenore yi mimim benib, bot aningkoyiib kirarekorib aningko wedmiwenman nebkad maa kandoon.” ande wongkoon kuu anam id keroon. Kwanikob, ana nangmidan kuu kwamunemo kamiwen.

<sup>25</sup> Yesu ye at ming dia kuu ye awaan yoom ye awaan yu yangkura yoom Klopas ye amban Meri yoom Meri Magdalen yoom kui. <sup>26</sup> Kwane, Yesu wedmoonka awaan yoom ye kedmengkaneenman yembed mimyob dowaken keenimaan yoom kuu dia doriib kowe, Yesumbed ye awaan yaa yedmoon, “Ena yee, ye kuu ub dana mingki ande kowaan.” andekore, <sup>27</sup> ye kedmengkaneenman yaa yedmoon, “Yu kuu eb ena ande kowaan.” andoon. Kwane, kuye aronbed ari kuu kedmengkaneenman kembed yambiwoom nen oonoon.

### *Yesu Bobnoon*

*(Mt 27:45-50, Mk 15:33-41, Lk 23:44-49)*

<sup>28</sup> Kuye yoman kuu Yesu yekaadkeroon kuu komo komo korem kuu ambangke dowan keroon. Kwane, God Ye Weng Karadmombed komo wongkoon kuu anam id keridowad Yesumbed yedmoon, “Ok moom bobnaan.” andoon.

<sup>29</sup> Kwane, wain ok dereb kereen kuu dia angkeen kowe, ok awinimaan ye obkod kande kuyaom kaane kande isop nondong ari kowe Yesu ye mongkodkono yaa kankooniwen. <sup>30</sup> Kwane, Yesu kuu ok anoonkin yedmoon, “Kuned kuu korem awine dowan keraan kii.” andoon. Kwane, korok wan yiri kubune ye kingkin Awodki ye dingki ari kowe bobnoon.

<sup>31</sup> Kuye aron kuu Sabat aron nekwanabi aron, angkon aron awari kuu Sabat aroniib

Yuudan yi Burudandoon ye orokbon aroniib kowe, kuye aron ari karub at ming arimbed kinambiri kuu Yuudan yi korok korok yi dowakenban. Kwanikob, yi kuu karub at ming arimbed kinambiriwen yi yon kuu ana nangmidanbed domangkibko duknibko yi bob kuu ben kubudirime andi dowad wene Paillet yaa kaamoniwe ee andoon. <sup>32</sup> Kwani kowe, ana nangmidanbed wene karub ayooob Yesu yoom ibmo at ming arimbed bakumbed dare benkoobe dariweniib yaa wenenib, karub maa ye yon kuu domangkekorib, karub maa ye yon kuu domangkiwen. <sup>33</sup> Kwane, mene Yesuyiib yaa mene wedmibka, ye kuu bobnoon kowe ye yon domabangkindo keruwen. <sup>34</sup> Kumban kwani kerikoronde ana nangmi ye karub mimombed kanadbed Yesu ye id kebed yaa monbenoone kirodmo umkaniib okiib menebenaboon. <sup>35</sup> Kee kwanoona wedmoon ye karubbed yedme korokboon. Yembed komo yedme korokboon kuu anammo. Ye yekaad anammo dakmeen. Yembed yedme korokbendoon kuu yiib kwangkoon anam andime dowad. <sup>36</sup> Kwamune kamiwen kuu God Ye Weng Karadmo aombed wongkoon kuu “Ye kono kuu ma domabangkaanban.” andoon ye wengiiwa, <sup>37</sup> God Ye Weng Karadmo maa, “Yi kuu kanadbed kariwen ye karub kuyaa keenombaraniib.” ande wongkoon ye weng kuu anam id keroon.

*Yesu Ye Id Kuu Mangkiwen*

*(Mt 27:57-61, Mk 15:42-47, Lk 23:50-56)*

<sup>38</sup> Kuye yoman kuu Arimateaman Yosefbed Yesu ye id kanwene mangki dowad Paillet yaa

kaamonoon ee andoon. Yosef kuu yemyeb Yesu ye yoman wini ye karub, amborom kuu Yuudan yi korok korok yaa unendoon kowe. Kwane, ee andoon kowe, Yosefbed mene Yesu ye bob kuu kanwonoon. <sup>39</sup> Anuk yirimbed Yesuyiib yaa amnoombed durune wonoon ye karub Nikodemus kuu baeb amun yeman meeryiib aloyiib dabokniwen ye dabab 35 kilos areb kumbed kan Yosef yaa dabokne wonoon. <sup>40</sup> Karub ayoob kembed Yesu ye bob id kuu kandenib, Yuudanbed yi bob mangki-maib kwane areb kuu baeb amun yemaniib ebkad kawanmoyiibbed bedmiwen. <sup>41</sup> Yesu at ming arimbed dare kan maniwen ye yumbon kuyaa kuu mongkoboniib. Mongkobon kuyaom kuu bobkonombon yewewiib, kuyaom kuu bob ma mangkindo. <sup>42</sup> Kuye aron kuu Yuudan yi Sabat aron nekwenabi yaron kumban Sabat aron dia kereen, angkon bobkonombon kuu dia kowe, yimbed Yesu ye bob kuyaom kowiwen.

## 20

### *Bobkonombon Aom Yesu Dowan (Mt 28:1-8, Mk 16:1-8, Lk 24:1-11)*

<sup>1</sup> Amkimo kaimbed arimingku ye aronki ibduruk nambirindombod Meri Magdalenbed wene bobkonombon yaa wedmuunka, ambongkodem kebenoon ye bot darewoob kuu kan angkara kowoon. <sup>2</sup> Kwane, Meri kabaanmo wene Saimon Pita yoom kedmengkandeenman maa Yesumbed mimyob dowaken keenimaan ye karub yoom

kuyiib yaa wene yedmeen, “Karubbed nub Yari-man kuu bobkonombon aom kuu kan angkani-wen kii! Kowe kunaya kowiwen kuu nubkaad-banii!” andeen.

<sup>3</sup> Kowe Pita yoom kedmengkandeenman maa keyoom bobkonombon yaa andowe wene wedmok winiwen. <sup>4</sup> Karub ayoob kibindariwen kumban, karub maambed kirod kirod kabaanmene Pita kuu deburudandoon. Kwane, bobkonombon yaa yedinmo wonoon. <sup>5</sup> Kwane, yembed ambokibine aom wedme wedmoonka ebkad kawanmo kumbedmo angkeen. Kwane, ye kuyaom aomnindo. <sup>6</sup> Kumban ye yoman meneen ye karub Saimon Pitambed de niindem aom aomne wedmoonka ebkad kawanmoyiib <sup>7</sup> Yesu ye korok ari bedmiwen ye ebkadiib kumbedmo dangeen. Korok ari ye ebkad kuu yekarebmo bedmoon, bob andedmi ye ebkad kawanmo yaa ma daboknindo. <sup>8</sup> Kwane, kedmengkandeenman maa bobkonombon yaa ibduruk wonoon kee ye kangkon aomne wedmekore anam andoon. <sup>9</sup> Kumban yi ayoob kee yi kuu God Ye Weng Karadmo aombed Yesu kuu bobni yirimbed dembaneen ande wongkoon kuu meene ongme kaadkerindo. <sup>10</sup> Kwanikob, yi kuu ikakman yi ambiwoom winiwen.

<sup>11</sup> Kumban Meri kuu bobkonombon bunangka doberenu ameng kamuun. Kwane inok waun kumbed ambokibine bobkonombon dem aom kereknenu <sup>12</sup> engyus ayoob ebkad kawanmo in-wariwen wedmendeen. Yi kuu Yesu kowiwen ari dibenib, maaaa kuu korok kerekmen arimbed diboroone, maaaa kuu koborom yon kerekmen



anukbed diboroone keriwen. <sup>13</sup> Kwane, yu yaa kaamondiwen, “Angkodmi, komandewed ameng kameeb?” andiiwe, yumbed yedmeen, “Ne Yariman kuu kanwiniwen. Kwane, yimbed kunaya kanwene kowiwen kuu ne nekaadban.” andeen.

<sup>14</sup> Meri kee kwane yedmuunkin, yu amonombe wedmuune Yesu kuu kuyaa doreen kumban yu yukaadkerunindo. <sup>15</sup> Kwane, Yesumbed kaamondoon, “Wonong ee, komandewed ameng kameeb? Ub kuu kane ande kereknaab?” andoon.

Merimbed meeneen kuu ye kuu kuye yongbon oonoonman andeen kowe, ye yaa yumbed yedmeen, “Korok, ebbed ye id kuu kanwene kowewen keraneen kuu yedmewebka wene kanda.” andeen.

<sup>16</sup> Kwane, Yesumbed yu yaa yedmoon, “Meri.” andoona, yu amonombe Yesu ye kerekmen kerenu Hibru wengbed yedmeen, “*Raboni yee!*” andeen. (Raboni ye weng id kuu “Kedmengkandi korok”.)

<sup>17</sup> Kwane, Yesumbed yedmoon, “Ne yaa awinewaab, komoyiibkob ne kuu Ambeyiib yaa ikakman winindo kowe. Kumban nangkodmiayiib yaa weneneb ne kuu ikakman ne Ambe, angkon yiib Ambe, ne God, angkon yiib Godiib yaa wanaan kii andi ye weng yi yaa daande.” andoon.

<sup>18</sup> Kwane, Meri Magdalenbed kedmengkandeendaniib yaa weng yuk kanwene yedmendeen, “Yariman wedmemaan kii!” andenu yembed yu yaa komo kee dakmoon kuu yi yaa dakmendeen.

*Yesumbed Ye Kedmengkandeendaniib Yaa Angkadoroon*

<sup>19</sup> Sande ye amnoom arimbed, kedmengkandeendan kuu mimyamo nedbiwen. Yuudan yi korok korok yaa uniwen kowe, ambongko karangmiwen. Kwane, Yesu kuu mene yi kidangkambed dangkuro dobere yedmoon, “Iwari yewenub kuu yiib yaa angkimborok.” andoon. <sup>20</sup> Kee kwane yedmoonkin, ye dingkiyiib ye id kebed yaayiib korokbendoon. Kwane, kedmengkandeendan Yariman wedmeniwen kuu kubi miin darewoob keruwen.

<sup>21</sup> Kwane, Yesumbed ikakman yedmoon, “Iwari yewenub kuu yiib yaa angkimborok. Ambembed ne nenkwoona manaan kwamune areb, kibireb nembed yiib ben nongkobako winime.” andoon.

<sup>22</sup> Kee kwane andekore, inum yi yaa narene yedmendoon, “Kingkin Karadmo yiib niindem aom nendime. <sup>23</sup> Yiibbed nimakarub yena yi ambarakmi are nonondandaniib kuu yi ambarakmi kuu Godbed are nonondandaneen, kumban yiibbed yi ambarakmi are nonondandaibban kuu Godbed yi ambarakmi kuu are nonondandaanban.” andoon.

### *Yesu Tomas Yoom Kedmengkandeendan Yena Yoomiib Yaa Angkadoroon*

<sup>24</sup> Kedmengkandeendan wad ayoowiib mim Tomas, yaningko maa Didimus andimaib, kedmengkandeendan nedbiwen kuu yeyiibban, Yesu yi yaa monoon kuu. <sup>25</sup> Kowe, kedmengkandeendan yena kembed Tomas yaa yedmeniwen, “Yariman wedmenuwen kii.” andiwen.

Kumban yembed yi yaa yedmoon, “Nekareb ye dingki yaa baku dariwen ye dem yumbon wedmeni kuyaom ne dingki od kuyaom kamoneni, ye

id kebed yaa dingki kamonaniin kumbed anam andaniin, kwanainban kuu anam andainban.” andoon.

<sup>26</sup> Kwane ari ye Sande arimbed, Tomas yoom Yesu ye kedmengkandeendan yena yoom kuu ambiwoom ikakman nedbiwen. Ambongko korem karangmiwen kumban Yesu kuu yi kuyaom kuu yeyiib mene dangkuro doberekore yedmoon, “Iwari yewenub kuu yiib yaa angkimborok.” andoon. <sup>27</sup> Kwanandekore, Tomas yaa yedmenoon, “Ne dingki kee wedme, eb dingki od keyaom kowe. Kwane, eb dingki yire ne id kebed yaa kaane wedme. Eb karekmi kuu korondeneb anam ande.” andoon.

<sup>28</sup> Kwane, Tomasbed Yesu yaa yedmenoon, “Ne Yariman, ne God!” andoon.

<sup>29</sup> Kwane, Yesumbed yedmenoon, “Eb kuu wedmewekoreb ne yaa anam andeewoo? Kane kane akmewindo kumban anam andiwen kuu amun kerundoon.” andoon.

### *Buk Kee Yesu Yaa Anam Andime Dowad Wongkoon*

<sup>30</sup> Yesumbed ye kedmengkandeendan yi kerebiri arimbed yeka maaaa ye dud kami korokbenaboon yemoon yena kuu buk keyaom kee ma wongkanabindo. <sup>31</sup> Kumban keyiib kee wongkanaboon kuu yiib kuu Yesu kuu Godbed Kinoona Monoonman Keresu, ye kuu God ye Mingki kii ande anam andime dowad. Kwane, yiib kuu ye yaa anam andaniib kuu, ye yaambad wadkeri kandaniib.

# 21

## *Yesumbed Ye Kedmengkandeendan Ediib Yaa Angkadoroon*

<sup>1</sup> Kuye yoman kuu Yesu kuu bowan Galeli angkambed ye kedmengkandeendan yaa angkadere dangkuro durundoon. Kwamune kere wonoon kei. <sup>2</sup> Saimon Pita yoom Tomas yaningko maa Didimus andimaib yoom Galeli ye kambong Kenaman Natenio yoom Sebedi ye meed ayoob yoom kedmengkandeendan ayoob yena yoom ibmo doriib. <sup>3</sup> Kwane, Saimon Pitambed yi yaa yedmendoon, “Ne kuu okyiri oon bad wanandamiin.” andoone yimbed yedmiwen, “Nub kwangkong nuwiib eb yoom wananuwa.” andiwen. Kowe, yi wenenib oon bi motod aom aomne wene amnoom doboob oon bi ye men kamobiwen, kumban oon ma maandindo keriwen.

<sup>4</sup> Awari amkimo kaimbed Yesu kuu wim ari doboroon, kumban ye kedmengkandeendan kuu Yesu ye komboon kuu yikaadkerunindo. <sup>5</sup> Kwane, yembed yi yaa kaamondoon, “Ee angkodmia, yiib kuu oon ma maandindo dee?” andoone “Yii, dowanaa.” ande inandiwen.

<sup>6</sup> Kwane, Yesumbed yedmoon, “Yiib oon bi ye men nande motod wiwi angkambed kamonime. Kwananiib kumbad oon kuu maandaniib.” andoon. Kowe, yi kuu kwaniwen. Kuyiib kuu oon yemoonbed awuniiwa awingkoon kowe, yi kuu oon bi ye men ika motod aom kamoni kuu yiminban keriwen.

<sup>7</sup> Kwane, kedmengkandeenman Yesumbed mimyob dowaken keenimaan ye karubbed Pita

yaa yedmoon, “Ii Yariman kiyi.” andoona, Pita kuu kee kwane wengamberekore ye bunangka ebkad deme dowadbed biankwoon kuu kan derene ok yiri bumboroon. <sup>8</sup> Kwane, Yesu ye kedmengkandeendan yena kuu motod aombed oon bi ye men aom oon yemoon aomniwen kuu bingee Pita ye yoman bid yaa kanwiniwen, amborom kuu bid yaa kuu ambabban 90 mitas areb kowe. <sup>9</sup> Kwane wirine wim ari kuro dodkenib wedmiiwa amoyidkobbbed deneen. Kwane, amot ari kuu oon deneen. Kuyaa kuu omiib.

<sup>10</sup> Kwane, Yesumbed yi yaa yedmoon, “Oon kibireb biwen kuyiib yena benminime.” andoon.

<sup>11</sup> Kowe Saimon Pitambbed motod aom aomne wene oon bi ye men kuu bingee bid yaa nanmonoon. Oon bi ye men kuu oon dareb darebmo diiriwen kuu 153yiib kumban oon bi ye men kuu ma birindindo.

<sup>12</sup> Kwane, Yesumbed yi yaa yedmoon, “Mene animan anime.” andoon. Ye kedmengkandeendan kuu yi yikaadkeriwen kuu Yariman kowe, “Eb kuu kane?” ande ma kaamobindo. <sup>13</sup> Yesumbed menene om bendune bangkandekore oon kwangkon kwane ben bangkandoon. <sup>14</sup> Yesu kuu bobnoon yirimbed nen demboon yaronbed mene kwaniwen yaron kee ye kedmengkandeendan yaa kuu angkaderebeen kuu ayoobmimiib kereen.

*Yesumbed Ye Karuwa Nimaya Awande Aromkono Konde Andoon Pita Yaa*

<sup>15</sup> Kwane, yi kuu animan ane dowan keriiwe, Yesumbed Saimon Pita yaa kaamonoon, “Saimon, Yoon ye mingki, mimyob dowaken keewimaab

kuu yi mimyob dowaken keewi keyaa burudan-doonoo?” andoon.

Andoone, Pitambed yedmoon, “Ee, Yariman, ebkaad kuda, mimyob dowaken keebdimainaa.” andoon.

Andoone, Yesumbed yedmoon, “Ne karuwa nimaya kuu sibi mana areb kowe, awande aromkono konde.” andoon.

<sup>16</sup> Angkon Yesumbed ika kaamonoon, “Saimon, Yoon ye mingki, mimyob dowaken keewimaawoo?” andoon.

Andoone, Pitambed yedmoon, “Ee, Yariman, ebkaad kuda, mimyob dowaken keebdimainaa.” andoon.

Andoone, Yesumbed yedmoon, “Ne karuwa nimaya kuu sibi oonoonman areb oone.” andoon.

<sup>17</sup> Kwane Yesumbed ayoobmim kaamonoon, “Saimon, Yoon ye mingki, mimyob dowaken keewimaawoo?” andoon.

Pita kuu kubiyiibban keroon, amborom kuu Yesumbed “Mimyob dowaken keewimaawoo?” ande kaamobene ayoobmim keroon kowe. Kwane, Pitambed yedmoon, “Yariman, komo komo korem eb ebkaadmo. Eb ebkaad ne kuu eb yaa mimyob dowaken keebdimain kii.” andoon.

Kwanandoone, Yesumbed yedmoon, “Ne karuwa nimaya awande aromkono konde.

<sup>18</sup> Nembed eb yaa ke anammo yedmebdaan kei, eb kewed yaronbed ebkad kuu ebka deebekore eb dowaken kunaya wanande meenimaab kuu kuyaa kwane yarebimaab. Kumban eb kiomnaneeb kuu aniib dowad karub maambad eb nendaneena eb dingki yiraneewe ebkad deebbedekore eb dowakenban kuyaa wini

ye yumbon kuu kuyaa eb nenwananeen.” andoon. <sup>19</sup> Pita kuu kamune ayaniwe bobnaneen kumbed God yaa nambiri konaneen kuye dowadbed Yesumbed keyiib yedme korokboon. Kwanandekore, Yesumbed Pita yaa yedmoon, “Ne yoman mene!” andoon.

<sup>20</sup> Kwane, Pita kuu amonombe anuk wedmoonka Yesumbed mimyob dowaken keenimaan ye karub kuu yi yoman meneen. (Anukbed keye karub kee orok aniwen yaambes Yesu yaa yonekore ari kuu ye yaa kaamonoon, “Yariman, eb yaa kanembed ambodanganeen?” andoon.)

<sup>21</sup> Kwane, keye karub Pitambes wedmenekore Yesu yaa kaamonoon, “Yariman, ye yaa komo keraneen?” andoon.

<sup>22</sup> Kwanandoone, Yesumbed inandunoon, “Ye dobaraneenkob ikakman mananiin kuu ne dowaken keraniin kuu eb meenembiri yemanban. Eb kuu ne yoman mene!” andoon.

<sup>23</sup> Kee kwane yedmoon kumbed yikanmo kuyaom kedmengkandeendan yaa nuub weng kan yariwen kee, kedmengkandeenman keyiib kee bobnaanban ande kamiwen. Kumban Yesumbed kuu bobnaanban kii ande ma yedmindoo, yembed kamunemo yedmoon, “Ye dobaraneenkob ikakman mananiin kuu ne dowaken keraniin kuu eb meenembiri yemanban.” andoon.

<sup>24</sup> Kedmengkandeenman kee kamenabi keyiib kee yedme korokbendeni wongkaan kuu ne kei. Nub nubkaad yedme korokbendi ye weng kee anammo.

<sup>25</sup> Yesumbed kamenabi yemoon yenayiib kwangkoo ongmenaboon. Kami mimim koreem kuu buk aom wongkanabiwen karen, mok

nembed meendobaan kuu buk miin yemoon  
kowe okad yiri buk nongkobimbon kuu yiminban  
keroon manok karen.



**Genesis, Psalms, and The New Testament in the  
Yongkom Language (also called the Yonggom  
language) of Papua New Guinea**

Copyright ©

Language: Yongkom

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

b3f9b0a2-8cdb-5470-8e3c-8250231eee99